

IOANNIS
VVIERI DE LA-
MIIS LIBER:

ITEM
DE COMMENTITIIS
I-EIVNIIS.

Cum Rerum ac uerborum copioso
INDICE.

Cum Cæs. Maieſt. Regiſq; Galliarum gratia
& priuilegio.

BASILEAE. EX OFFICINA
Oporiniana. 1582.

VINCE

TE IPSVM.

EFFIGIES IOANNIS WIERIANNI
ÆTATIS LX. SALVTIS M.D.LXXVI.

Εἰς Ἰωάννην τὸν Βιήρον ἱατρὸν

Γ. Φαλκεπυργεῖον.

Ἦσα βίη ὁ Βιήρ ὅφου μάλα, ἦσα γὰρ αὐτὸς
Γ' ἡτὴρ νοστοῖς καὶ δ' ἐπιμέλει Φέρει,
Φάρμακα δ' ἔδωκε νοστοῖς βιοτήτων τῆς ὑγιείας,
Ἦ πα θυμοφθόρον Φάρμακα πᾶσι χάλει.

Εἰς τὴν αὐτὴν.

Σώμα ὅφου ἀνδραγαθὸν ὡς καὶ μόνον, ὡς περ οἱ ἄλλοι,
Ἀλλὰ σὺ καὶ ψυχῆς οἶδας ἀκεστέλειν.
Τάνεκα καὶ πλέθεις πόσον περ φερέτερον ἄλλον,
Ὅσοι τῆς ψυχῆς σῶμα ἀμνησθέντες.

4
ILLVSTRI ET GENEROSO DO-
MINO. D. ARNOLDO COMITI BENTHEMII, TI-
chelenburgi, Steinfeldæ, Domino in Rheed & Vuielicho-
uen, IOANNES VVIERVS fœ-
licitatem.

PSA re comperio uerissimū esse, Comes illustris, quod
tam multis retrō annis diuinus ille praco et Apostolus
Christi Paulus, suum instituens Timotheū, naticina- 1. Timot. 4.
tus est, in postremis scilicet temporibus futuros, qui
à fide desciscunt spiritibus impostoribus & doctrinis
demoniorum adhaerentes. Quauquam enim ante
Christi tempora suis ludibrijs uniuersum terrarum
orbem uarie conspurcarat diabolus, aduentu tamen
aeterni illius Des filij euanesce re cœperunt innumera
demonum praestigia, cessaruntq; passim oracula, &
quacūq; diuinationum impiarum genera. Hinc & legationis sua ministerio ultra
annos triginta perfungens Christus, doctrina & opere fraudulentos Satana cona-
tus fortiter oppugnando repressit infregitq; suis postea discipulis eandem provin-
ciam committens: qui porro summa fide & indefesso labore strenuam hîc nauarunt
operam, & Satana regnum undiq; adorsi, tantum non funditus illud euerterunt.
Verumenimuerō quum indormientibus huic studio posteris, Euangelica ueritatis
lux rursus cœpisset obscurari, neruum ille denuò nactus, uarijs technis, & quibus-
cūq; nouis illusionibus (cuiusmodi sunt & illa, quarum falso insimulantur nostra
Lamia) Christi doctrinam pessundare, hominum mentes effasinare, oculosq; per-
fringere conatus est. Qua grauis tunc fuit ruina Ecclesia: cuius tamen reliquias
multos annos, sub densa licet caligine, conseruare adhuc ex immensa misericordia
dignatus est benignissimus Deus. Interea uerò singulari illo splendore destituti mor-
tales, neq; uerum exquirere, neq; falsa dyjudicare potuerunt: sed imprudenter om-
nino, quasi luce menti erepta, huc & illuc fluctuantes, caco quodam affectuum du-
ctu, & illusionum damoniacarum impulsu, in quoscūq; etiam crassissimos errores,
ceu perpetua obscuritatis latebras prociderunt, donec tandem clementer suos respe-
xeris cœlestis pater, & abactis quas Satan offuderat umbris, nos totos iterum uerita-
tis sua radijs ex gratia illustrarit. Eoq; nomine quicūq; nostro hoc auro luminis il-
lius sunt facti participes, gratias numini diuino debent infinitas, quippe qui genui-
nam filij Dei doctrinam à uanis hominum persuasionibus, & insidijs diaboli ma-
chinationibus solertius distinguentes, illam uera fide & ardenti zelo religiosè am-
plexi sunt, has ediuersò constanter damnarunt & reiecerunt. Quocirca etiā plures
nunc annos conatum suorum effectum multum frustrari se, sensu iuratus ille gene-
ris humani hostis, & mille artiu architectus: ut proinde ditionis Christiana pomæ-
rium longius quotidie extensum iri, communis piorum omnium spes esset. Caterum
A 2 uicenersa

De com-
mentitijs
ieiunijs.

micenensiam nunc extrema adesse tempora, qua uas illud electionis tot annorum intervallo predixisse monui, uel hinc manifestò liquet, quòd prater enatas in ciuilibus hisce motibus ac intestinis bellis enormium flagitiorum erynnes, prater datam impunè quiduis ferè perpetrandi licentiam, amentiu denuò anicularum mactationes & hostia (mira odoris fragrantia satana naves feriente) aliquandiu sepulta, crudeliter in lucem reuocentur, non modo à supremis tam Ecclesiastici quàm politici ordinis Magistratibus, qui ad exortum celsius ueritatis solem cacsire, quàm diabolica hac stratagemata intelligere malant, uerum etiam ab illis qui diuinorum mysteriorum cognitione & uocis caelestis intelligentiamirè sibi placens. At profectò non ab aeterno illo bonitatis & misericordia fonte, innocentiu huiusmodi laniena ortum habent: uerum ab immanissimo uniuersa mortalitatis, & potissimum Ecclesia Christi aduersario tales suggeruntur carnificina, quibus etsi me ualidis praesidijs opposuerim in editione sex librorum de Praestigijs demonum: tamen ubi phalarides denuò contra nostras Lamias nemini noxias citra exactam causa cognitionem reparari uiderem, meam de ijs sententiam quàm potui breuissimè cõstrabere uolui, ac omnium oculis clarè inspectadam proponere, ut pluribus succincta huius labyrinthi explicatione delectatus inferuiatur, nec tantum innoxij sanguinis confusè effundatur. Huic appendicem de Commentis ijs ieiunijs addidi, maximè ob euentum Barbara Vnnensis, duodecim annorum puella abstinentiam, qua tamen pro uera publicis scriptis non modo per Germaniã, sed apud exteros quoq; euulgata celebrataq; fuit. Hos obulos duos cum paupercula uidua ad templi adificationem in gazophylacium offero. Si quis se ditiozem senserit, is meam inopiam pro sua facultatis ueritate citra controuersia affectu supplere, uel saltem sublenare studeat: uni siquidem non quiduis datum esse, libenter agnosco: quicquid autem id est, pluribus quidem prodesse, nemini uerò obesse poterit. Hunc porò laborem tua Clementia nūcupare consecrareq; uolui iustis de causis, eiusq; multis. Quum etenim ad ditiorum tuarum administrationem perueneris, atq; in eisdem, quemadmodu & in circumiacentibus prouincijs, suos excitaris perpetuus mortalium hostis, homicida ab initio, atque effertus omnis tranquillitatis euerfor, qui ipsius ludibrijs dementati, de ijs imposturis & actionib; qua Lamijs, quas dicunt, haëtenuß tumultuariè attribuuntur, imprudentius censent, tua Clem. hoc nostrum scriptum, uelut filum cuius ductu ex hoc labyrintho extricari seturè queas, offerre uolui. Eò autè tibi gratius id fore, mihi persuadeo, quòd optimè in puriori doctrina Christi & uera religione institutus, non tam facilem te diabolicis machinationibus fallacijsq; uel humanis etiã fraudibus dedas. Cuius rei quàm memorabile exemplum, mihi non ignotum, haud ita pridem à tua Clem. Benthemij editum est, ubi heroico filio feliciter, auxilio caelestis gratia donabaris loco alijs inauspicato, ex illustri insigniterq; pia tua uita socia, Domina Magdalena uetustissima Nidwenariorum Comitum domus filia. Adhuc, quum in optimis sis enutritus disciplinis, de nostro hoc labore, uel potius paradoxo, in doctus, pronunciare certius poteris: talem profectò lucubrationum nostrarum censorem requiro & patronum. His insignem tuam modestiam, innatam naturæ bonitatè, ac illustrem tuam humanitatem, cõiuncta magnitudini coniunctam, cum reliquis egregijs tam animi quàm corporis

poris dotibus, ne quidem attingere uolo, ne magis hoc laudū cumulo, adulationis suspicionem incurram, quā te iusto celebrem encomio, quod doctiorem requirit stylum, & longiorem postulat orationem. Quapropter & nihil dicam de peruetusta generis claritate, auorum & proauorum ordine nobilissimo: nihil de matre Domina Anna indolis rara matrona, ex illustrissima Hessorum stirpe oriunda, optimē de me merita: nihil item de affinitate, qua potentissimo pijsimoq; totius Germania Principi, Palatino Electori D. Friderico per Dominam Amiliam nunquā satis laudatam ipsius Celsit. coniugem, ac tuae uxoris sororem, cōiunctissimē unius es. Quorsum hic icinē recensenda, qua cunctis multa cum laude tua innotuere? Hoc solum quā submisit oro, ut beneuolo animo hoc mea erga tuam Clem. obseruantia argumentū complectaris. Sic me nō impegiisse in tetrum illud à xaxias crimen, in animū inducam: quā etenim tua Clem. sim obstrictus ob tuorum in me beneficiorum cumulum, nō sum nescius. Vicissim itaq; me totum, & quicquid in me est, tibi offero dedicoq;, ac meam posteritatem tua Clem. commendo: Deum Opt. Max. à quo uno salus omnis petenda, suppliciter deprecans, ut pro immensa bonitate sua te & pijsimam coniugem ab omni malo conseruare cunctis diebus uita uestra dignetur, quo Spartam quam nactus es, feliciter exornare, & commisso gregi fideliter beateq; praesse queas.

S A T I S iustas Deo Optimo Maximo gratias agere nequeo, quod meo calamo tale suppeditatum, cuius publicatione effectum sit, ut & plurimis in locis deferbuerit læuitia grassandi in sanguinem innocentem: & truculenta atrocitas ac diabolici tyrannis à laniena humana, qua nulum ipsi fragrantius est holocaustum, arceatur. Video enim, librorum de Præstigijs dæmonum editione me eam consequutum usuram, ut celebriores quidam magistratus miserimas anus, quæ odio lamiarum nomine apud plebeia iudicia notantur, non solum mitius tractent, uerumetiam à capitali supplicio absoluant contra consuetudinem diuturna temporum præscriptione & auctoritatis præiudicio indutam. Quinetiam frequentes congratulationes hominum eruditissimorum cuiuscunque etiam professionis, status, & religionis, prolixè testantur meas lucubrationes non esse omnino infructuosas, quum in meam sententiam sua approbatione descendere multum certè uideantur. Postquam uerò longioris tractationis (quam tamen argumenti difficultas & magnitudo postulat) tædio eosdem libros subsultim uel inspicere solum, uel perfunctorie legi à quibusdam, nec argumentorum uim satis perpendi intelligam: quæ de lamijs discutienda obueniunt, breuius proponere uolui, ne quid delicatulum Lectorem à iudicij nostri cognitione penitior tardaret.

Cæterum fermè sit, ut mora disputatione de lamiarum actionibus, sacræ mox Scripturæ testimonia obijciantur, in quibus magi uel malefici

sive incantatoris aut etiam præstigatoris, ut alij interpretantur, siue uenefici nomen legitur, eoq; denotari nuncupatas uulgo lamias uel sagas, statim indistinctius asseratur. Comperio autem, prodigiosos hos homines cum suis artibus, præstigijs illicitisque diuinationibus, uariè à Rabinis & Hebræis interpretibus exponi, diuersis etiam nominibus reddi à nostris Latinis, nec Hebraismo exactè, uel Latine translationi consonare Græcam. Manifestius id erit, si contextum Hebraicum cum quacunque uersione non oscitanter contuleris, Rabinorumque & interpretum iudicia attentius obseruaueris omnibus his locis, ubicunque ulla horum portentorum sit mentio: quemadmodum Exodi cap. 7. 8. 9. 22. Leuit. 19. 20. Deuteron. 18. Hierem. 27. Daniel. 2. 4 Reg. 21. 2 Paralipom. 33. & reliquis.

Conuenientissimum itaq; arbitratus sum, exulceratissimo potissimum hoc seculo, & tam adhuc in dæmoniacarum eiusmodi imposturarum designatione & censura indoctorumque, primum Lamias ab alijs quibuscumque sine discrimine ut plurimum confunduntur, seiungere, ne tenebras offundat in illa opinionum uarietate, uocum & nominum permixtio, unde res sæpenumerò inextricabilis: adeò implicantur inuolucris, ut uix ullus postea se Theseus offerat, cuius ductu aliquis commōstretur exitus. Talis profectò hætenus extitit infamis magiæ, incantationum & ueneficiorum labyrinthus. Hac ratione internoscantur clarius, de quibus mihi hic sermo erit: constabit & palam, ubi ab aliorum malè inolita opinione, rationis & sacrosanctæ Scripturæ

9
basi firmiter innixus, non temerè dis-
sentiam.

QVID MAGVS INFAMIS.

Caput I.

Magus infam.

MAgus infamis nomē generalius
erit, nec tam angustis constri-
ctum cancellis: lamiarum ue-
rò & ueneficarum appellatio strictio-
ribus circumscribetur limitibus. Ma-
gum siquidem nuncupo, qui à dēmo-
ne uel ab alijs aut è libris uoluntariè
edoctus, præscripta barbarorum, igno-
torum aut cognitorum uerborum for-
mula, recitata, submurmurata appli-
catæue: uel characteribus quibuscun-
que aut exorcismis dirisq; execratio-
nibus aut ceremonijs, solennibus riti-
bus, aut rebus plerunq; adiunctis, pro
suo arbitrio, dæmonem in præstigio-
sum, fallax uel alioqui ludicrum mi-
nisterium, illicitè euocare conatur, ut
asciticia sese uel conspicua ostendat i-
magine, uel aliter prodat, & ad quæ-
sita uel uoce uel susurro, siue picturis,
siue notis, seu quocunque alio modo
respondeat: uel qui aliud opus simili
ratione præter naturæ legem perfice-
re nititur. Sub hoc etiam nomine il-
los comprehendendo, qui ab Hebræis,
Græcis & Latinis hic uarijs disti-
nitionibus superstitionisè modoque ueti-
to futura prædicunt.

supra.

Hunc magum γόγης uel ινυδὸρ (li-
cet hæc uox minus generale mago-
rum sit nomen) Græcis dictum, su-
pra naturæ ordinem sæpe etiam ali-
quid moliri apparet in formâdo mul-
tifariam aëre ficto, in quacunque spe-
cie ostentanda, in mortuorum spe-
ctris educendis, in rerum abstrusa-
rum aut alioqui longè dissitarū com-
monstratione: breuiter, miracula hic
facere creditur: quem honestiore uo-
cabulo etiam βραγύς uocare audent,
licet quodam discerniculo, quasi il-
lum ut artibus illicitis deditum cen-

supra.

seant damnandum, hunc uerò lauda-
bilem: quamuis utrique sint ritibus
dæmonum fallacibus obstricti sub an-
gelorum nominibus.

Huius factionis fuere famosi illi
Pharaonis magi, qui mox ubi de la-
mijis disceptatur consultatūue, ab o-
mnibus obtruduntur, quasi iidem u-
trorumque sint actus, quos longè la-
teq; differre sentio. Vtrigitor omnium
obtutui hæc magorū potestas uel po-
tius fabula & ludibria magis pateant,
clariusque innorescat horum & illa-
rū discretio, agite oculis minimè de-
lusis contemplemur, solertiq; inda-
gine inuestigemus magorum uel ma-
leficorum Pharaonis conatus, opera
& potentiam.

In manu Moſis, electi omnipoten-
tis Dei ad Pharaonem legati, uirga re-
uera in uiuum, Dei uerbo, transfor-
matur draconem uel serpentem. Quo
documento se à Deo cœli & terræ &
omnium quæ in eis sunt, conditore
unico (cuius quippe folius est crea-
re, & res uerè transmutare) missum es-
se testatur. Quodd autem idiplum à
Pharaonis magis, carminibus factum
Scriptura dicit, rem alius introspicies,
non eandem quæ à Mose uerè osten-
sa est, metamorphosin, sed saltem ser-
pentis præstigiōsam formam, obtu-
tibus impij regis offusam apparuisse
intelligit: quare etiam mendax ser-
pentis magicæ uanitatis facies, in præ-
stigiij reuelationem à uero Moſis ser-
pente deuorabatur, uti mendacium
à ueritate uincitur absorbeturq;. Pro-
pterea, Iosepho teste, Moſes inquit
iam declarabo manifestè, nō esse hæc
præstigias ueritatis specie parum can-
tus imponentes, sed ipsissimam Dei
uirtutem, argumentum omnipoten-
tis illius uoluntatis apud incredulos
futuram. & cum dicto uirgam in ter-
ram mittit, iubens ut fiat serpens: quæ

*Exod. 7.
Veritas trans-
formationis
in opere Mo-
si.*

*Præstigia
Magorum
Pharaonis.*

*Lib. 1. cap. 5.
Ant. 9. in-
dico.*

mox dicto parens, Ægyptiorum uirgas, quæ serpentum specie reptabant, unam post aliam aggressa, omnes ad unam deuorauit. Enimuero si uerus extitit magorum serpens, dæmonis ope ex uirga ita transformatum esse oportuit. ineptam aut prorsus esse ut in uiuam bestiam transmutari queat, uirgæ materiem, cuius liquidò constat: quemadmodum creare etiam ex nihilo, uel rem in multò dissimillimam aut etiam contrariam pro suo arbitrio uerè transfundere essentiam, penes diabolum est minimè. Corpoream materiam non subijci potètiæ dæmonis, quantum ad transmutationem ipsius ad formam, cõfirmat Augustinus: Nò est putandum, inquit, istis transgressoribus angelis ad nutum seruire hanc rerum uisibilem materiem, sed soli Deo. Fatendum tamen, dæmones etiam celeritate incredibili quibusdam rebus emotis, serpentes, dracones uel quid aliud earum loco subijcere possent. Magi signa uidebantur potius facere, quàm faciebant, ait Clemens. Rõte hic Iamblichus de Mysterijs: Quæ fascinati imaginamur, præter imaginamenta, nullam habent actionis & essentiæ ueritatem. Eiusmodi nanque finis est magicæ artis, non facere simpliciter, sed usq; ad apparentiam imaginamenta porrigere, quorum mox nec uola (quod dicitur) nec uestigium apparet.

Eodem censendum modo de reliquis signis, quòd nimirum Moses eleuans manum, uirga serierit fluminis aqua coram Pharaone & seruis eius, quæ tota mutata est in sanguinè: mortuisq; piscibus tantus extitit fluminis fœtor, ut Ægyptij de eius aqua bibere non possent, totaq; Ægyptus sanguine redundaret. Idem suis incantationibus Ægyptiorum magi effecerunt, à quibus plerique omnes Ægyptij ido-

latræ & idonea satanæ organa pendebant, quorum oculis cuiuscunq; doloris aut imaginis spectrum fraudulenter offerre, Dei permisso, dæmonio facile erat, ut cor illud Pharaonis (quod Deus præuidebat fore ut induraretur) iusto Dei iudicio, maiori occallesceret duricie, meritamque tandem ille lueret poenam. Magorum autem fuisse præstigias facinus illud, uel hinc palàm est, quòd unicus ille Ægypti fluius Nilus in sanguinem conuersus erat, eiusq; pisces computruerant opera Mosis serui Dei. Nec ulla præterea erat reliqua uniuersæ Ægypti aqua nò tincta, ut Ægyptios omnes undique circum flumen aquam effodere quam biberent, deberet. Vnde proculdubio colligendum, magos tantummodo pauculæ aquæ antea in uase conseruatæ uel effossæ rubicundam præstigiøsè faciem ostendisse suis carminibus uel fascino, ut testatur Scriptura, hoc est ludificante dæmonum operatione. Hi etenim agitatæ ad hanc delusionè commodis humoribus, spiritum opricum uel uisualem quibuscunque imaginibus imbueri queunt, quemadmodum plerisque melancholicis usuuenire obseruamus. Sic in hypochymatis uel suffusionis oculorum initio ex humoris affluxu ad uisus organa ueluti pusillos culices obuersari intelligimus, interdum quasi ducentia quædã corpuscula, plerunq; ueluti caliginosa se oculis offerre, nonnullis tanquã lanarum filamèta & aranearum telas apparere, quibusdam circa lucernas circulos uideri. Plerisque item regio morbo laborantibus, propter suffusam bilem omnia lutea & flauescentiã sese ostendere apparet: atque hæc sunt magis uel minus, hac uel illa forma, secundum humorum & spirituum uisiorum cõstitutionem, quemadmodum naturæ peritiã cognitum perspectumq; est.

Quid

1. Trinit.

3. Recog.

20

30

40

*Exod. 8.
Ranae Aeg-
yptiae.*

¹³ Quid aliud dicendū de ranis ex Aegypti fluminibus eductis, quibus terra est cooperta, Aarone ex Dei mandato manu uirgam in fluuios & lacus pro-
tendente? Magorū ranas solummodò fuisse eadē ratione merè imaginarias, hinc luce meridiana clarius euadit, q̃ tantam ranarum colluuiem eos crea-
Genes. 1. re oportuisset, munus soli Deo pecu-
liare, nec ulli unquam creaturæ, mul-
*Creare solius
Dei est.* tō minus satanæ eiusue clientelæ con-
cessum. Singularis hæc Dei ab initio fuit & mansit prerogatiua, quā alium nullum dignatus est unquam. Adhuc, si ueras in terram ex aqua magi produ-
xissent ranas, utiq; & reducere uniuersum hoc ranarū genus eadem arte potuissent. Procliuius etenim fuit multò, uis in natium naturalemque suum locum, fluuiū quippe & lacus repellere, quā in domos, penetralia, cubicu-
la, cubilia, furnos, cellas, loca hisce animalibus aliena, imò aduersissima, primum eas nō apparentes excire, ubi illis moriendum esset: quū in aquis, ut designato his uiuario, liberè uisitent: aut saltem uitam illis adimere, quibus donasse uidebatur, facillimum fuisset. Vel quā sortitos credemus magos nocendi aut perficiendi potentiā, si ne ranas quidē ledere, aut carminibus, quibus eductæ putabatur, tantum abigere ualuerūt? Hoc usqueadē nequie-
rūt, ut Pharaō rex posito priore supercilio coactus fuerit suos aduersarios Aaronem & Mosem hortari, ut Deum pro depellendis à se suisq; populo ranis deprecarentur. Quod etiam ita factum est, definitoq; die ranæ sunt exterminatæ à domibus, eisdemq; mortuis in cumulum coaceruatis fœtebat regio. Sic Pharaonem etiam inuitum Domino Deo incomparabili honorē deferre oportuit: quemadmodum & ipsos magos, penes quos ea potestas minimè fuit. Nam quū Deo non am-

plius præstigias permittente, cyniphes uel pediculos, tum homines tum bestias infestantes producere, Aaronem & Mosem imitati, nequicquā tentassent: coram Pharaōne confessi sunt, *Luc. 11.* Digitus Dei hic est: quasi dicerent, Digitus uel potētia Dei est, quæ uerè progignit & condit ex puluere, uel etiam nihilo, quicquid pro suo arbitrio uult, & quādo illi placitū est. Id uerò quod à nobis effū uidisti, satanæ digitus est, qui nihil unquam reuera procreare, sed phantasticam solum rerum imaginem dolosè ostentare potest: quare nos eius clientes, ministrorum ipsius omnipotentis Dei ueritatem imitati sumus præstigijs, quibus te ac tuum populum hætenus illusimus, Deo uero ob tuam incredulitatem & cordis duriciem conuiuentem. At cessat nunc illa permissionis hora, ut non amplius dæmonij ludibrijs relinquaretur locus, sed Dei uiuentis ueritati testimonium perhibere cogamur. Ita Dei manum iam agnoscunt, qui ei antea suis imposturis derogarunt: Dei gloriam prædicant, qui suis eam fucis prius obscurarunt. Nec postea uiuū usqueadē Deum glorificassent, nisi antea impediti, frustra suā tētassent artem. Nec Deo tam iusta puniendi cōtumaces occasio fuisset reliqua, nisi ad præstigias prius cōnuisset, deinde impedij flet, quo se suamq; potentiam notam faceret, ostenderetq; illam longè esse aliam, ac ueluti ex diametro pugnātem cū ea quam Aegyptij idololatræ & magi in ueri Dei contemptum hætenus ad eō uenerati essent. Iustinus martyr in explicationibus quæstionum Christianis propositarum quæstione 26. asserit, magorū Pharaonis miracula nō fuisse uera, sed spectantiū fascinatione oculorū opera dæmonum. Id ipsum & in Decretis legitur, in 2. parte cap. 26. quæst. 5. Episcopi. Quin & Auitus Alcimus episcopus

pus Viennensis, qui claruit sub Zeno-
ne & Anastasio Impp. anno 490. ean-
dem quam tuemur sententiam, elegā-
tissimis uersibus exprimit lib. 2. de pec-
cato orig. Hos Ægyptios incantato-
res Iannem & Mambrem fuisse, scri-
bit Fulgofus lib. 8. cap. 11.

Hi incantatores, magiam prophe-
nam exercentes, aut si uoles, prestigia-
tores, Hebræis dicuntur hartumim,
Græcis *ἰνῆδοι*. Vox item illorum Ha-
bar traducitur Latinè incantare, *ἰνῆ-
δοι* Græcè, quādo scilicet arcana quæ-
dam uerba à magis mussantur, quibus
efficacia inesse mira putatur. Quale il-
lud est Virgilij nostri:

Ecl. 8. Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.
Quin & Dauid eiuscemodi miracula
fieri per tales incantationes uidetur
de aspidē surda significare, cuius men-
tionem facit Psal. 58. Quo loco utitur
uerbo isto Habar, & simul uerbo La-
has, quod idem significat.

DE MALEFICA IN

Endor. Cap. 11.

Hinc porro ad mulierem in En-
dormaleficā, uel Pythonia spi-
ritu imprægnatam confugitur,
quasi & illa fuerit una ex Lamiarum
nostrarum numero, sed & eam fuisse
magicæ artis cōsciam, quæ dæmonis
adminiculo freta illudebat decipie-
batque, & propterea à Lamijis nostris
fuisse alienam, ostendere conabor.

Reg. 3. Hæc Samuelem excitasse legitur, è
terra ascendentem solito corporis ha-
bitu & uestitu, ac futura in Dei manu
adhuc posita prædicentem. Ecelesi-
astici quoque author tradit, ipsius Sa-
muelis hæc acta & uaticinia fuisse,
Eccl. 46. quum ait: eum dormiuisse, regi no-
tum fecisse finem uitæ suæ, exaltauis-
se nocem suam è terra, & uaticina-
tum esse, Delendam esse impietatem
gentium.

Etiā uerò hystorie circumstantiæ, &

Iesus Syrach asserere uideatur, ipsum
apparuisse Samuelem: penitus tamē
rem intuenti ostēdam, non ipsum Sa-
muelem, sed huius imagine diaboli
spectrum, Pythiæ foeminæ libēter ob-
sequutum, ut ludificaret, uisum fuisse.

Primò disertè se ueroque edicto, à
mortuis quæri ueritatem, ueruit diui-
na uox, multa mortis constituta: nec
per eos doceri uult uiuos, nec ab ijs
aliquas expectare patefactiones. Non
inueniatur in te consulens mortuos:
qui hoc facit, est *βδελύγας* Deo suo:
hoc est, res talis quam odit Deus, abo-
minatur, & in eternam abiicit damna-
tionem. Proinde nos suo uerbo, in
quo sese & uoluntatem suam expres-
se declarauit, inniti firmisimè uoluit
Christus, inquiens: Mosen habent &
Luc. 16.

Adhæc piorū animas maleficarum
carminibus è designata à Deo sede e-
uocari, & in corpora inhumata com-
pelli, uel falsissimum est uel ne in sinu
quidem Abraham, loco beatis assigna-
to, tutæ existunt eorum animæ, in Do-
mini manu cōseruatæ. At satanam ni-
hil unquam ab hac morte in sancto-
rū animas potuisse, nec bonos spiritus
magicis artibus obedire: nec secretas
semel à corporibus & collocatas in
definitis sedibus animas, si reuocen-
tur, redire, ut ethnicis persuasum erat,
confessum est hactenus: sed ascititia
se illarum imagine ostentant dæmo-
nes. Quocirca non à mortuis ipsis,
uerum à dæmonibus illorum habitu
uestitis *πνευμαίτες* responsa accipie-
bant: quæ, si illi integris & expressis
mortuosum corporibus cernerentur,
πνευμαίτες: sin uerò tenues, nebulæ,
fas & euanidas sibi circumfunderent
umbas, *πνευμαίτες* nuncupabantur.
Verè nimis Chrysostomus ait: Non a-
nima defuncti est quæ dicit, Anima ta-
lis ego sum: sed dæmon, qui hæc, ut
homi-

*Magorū car-
minibus non
obediunt bea-
torū anima.*

*πνευμαίτες
ταῖς
πνευμαίταις.
Io Mattheo
mil. 29.*

17 homines decipiat, sic confingit. Ibi-
dem: Animæ sunt in loco certo, & ex-
pectant iudicium, neque se inde pos-
sunt commouere.

Antea quoque Samuel plus minus
biennio mortuus fuerat, & eius cor-
pus si non omnino computruerat, ta-
mē ita deformatum fuisse certum est,
ut eximia illa specie uiua, qua antea
innotuerat, & qua nūc se denuō fectus
10 ficit Samuel, apparere nequiu-
erit: neq; etiam deorum magnificentiam
referre potuisse cadauerolum corpus,
quolibet nouit: quum tamen deos ē
terra ascendere, se contueri a firmaret
diuinatrix. multō quiuit minus loqui
& uaticinari.

Quorsum etiam Samuelis pijsimi
uatis tam diu sepulti corpus, pallium
consuetum eodem momento ex im-
piæ fascinatricis mulierculæ imperio
incorruptum assumpsisset, quod in se-
pulchrum secum nō assumpsit, nec eo
amiciebatur mortuus? Hoc aut san-
ctissimi uiri spectrum ostentare, illi fu-
11 *2. Corinth. 11.* isse facile, inficias ire nolo, qui se in lu-
cis angelum transformat, eumprimis
apud impium regem, tum perditam
satanæ seruulam.

Deinde quum ipsa historia paulo
ante testetur, Daum contumaci & ab-
iecto regi Sauli ipsum consulenti re-
sponsa dare noluisse, uel per uiuentes
prophetas aut sacerdotes, uel per
somnia: multō minus per diuinum ua-
tem ex morte suscitatum, quem nec
uiuum audire uoluit, uel per angelum
ē cœlis missum respōdit regi, quem in
furore suo omnino repudiabat. Quo
etiam nomine motus Saul, Pythiam
diuinatricem professionis ergo pu-
blico edicto iuxta Dei uoluntatem ex
Israēl exulantem, furtiuē uerō laten-
tem, iniqua ratione consulere statuit,
quasi indignabundi animi institutum
fuisset,

Flectere si nequeo superbi, Acheronta mouebo.
Ideo non potuit non odisse & exe-
crari hoc factum Deus, & iusto iudi-
cio deploratam illusionē dæmoniaca
Saulis impietatem contra suum & i-
pius præceptum, contra etiam consci-
entiæ testimonium designatam puni-
re, ut in præfracti Saulis mentem sata-
næ fascinum merito permiserit. Nec
nouum aut inauditum hoc est, ubi
10 quos pertinacis impietatis homines
esse præuidet præscitque, magis solet
excæcare, indurare, spiritui menda-
cij relinquere, & in reprobam tradere
mentem. Exemplum esto Pharaonis
inuisa pertinacia, fides mendacibus
spiritibus data, & extrema inde pu-
nitio.

Quodd porro historia commemo-
20 rat, Samuelem senem pallium indu-
tum, indignē tulisse, quodd ē sua quie-
te excitus esset, atque eum Sauli regi
loquutum uaticinatumq; fuisse: hinc
non conuincitur, uerum extitisse Sa-
muelem hoc spectrum: quodd diabolo
spiritui milleartifici non sit diffici-
le, quamcunq; formam mentiri, quid-
uis fingere, simulare, & de futuris iam
antea uaticinio patefactis prædicere:
30 maximē uerō, de quibus manifesta
præludia, & euentus minimē dubij in-
dicia in foribus ferē uidebantur. Nec
ignorauit satan, certissima esse quæ
Sauli uaticinatus fuerat uir Dei Sa-
muel: ideo à Samuele antea prædi-
cta repetit, potuitq; non temerē con-
iecturam facere ex apparatu hostium
magnifico & instructis copijs, item ex
dictis, factis & circumstantijs reli-
40 quis belli præsentis, quam sortem
in eo confliatu assequeretur Saul: po-
tissimū quum ipsum à Deo abie-
ctum, nec respicientem, & aduersus
Dei mādātum postremō Pythiam ua-
tem, diaboli mancipium cōsulentem,
in sua haberet potestate, atq; pro suo

1. Paral. 10.

impellere natus, & præsens praelij obijcere posset exitio. Ideoq; Saulem mortuum testatur Scriptura in transgressionem suam, qua praeuaricatus erat contra Dominum: nempe contra Domini uerbum, quod non custodiuit, & quod Pythonem consuluit interrogando, neq; requisivit Dominum: ob hoc interfecit eum, translato regno ad Dauidem filium Isai.

Iesu Syrach
auctoritas.

Porro si Iesu Syrach testimonium urgeatur (quanquam Hieronymo teste, illi ab Ecclesia non concedatur auctoritas dogmata confirmandi ecclesiastica, nec rerum earundem controuersias dirimendi: hæc tamen quoq; addere libet, ne pia huius libri doctrina eleuari putetur, Iesum Syrach solummodò ex primo Samuelis libro historiam proponere: quod factum est, simplici enarrare oratione, quem admodum legitur, ut ad uitæ uirtutis emulationem posteros inuitaret prouocaretque: Samuelis item laudes succinctè recensere, minimè disse-
rere uoluisse, uerane an ficta fuerit Samuelis apparitio.

Illusionem fuisse
Samuelis
apparitionem,
consens Hebræi.

Inter Hebræorum autem Rabinos quanquam pauci aliter sentiant, tamen Pythonum opus esse, ferè omnes censent: & nihil aliud præter præstigi-
as, uanitatem, mendacium & deceptionem. Samuelem intelligunt spiritum Pythonicum, qui induerat Samuelis speciem: item Samuelem uisum esse dicere Sauli. Mulier uidebat Samuelem, neq; tamen audiebat eum alloquentem Saulem: sicuti nec Saul uidebat Samuelem, hoc est, illusionem illam diabolicam, quæ uidebatur illi Samuel. Sunt inter eos qui hæc omnia mulieris putant arte conficta, quæ ex certis coniecturis sic deluserit Saulem. Kimhi contra aduersarios sic arguit: Si Deus suscitauit Samuelem, ut futurum euentum indicaret Sauli:

cur euentum illum non magis reuelauit per somnia, aut per prophetas, aut per sacerdotum oracula, quàm per maleficam mulierem? Huic nostræ sententiæ subscribunt Tertullianus in libro de anima, Iustinus martyr in explicat. quæst. 52. Argutissimus ille sanctioris Theologiæ censor Augustinus libro Quæstionum ueteris & noui Testamenti, quæst. 27. item part. 2. cap. 26. quæst. 5. nec mirum. idem Augustinus ad Simplicianum, quæst. 3. lib. 2. & ad Dulcitium quæst. 6. & in libello de cura mortuis agenda: item lib. 2. de doctrina Christiana, ca. 26. Author quoque libri de mirabilibus sacræ Scripturæ, si is sit Augustini: Rabanus adhæc in epist. ad Bonasabbat. Bonos spiritus non obedire carminibus magicis, testatur Origenes in historia de Bileamo.

DE SIMONE MAGO, ET
artis magicæ eiusdemq; librorum, condemnatione. Cap. III.

Am ad Simonem magum progressior, qui idem nomen apud nostros Germanos sortitur, quod lamie. Ex hoc ortus ingens hereticorum numerus, qui sicut Iannes & Mambres Moysi restiterunt, sic & illi Apostolicæ ueritati oblatrarunt artibus fraudulentis. Hic Simon ille Samaritanus Romæ sub Claudio Cæsare propter hanc rem statua donatus est, cum hac inscriptione: Simoni sancto deo. Siquidè & Samaritæ gentem magicæ arte ita dementauerat, ut à minimo usq; ad maximum uniuersa ab illo pendèret, dicens: Hic est uirtus Dei magna. Post uarias aut præstigi-
as, quibus populum à Petri doctrina sedulo auertere conatus est, tandem uelut in aëre uolans, à dæmonibus uestus, Petro orante, exaltatus dilabitur, misereque interiit. Huius blasphemias prolixè recensent Clemens in Itinerario, Egesippus lib. 3. de excidio Hierosolymit. cap. 2. Ambrosius in Hexa-

Simon Samaritanus.

Act. 8.

Abdias eph.
scop. Bab. lib.
ueter. aposto.

21 Hexamer. Irenæus, Eusebius, Nicephorus lib. 2. Eccles. hist. cap. 27. Fulgositus lib. 8. cap. 11.

Eiusdem fuit professionis famosissimus magus Cinops, quicum Ioanni Euangelistæ iussu Domitiani in Pathmo insula, quæ una est ex Sparadibus, exulanti controuersia erat, quem & Ioanne precante, fluctus absorpsisse legimus.

Hanc magorū artem omnium placita legum exterminant & execratur. Eiusdem affectatores interdicuntur & damnantur seuerissimo Dei mandato in Leuitico, tum etiam Deuteronomio: Non inueniatur in te ducens filium aut filiam in ignem, diuinans diuinationem, obseruans dies, non diuinans ex fortibus, non incantans aut exercens præstigias diabolicas, non consulens Pythonē, non interrogans mortuos: quia abominatio est Domino omnis faciens hæc. Hinc & inter sacrilega Manassis regis flagitia, quibus Deum irritauit, connumeratur, quod fuerit maleficus, magiā exercuerit, & Pythonem consuluerit. Quod uerò hi tolerarentur audirenturq; Esaias uaticinatur casum & interitum Babylonis, cui & inprimis exitio fuit huius sceleratissimæ artis studium, quum ad ultimum à Cyro rege sub Persarum imperium redigeretur. Ita clamat diuinus Vates: Venient tibi duo hæc subito in die uno, sterilitas & uiduitas, propter multitudinem maleficiorum tuorum, & propter duritiem incantatorum tuorum uehementem. Sta cum incantatoribus tuis, & cum multitudine maleficiorū tuorum, in quibus laborasti ab adolescentia tua, si fortè quid profuit tibi. Quasi diceret: Non te liberabunt plurimi magi aut diuini suis incantationibus varijs aut præfagijs. Merito itaq; semper apud præfatos in questione fuit, incantamenta ualerent ne

aliquid, quum meræ sint præstigiæ.

Porro de magicis curiosarum harum artium uel præstigiarum libris quid decerni debeat, ne quidē in questione uocandum, quum nō modò Romanorū exemplo (qui licet ethnici essent, tamen mathematicos & incantatores senatusconsulto Italia pellendos, & eorum libros cōcremari uoluerunt) eos aboleri oportet: uerū etiam, quodd memorabile & posteris omnibus sine cōtrouersia imitandum hic exemplum legamus in Apostolorum Actis, ubi Pauli apostoli prædicatione Ephesi comburuntur cuncti ed comportati execrationum libri, pecuniæ quinquaginta millium pretio æstimati. Hermogenes item magus librorum magicorum copiam magnā offert Iacobo apostolo, qui exurebatur. Eos qui magiam admirati fuerāt, uolumina combussisse, tradit Athanasius de Humanit. uerbi. Imperatores item Homerus & Theodosius constituerunt tales libros sub episcoporum oculis concremandos flammis. Eiusmodi quoque congestos tenebrarum libros ut damnabiles, improbatæ leditionis uocauit, prorsusque corruptū uoluit Vlpianus Iurisconsultus, l. ceteræ. §. 1. ff. familiæ hercisc.

Atqui ab hac magorum uel incantatorum familia longè peregrinos esse, quos Veneficos, & quas Lamias dicimus, nunc porro demonstrare conabimur.

DE VENEFICIS.

Cap. IIII.

40 Veneficos, uel si liceret, uenenificos, Græci φαρμακός, φαρμακονιστής, φαρμακός, item φαρμακονιστής, & φαρμακονιστρίς scēminas, perniciosissimæ artis (quam magiam ueneficam, si uoles, appellare licet) conscias, dicunt. Illos pharmacis uel uenenis ex quacūq; materie, siue ex metallorū, siue

B 3 ex

Leuit. 19. 20.
Deuter. 18.

4. Reg. 22.
2 Paralip. 33.

Isaia 47.

Act. 19.

Abdias lib.
4. Iust. apost.

ex stirpium, siue ex animantium uel excrementorum genere, uel ex corporib. mixtis propinatis, illicitis, aut alicubi reconditis ut halitu feriant, periculosos ciere morbos cum atrocissimis symptomatibus constat: ut alij in corporis extenuationem uiriumq; imbecillitatem inducatur: quibusdam iun-
 10 turarum compages dissoluantur: cæteri uariè cruciatibus excarnificentur: nonnullos uerò diuturna torqueri ægritudine: plerisq; præcipitater, quasi uitæ filo mox rupto, interdum & cum intolerabilibus doloribus uitam præscindi uideas. Non interim ignoro, ueneficorum nomine & alios maleficos uulgò comprehendì.

*Ennead. 4.
 lib. 4.*

*Veneficia
 horrenda.*

Horrenda sunt quæ de Veneficiis scribit Antonius Sabellicus in hæc uerba: Infamis inde annus sequutus, M. Claudio Marcello, & T. Valerio Flacco (siue Potito, ut alij scripserunt) consubibus, quum multi ex primorib. patrum simili morbo & euentu mortui
 essent: ancilla quædam ad Q. Fabium Maximum Ædilem Curulè uenit, causamq; eius cladis prodituram se professæ est, si fides sibi daretur, quòd id indicium apud dominos haud futurum
 esset sibi noxæ. Fabius re ad Consules delata, à Consulibus ad Senatum, si de consensu ordinis indici data, patefactum est muliebri fraude eam cladem
 accidere: multas esse quæ in uiro-
 30 rum perniciem coquerent uenena: ac si secum eant, fore ut multæ ueneficio occupatæ deprehenderentur. Missi qui ancillam sequeretur: hi quasdam medicamenta coquentes, apud alias recondita inueniunt. Quibus in forum delatis, uiginti-
 40 q; numero matronis, apud quas id pharmaci genus fuerat deprehensum, publicè accersitis, & in his Cornelia & Seruilia patritiæ gentis: quæ quum salubria esse contendere-
 rent, à confutante indice bibere iussæ,

spatio ad colloquendum sumpto, inter se loquutæ, id haurire statuunt: medicamento in conspectu populi epoto, ad unam interiere. Inde ad centum septuaginta eiusdem sceleris cōiuctæ, capitali sunt supplicio affectæ. Atrocitas rei, quia ad eum diem in nullam de ueneficio unquam fuerat inquisitum, prodigij est loco habita, uelut alienatis furore mentibus, id flagitium perpetrari contigisset.

*In nullam
 antea de ueneficio in-
 quisitum.*

Venefica fuit Crescentij illius seditionis Romani, eoq; nomine ab Ottone tertio uili iumento facie auersa impositi, perq; urbem circumuecti, & tandem ad portam suspensi uxor: quam quum Imperator uirtute & sapientia alioqui præstantissimus deperiisset, illa quòd Ottone in Germaniam re-
 20 ditum apparante, se uideret coniugij spe excidisse, chirotecis ueneno infectis, eum necauit, anno 1001. quinto Calend. Febr.

Veneno ab uxore Zoe procacissimæ & intemperatissimæ libidinis scæmina, quum deperiret Paphlagonem quendam Michaëlem, sublati Romani Argyrus Imperator Orientis, qui priorem antea reliquerat coniugem.

30 Veneno item lento interemptus Ioannes Cimiscæ Orientis Imperator à Basilio quodam eunucho, cui se potentiam derogaturum fuerat interminatus.

Veneficium adhuc fuit, quod Casali in urbe Salassiarum regionis Italiæ contigit circiter annum Domini millesimum quingentesimum tricesimum sextum. Coniurauerunt uiri ac fœminæ,
 40 quadraginta ferè numero, inter quos & carnifex erat, ut quum pestis antea seuisset, & iam cœpisset mitescere, unguentum conficerent, quo illitis portarum uestibus, inficeretur qui uestes tractarent: apparant & puluerem, quem uestibus clam inspergentes, no-

xam

*Venefici cap-
 ti sunt.*

*Antea de
 ph.*

xam inferebant. Latuit aliquādiu dolus, sublatique multi à coniunctis sanguine uel affinitate: data etiam ueneficis, ut ferebatur, pecunia hæreditatis ergò. Sed quum cuiusdam Neci nomine fratrem atq; unicum filium enecassent, uixque alij quàm domini ipsi domuum aut filij perirent: simulq; animaduertissent Androgynā se in domos insinuare, atque eos maximè interire, quorum eades ingrederetur: deprehensa coniuratione, omnes exquisitissimis tormentis interempti sunt. Falsi etiam, quòd in celebri cuiusdam Diui pompa subsellijs perunctis uniuersos trucidare ciues decreuissent: paratasque in hunc usum fuisse supra uiginti ollas. Idem postea Geneuæ tentarunt nonnulli, qui & pœnas dederunt. Alios similiter Mediolani uenctes inunxisse constat: sed quæstionibus subiecti, quum nihil confiterentur, nec quisquā obijisset, dimissi sunt. Balsianus Landus scribit, Patauij monachum quendam eum alijs plerisque identidem conspirasse, qui pestis tempore infecta lintheamina in domos occultè conijciebant, ut in multos deriuaretur contagio: sumptum quoque ab his est supplicium. Quàm sanè hic locum meretur suum illud Nasonis i. Metamorph.

— Non hospes ab hospite tutus,

Nō socer à genero, fratru quoq; gratia rara est,

Imminet exitio uir coniugis, illa mariti,

Lurida terribiles miscent aconita nouerca,

Filius ante diem patrios inquirat in annos.

Venefici capi-
nplaudis.

Hos Veneficos lex Mosi è uita sublatos uoluit Exodi 22. hoc decreto,

וְהַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת לֹא תִחַי, id est, Veneficam non patieris uiuere. Nomen enim נֶפֶשׁ

Mechassepha, quo lex uicitur, à חַסַּף Chasaph despectitur: positumq; est in

fœminino genere, ut aiunt interpretes: non quòd uiros impunes esse lex uelit, sed quia ille sexus ob genuinā sim-

plicitatem dæmonis insidijs frequentius patet. Quare Græca tralatio, quā Septuaginta senioribus ascribimus, decretum illud liberius reddidit, φαρμακός ἐπιβλήσας: hoc est, Veneficos (ut masculino genere fœmininū comprehendatur) non retinebitis in uita. Animaduertendum uerò, prædictum uocabulum φάρμακον Chasaph, & quæ ab ipso deducuntur, uix usquam in prædicta tralatione Græca aliter exponi, quàm ut ueneficium significet: hoc est, hisce Græcis uocabulis, φαρμακός, φαρμακίον, φάρμακον, & quæ huius sunt inflexionis. Nectemerè mihi à plerisque sinam eripi eleuariue translationis Septuaginta interpretum fidem, qui sine dubio & peritissimi fuerunt idiomatis Hebraici, & Spiritus sancti inspiratione & ductu ad tam piū congregati opus, ut non facile erroris notam mereantur, propter illorum multitudinem, & idcirco maior illis fides debeat quàm Eliæ Leuitæ aut nonnullis recentioribus, qui Mechassepha Lamias interpretantur, Germanicè Zauberin. Nam φαρμακόν nomē quando in malam accipitur partem, ferè apud Dioscoridem, Galenum, & totam Græcorum antiquitatem sumitur pro ueneno aut medicamento uenenofo: & qui cum eiusmodi medicamentis nocere student, uocantur φαρμακότες uel φαρμακοί. Præterea huic nostræ fœtitiæ suffragatur Flauius Iosephus ex regio & sacerdotali sanguine ortus Mathathia sacerdotis filius, natione Hebræus, patria Hierosolymitanus, genere sacerdos, qui decimumquartū agens annum eam laudem consequutus est ex literarum studijs, ut à Pontificibus & urbis Hierosolymitanæ primorib. de penitiori legum sensu consultaretur. Propterea & à D. Hieronymo Græcus Liuius appellatur, à recentioribus uerò Iudæis Ioseph Berengarian.

Pharmakon.

gation. Eundem Hieronymus in Catalogo Ecclesiasticorum scriptorū digna cum laude constituit. Hic quum animaduertisset, solos quinq; libros Moyſi apud Græcos extare, opera Ptolomæi regis Ægypti translatos, ut dixi, statuit Epaphroditū viri doctissimi adhortationibus incitatus, uniuersam ueteris Testamenti historiam Græcis auribus tradere: quod & effecit, con-

scriptis primū Hebraica lingua, deinde & Græca, De antiquitatibus libris uiginti, in quibus seruatis simul & sanctarum scripturarum ueritate, & historię legibus, quandam ueluti paraphrasim in omnes fermè ueteris Testamenti libros accommodauit. Is ipse legis eiusdem sententiā, Antiquit. Iudaic. lib. 4. cap. 8. his explicuit uerbis: *φάρμακον μέτε θανάσιμον, μέτε τῶν εἰς ἀνάσιν βλάβας προκαταμένον Ἰσραηλιτῶν ἐχέτω μηδὲ εἰς τὸν ἡμετέριον ποταμὸν τελευτῶν, τὶτο πάχυν ὁ διίδουον ἐπὶ αὐτῶν καὶ ἐν τῷ φάρμακον αὐτῶν παρασκευασμένον.* id est, Venenum neq; letale, neq; in alios noxios usus præparatum, Israelitarum aliquis habeat: quod si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiat̃ id quod factur̃ erat illis, aduersus quos uenenum parauerat. Idem ferè sonat lex

Lex Cornelia, ff. lib. 4. tit. 8.

βαρναίνα
δαι.
βαρναίναρ.

Cornelia de sicarijs & nefecis: Qui uenenum malū necandi hominis causa fecerit uel uendiderit uel habuerit, plectitur. *φάρμακον* Iesabelis, ueneficia uertit D. Hieronymus 4. Reg. 9. Adhæc si uetus Testamentum applicare uelimus ad nouum, comperimus eodem uocabulo diuum Paulum uti in cap. 5. ad Galat. *φάρμακον*, hoc est, ueneficiorum, inter opera carnis, quod

fascinari & fascinare designat: quo significato Theocritus, Dioscorides & ueteres utuntur, quinimò & ipse Paulus in eadem epist. cap. 3. O amentes Galatæ, *τίς ὑμᾶς ἰσχυρόν*, quis uos fascinauit, ut non obediatis ueritati? Vbi Germani rectè transtulerunt, *Wer hatt euch bezaubert?* In Apocalypſeos quoque Ioannis capite 9. ubi Homicidia tanquam generalis uox cædis ponitur prius, mox *φάρμακον* sequitur, id est, maleficia quę per uenena fiunt sic & cap. 18. 21. 22.

Non interim ignore, mechassepha & mechassephim, *φάρμακον* & *φάρμακον* quandoque liberius usurpari, & ad magicas extendi artes: at non ad alias, quàm ea nouè secula. Lamiarum autem à me descriptarum conatus ab actibus illorum Magorū, quorum Moses & sacrosancta meminit Scriptura, penitus sunt diuersi. Nihil hic firmi ex historijs ueris illo æuo cōscriptis ad rem attuleris. Quæ postea de illis poëtæ scripserunt, uanissima ut plurimū sunt commenta, & meræ fabulæ, uel potius mendacia. Testimonio sunt Virgilius 4. Æneid. & in Pharmaceutria, Ouidius 7. Metamorph. Horat. Epod. 5. Tibull. libro 1. Eleg. 2. item & alij, quos uidere licet lib. 3. de Præstig. dæm. cap. 1. quemadmodum & legem duodecim Tabularum de incantatis frugibus confutata cap. 16.

Mechassepha.
Mecha-
phim.

Per mechassephim Exodi 7. uersu 13. designari præstigiatores, ipsa res docet, qui carminibus uel nefarijs artibus apud Ægyptios familiaribus, quędam incredulorum oculis apparenter obijciebant, quæ reuera non erant: id uerò nequaquam nostrę possent lamię, quum etiam maximè uelint. ad experimentum prouoco. Reliquis locis, (legitur enim ea uerbi positio in sacris Biblijs tredecim omnino locis) nimirum

nimirum in Exod. cap. 22. uersu 17. in Deut. cap. 18. uersu 10. in 4. Reg. cap. 9. uersu 22. in secundo Paral. cap. 33. uersu 6. in Isaia cap. 47. uersu 9. & uersu 12. in Ierem. cap. 27. uersu 8. in Daniele cap. 2. uersu 2. in Michea cap. 5. uersu 12. in Nahum cap. 3. uersu 4. bis: denique in Malachia cap. 3. uersu 5. à D. Hieronymo conuersa ea uox Malefici uel Maleficia, pro uerbi inflexione scilicet: magos infames eorumq; actus ego intelligo. De loco Exod. cap. 22. cōtrouersia est. Veneficia Iesabelis reddidit ille quarto Reg. Maleficia alij:

4. Reg. 9.
Maleficia
Iesabelis.

3. Reg. 18. 21.

Apocal. 2.

quum tamen magicas artes nusquam legatur illa exercuisse, uerum cēdibus in prophetas sēuissē: Nabothum infontem ob denegatam sui agri uenditionem, obrui lapidibus iussisse: Achabum maritum Israelitarum regem ad idolorum cultum perduxisse: quæ simulachris immolabantur, comedisse, artibusq; fuisse usam fornicarijs. Hinc dilucidē uides, mechassephim ad diuersa in Biblijs usurpari flagitia. Ad hæc cæteris locis suprā citatis, ut plurimum cum coniecturis & somniorum interpretibus atq; auguribus, & hoc genus hominib. annumerari, unde quandam actionum cōmunionem licet colligere, deprehendes. Omnes uerò tales diuinationum uetitarū modos ignorant nostræ lamia. Quocirca si uocem illam spectare nolles ueneficos, ad magos quos dixi, inauspicatos, & quidē secundum leges puniendos, si hoc malis, referre per me licet. Tales enim ex Israele exulabant uel pœnæ subijciebantur, quales & præstigijs Pharaonem illuisse suprā dixi.

Exod. 7.

Similiter indistinctius licentiusq; Germanis nomen Zauberei torquetur, ad quod exhorrescit, fascesq; apparat ferē quilibet, citra exactā circumstantiarum totius causæ inquisitionē, multò minus notionē. Vno illis eodemq;

nomine Zauberei nuncupatur magus ex professor illufor præstigiatorue, frequenter etiam eruditus, ex libris illicitis, uel alioqui dæmonum institutione utens uerbis, characteribus, figuris, sigillis, amuletis, suffitibus, ceremonijs, & reliquis id genus quisquilijis: item ueneficus studio uenenum usurpans: atq; Lamia, ob mentis imbecillitatem, & phantasiam à diabolo uitiaram delusa, ut se fecisse credat, quæ illi saltem per somnium cognita, uel etiam rerum natura non agnoscit. Alij certē nulli Mosis lege condemnari debent, quàm quos Moses & illud seculum nouit. Lamias autem uulgò dictas, & iam à me describendas, ne quidem Christi tempora norunt, multò minus Mosis: quorum uerò incantatorum meminit Scriptura, cuncti fuerē infames magi. Hinc euenit, si quando lamiarum sit mentio uel ueneficorum, ut confestim Pharaonis præstigiatores uel incantatores, longē à lamijs & ueneficis diuersos opponant, æqui uoco Germanico falsi. Age dum igitur, iam lamias quoq; propius spectemus.

Exod. 7.
Leuit. 19. 20.
Deuter. 18.
Isaia 8. 19.
47.
Psalm. 57.
2. Paral. 33.
Eccli. 12.

QVID LAMIA.

Cap. V.

LAmiam appello, quæ ob fœdus præstigiosum aut imaginarium cum dæmone initum, propria ex suo delectu uolūtate, uel maligno dæmonis instinctu impulsitue, illiusque ope, qualiacunq; mala uel cogitatione uel imprecatione, uel re ludicra atque ad institutum opus inepta designare putatur: uelut aërem insolitis ignire fulminibus, tonitru terrifico cōcutere, damnosa grādinis insoliti multitudinem ferire, tempestates excitare, segetem in agro lætam aliò transferre aut depopulari, morbos præter naturam hominibus bestijsq; ciere & mēderi, paucis hominib. longissimè euagari, choreas

C

choreas cum dæmonibus ducere, epulari, succubum agere, homines in bestias commutare, & mille monstrosa rerum ludibria ostentare. Hæc lamiae uulgò attribui uideo, maximè ex poetarum autoritate: uerùm

*Forat. de
arte poet.*

— *Picioribus atq; poetis*

Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.

Quocirca eam ut plurimum uetulam, mente stupidam, indoctam, absq; ullis libris, à spiritu dæmoniaco præstigijs illusam, phantasia solùm à diabolo imbuta uitiataq; usqueadè simulachris, ut fecisse constanter fateatur, quæ nec facere potuit, nec in rerum natura unquam fuere, nec ipsa patitur natura, demonstrare conabor, ubi prius professionis modum & fœdus, quod semper mordicùs obijcitur, & uelut irreuocabilis sententiæ perpetuum decretum urgetur seriò nimis, exposuero.

LAMIARVM PROFESSIONIS
modus & fœdus. Cap. VI.

VT uerò omnia dæmonis instituta minimè cohærent, uariaq; & mendacia comperiuntur: ita & professionis lamiarũ modus ineptus, futilis mancusq; est, ac diuersè à quolibet eius factionis reo quæstionibusque subiecto narratur. Exempla sunt obuia in Malleo maleficarum, libro sic inscripto, ubi legitur: Modus profitendi duplex est: unus solennis, per simile, ad uotum solenne: alius priuatus, qui seorsum dæmoni quacunque hora fieri potest. Solennis inter eos fit, ubi lamiae in certam concionem statuto die ueniunt, & dæmonem in assumpta hominis effigie uident: qui quum de seruanda sibi fide admonuerit, successumq; in rebus mundanis prosperum, & uitæ longitudinem promiserit, quæ præsentibus sunt, nouitiam suscipiendam ipsi commendant. Et dæmon si in abneganda fide, cultu Chri-

*Prima secun-
da partis q. 1.
cap. 2. 3.*

stianismi, & extensa muliere (sic enim beatissimam uirginem Mariam nuncupant) & in sacramentis nunquam ueneradis inuenerit nouitiam seu discipulum procliuem, tunc dæmon manus extendit: ac uiceuersa discipulus seu nouitia stipulata manu, illa seruaturum se pollicetur. Hinc dæmò subiungit, ea non sufficere, sed omagium deinde petit, continens, ut anima & corpore se in æternũ illi dedat, & pro uiribus alios quoscunq; utriusque sexus illi adiungere uelit. Addit deniq; ut certa unguenta ex ossibus & membris puerorũ, & præcipuè renatorum fonte baptismatis, sibi conficiat, per quæ omnia sua instituta, ipsius adminiculo explere poterit. Hunc modum nos inquisitores (scribunt Mallei maleficarum authores) cognouimus in oppido Brisiaeo Bahiliensis diocesios, plenè à saga iuuenula informati. Deinde pòst legitur: Præfato inquisitore mihi referète intellexi, in ducatu Lauanenſi quosdam magos coxisse & comedisſe proprios infantes. Modus autem discèdi talem artem fuit, ut dixit, quòd magi in certam ueniant concionem, & opere eorum uerisimiliter dæmonè in ascititia hominis specie conspiciant: cui discipulus necessariò dat fidem de abnegando Christianismo, de eucharistia nunquam adoranda, & de calcando super crucem, quando latenter posset. Fuit insuper fama communis, Petro iudice in Boltingen narrante, quòd in terra Bernensium trèdecim infantes à lamijs essent deuorati: quamobrè etiam in tales parricidas satis duriter exarserat publica iustitia. Alius postea iuuenis, tamen uxoratus, hunc refert ordinè: Oportet primò Dominico die, antequam aqua benedicta consecratur, discipulum futurum cum magistris templum ingredi, & ibidem abnegare, &c. Deinde omagium

*Nò manus,
sed eius simo-
lachrum ex-
tendit, quum
spiritus car-
nem & ossa
non habeat:
fallax itaque
est stipulatio,
nec ullius mo-
menti.*

*Verè imagi-
nes, id est, ui-
sionem phan-
tasiam.*

*Unguentum
terribile.*

*Potuit ter-
rare.*

33 gium præstat magisterulo, id est, paruo magistro: ita enim dæmonem, nec aliter, uocant. Sequitur postremò: De utre bibit, ut audies: quo facto, statim intrinsecus sentit se imagines nostræ artis concipere, & principalibus ritibus huius sectæ imbui confirmariq; Quum autem modum quo infantes comederent, à saga capta inquireret Petrus: hæc respondit, illum talem esse. Infantibus nondum baptizatis uel etiam baptizatis insidiamur, præsertim quando crucis signo & orationibus non muniuntur. Hos in cunctis uulnibus, uel ad parentum latera iacentes ceremonijs nostris occidimus: quos, postquam putantur oppressi esse, uel aliunde mortui, ex sepulchro clā suffuramur, & in olla decoquimus, donec euulsis ossibus, uelut cera ferè potabilis efficitur. De solidiore materia unguentum facimus, nostris uoluntatibus, actibus & trāsuedtionibus commodum: de liquidiore uerò humore utrem implemus, ex quo quicumque biberit, additis ceremonijs paucis, euestigiò nostræ artis conscius redditur & magister. Hæc ille.

PROFESSIO LAMIARVM DILUITUR, ostenditurq; fœdus esse: præstigiolum, 30 stultum, & nullius ponderis.

Cap. VII.

Q Vam hæc non cohæreant, sint absona, indignaq; quib. fides uel leuiter adiungatur, quilibet, dummodò non omnino mentis inops, & præfraetè concepta opinione præoccupatus esse uelit, facile iudicabit. Fœdus autem esse præstigiolum, phantasmate aut imaginatione uel phantastico præstringentis spiritus corpore fallaciter apparente: uel neruis opticis seu uisionijs indita subdole, quam satan uult, specie, commotis huiusmodi humoribus, & spiritibus idoneis: uel sibilo, susurro aut murmure in or-

ganis auditus uisitatæ formis imagini respondente, spiritus maligni arte excito, conflatum stabilitumq; ac inde nullius esse pōderis, haud obscurè cognoscitur: potissimum si diuersa contraherium essentia, contractus forma, modus & circūstantiæ perspicaci mentis acie inspiciantur, atque rationis fideiq; nostræ æquilibrio exactius pensiculetur. Sic pleraq; omnes actiones lamiae hætenus attributas, quas suas esse malesana quoq; fatetur, ex corrupta à præstigiatore uirtute imaginatiua, non lamiae, sed ipsius satanæ existere, palàm fit. Huic etenim minimè opus est alterius adminiculo in sua potentia ostendenda, aut actionibus declarandis, qui nec ullius uolūtate aut imperio cogitur, quàm Dei & huius ministrorum bonorū: malis non coactus, sed spontè & quidem libèter obsequitur, Deo permittente, malitiosus ille ueterator, secus licet fingat simuletq; teste Porphyrio, ut suis præstigijs nos magis irretiat. Nō uerò stricte colligari pactum imaginarium, doloque malo mendaciter ab altera parte initū necesse est, quum à præstringente spiritu apud stupentem, nec mentis cōpotem satis hominē aliter fieri nequeat. Siquidem quoddam dæmon extensa manu firmaq; stipulatione lamiam recipiat, falsissimum esse, neminem dubitare oportet, quum spiritus carnem & ossa non habeat, ipsa Veritate teste. Tatianus adhæc cōtra Græcos hic rectè scribit, dæmones omnes non carnea, sed spiritali concretionē constare, qualis est ignis & aëris: quæ corporū constitutio à solis illis perspicari potest, qui spiritu Dei muniuntur, non item à cæteris hominibus quos anima regit.

Præterea dolosa hæc stipulatio, maxime in perniciosum finem confecta sine testibus aut uadibus contra Dei uoluntatem, si tantum habebit mo-

Dolosa stipulatio.

menti, ut nulla queat rescindi ratione, & necessariò eius uirtute alter alterius uoluntatem sequi, illiusq; præcepto morem gerere cõpellatur: quur patrum illud prius in baptismo ex peculiari Dei uoluntate & mandato, solennibus uerbis uerè sancitum, & quidem interpolitis fideiussoribus, tanquam prærogatiuâ non præponderabit? Alia profectò contractus est firmitas inter Deum ueracem & sanæ mentis homines. Quicquid ille stipulatur, & in suo uerbo addicit, hoc fideliter & indubitatè præstat, nec data manu præstigiola deludit, nõ saltat, nec conuiuatur, uel similibus rebus ludicris quibuscum paciscitur, nequiter fallit dementatue, quemadmodũ hic commentitio carnali corpore amasius. Disparitatem hic qui negauerit, nescio quid ueritatis idem sit admissurus.

Fidem Christianam abnegantes.

Atqui fidem Christianam hic abnegasse miseram anum, obijcies. Et nos, quotquot aliam salutis uiam quærimus, quàm Christum Iesum, eius præcepta obseruantes, uestigijsq; insistentes, uiua in ipsum fide, per dilectionem operante, fidem abijcimus, re ipsa testati mente sana, quod illa uel ætate stupida, uel sexu inconstans, uel impotentia mentis lubrica, uel animi morbo desperans, aut imaginariè aut maligni arte delusa, fecisse putatur. Aures hic Pauli uerbis, quib. fidẽ Christianã uerè abnegantes scitè depingit, paulisper accommoda. Illud scito, inquit, quod in extremis dieb. instabunt tempora periculosa. Erunt enim homines sui amâtes, auari, fastuosi, superbi, malefici, parentibus immorigeri, ingrati, 40 impij, carentes affectu, nescij fœderis, calumniatores, intemperantes, immittes, negligentes bonorum, proditores, præcipites, inflati, uoluptatum amantes potius quàm amantes Dei: habentes formam pietatis, sed qui uim

2. Timoth. 3.
1. Timoth. 4.

eius abnegarint. Et istos auersare: ex his enim sunt qui subeunt in familias, & captiuas ducunt mulierculas peccatis oneratas, quæ ducuntur concupiscentijs uarijs, semper discètes, nec unquam ad cognitionem ueritatis uenire ualentes. Quemadmodum autem Iannes & Mambres resistebant Moysi, ita & hi resistunt ueritati: homines mente corrupti, reprobi circa fidem. sed non proficient amplius: siquidem auerentia eorum euidenter erit omnibus, quemadmodum & illorum fuit. Hæc Paulus.

Pietatem qui abnegarunt, circa fidem Christianam reprobi.

Exod. 7.

Ad chrisma in fœderis contractu è fronte exemptum, quemadmodum pleriq; alijs persuasum, si confugias, licet uel unico uerbo hic satisfacere possem: id tamen ne plus facessat negotij, tutius erit respondere: Si qua uis erit chrismatism, eam non in externa illinitione magis consistere, quàm in externa aquæ superfusione in sacramento baptismi, qui fide intercedente sanctificatur, atq; ita confirmatur, ut si postea centies aqua corpori infusa abluatur, imò uniuersa cutis abradatur, nihilominus ex charactere fide impresso permanet baptismi essentia: etiam si eius uirtutem homo quandoque lapsu abneget, tamen si resurgat à peccatis ad uitæ emendationem, resipiscencia conuersus, eadem stabit baptismi semel administrati energia. Ratio chrismatism erasi erit eadem apud poenitentem, si ita uoles: alioqui uel uulnere syncipiti inflicto, aut putrido ulcere ea in parte exorto, illud quoque interire sequeretur: quanquam etiam non uerè synciput in fœdere collidi crediderim, sed imaginariè: quemadmodum reliqua multa hic contingere animaduertimus, quo credulum hoc maleferiatorum hominum genus persuasione mala inducatur, ut se diaboli retribus iam inde implicitum usque,

Chrismatism, si qua est, non posse externa exemptione tolli.

Crem non cidi p

Infantibus christi delufo

Potius gium im rium, a nega

37 usque adeo seruumque credat, quasi omnis respicientiæ uia deinceps sit præclusa, quo hac ratione tandem extrema cogiter moliturque: quamuis non magis huic, imò multò minus, ut uitiata phantasia deluso, quàm quibusuis alijs grauitè peccantibus conuersionis locus erit præcisus. Petrus siquidem antea breui à Christo præmonitus, contra conscientiae testimonium ter Christum, addito etiam iuramento, negat: atqui agnito errore, lachrymisq; fufis, in gratiam recipitur. De hoc & reliquis huc facientibus copiosius postea cap. 24.

FOEDERIS VANI DEMONSTRATIO reliqua. Cap. VIII.

ADhæc, quod ullis ceremonijs pueros occidere quis posset, falsissimū est, meraque satanæ suggestio, & inanis credulitas. Item quod illos ex sepulchris clam effodiant, nihil esse nisi dæmoniacam persuasionē ex imaginatiua ui corrupta, aut alto somno uitiata, palam constabit, si monumenta inspiciatur, unde eos extractos esse narrat lamia: ibi etenim adhuc inuenietur recoditi. Ne hæsitare uolo, eodē modo in mentē illis indutam esse infantis decoctionem in olla confectam, donec exemptis ossibus caro redderetur potabilis. Tam enim istud existit inhumanum, tetricum, crudele, & propterea creditu difficile, ut si uel meis hoc intuerer oculis, citius horribilis huius spectaculi fascino eos mihi præstrictos crediderim, quàm nefandum hoc & plusquàm tragicum, omnemq; exuperans fidē condimentum uerè apparatus esse fatear. Sed esto, quod ex Strygia palude proserpanteius unguenti artifices horridæ striges, quæ omnē humani sensus imaginem prorsus exuerint: cedò tamen, unde illi unguento ea uirtus, ut si quis eo inungatur, fiat sceleratarū uo-

luntatum, execrabilium artiū, & transuersionū incredibilium particeps: uel si eo sedile aut lignū illinatur, mox alter huic innixus per aëra feratur: quē admodū Lamia persuasum habent, & Malleus maleficarū testatur. Nō libet hic anxie de mortuæ putidæq; & uirulentæ huius carnis decoctæ temperamento & uiribus disceptare. Siquidem in rerum natura eam ita paratam non inueniri, firmiter credo: idem de liquidioris materiæ in utre, ut dictum est, conseruatæ preparatione, potatione & uirtute dictū uolo. Interim negandum non est, miseras has mulierculas ita formis uirtuti phantasticæ impressis à dæmonio dementatas, non aliter ac si hæc ita uerè fierent, scire: uti ferè omnes illarum præter naturam actiones, imaginariæ saltem uidetur: & propterea quæstionib. adactæ flammisq; propinquæ sua apertè confitentur flagitia, per somnum uel simulachrum illis solummodò cognita. Id ipsa extra omnem controuersiam ponunt confirmantq; Decreta ad hunc modum: Quædam mulierculæ inferuientes satanæ, dæmonum illusionibus seductæ, credunt se alia nefanda quoque agere: puta paruulos à lacte matris auellere, assare & comedere: domi per caminos seu fenestras intrare, & habitantes uarijs modis inquietare: quæ omnia & consimilia solum phantasticè accidunt eis. Cum ea uerò quæ fossula facta, & lotio infuso uel aqua, digitoque moto se tempestatem ciere arbitratur, colludit dæmon aërem turbans, ut illam sibi addictam, in officio contineat.

Huius ergo ex utre potionis tartaræ, sed imaginariæ in foedere usus, ipsum quoque præstigiosum esse, præter multam eius diuersitatem, apertius demonstrat: lubetque hic cum Horatio dicere,

Matth. 26.
Marci 14.
Luca 22.
Ioan. 18.

Ceremonijs
non posse oc-
cidere pueros.

Infantes mor-
tuis ex sepul-
chris effodi.
de laforiū est.

Potum ille Stry-
gim imagina-
riū, uti &
supponitur.

In secūda par-
te, caus. 26. q.
5. episcopi.
Et Augu-
stin. de spiri-
tu & anima
cap. 28.

1. Cor. 10. 28. Ne quodcumq; uolet, poscat sibi fabula credi,
Nec pranse Lamiæ uinum pueri extrabat aluo.

Pacti item uanitatē id quoq; docet, quod eo inito ceremonias quasdā contra Ecclesiæ statuta cogantur obseruare: quemadmodum diebus Dominicis ieiunare, aut sextis ferijs (ut aiunt) carnibus uesci, aut crimina in confessione celare, uel tempore eleuationis in terrā spuerē, uel sub Missæ actione uerba proferte inutilia, uel aliquid simile designare: ita Mallei referunt fabricatores. Hæc qualia & quanta sint delicta, quilibet pius, tenuiter modo sacrarum literarum cognitione tin-

*Die Domini
co uti litera
iunari.*

Math. 17.

1. Pet. 4. 5.

1. Corinth. 7.

*Carnibus uesci
diebus à
pontif. Rom.
ueticis quan-
do liceat.*

Math. 15.

ctus, intelligit. Etenim quum dies Dominicus sit audiendo Dei uerbo, orationibus, & diuino cultui inprimis consecratus, his nemo fructuosius uacaret, quàm qui mentem à cibi nebulis serenam conseruaret. Est, inquit Christus, aliquod dæmoniorū genus, quod non eiicitur, nisi orationibus & ieiunijs. Sobrios hinc nos esse iubet Petrus, & uigilantes ad orandū: quia aduersarius noster diabolus, tanquam leo rugiens, obambulat, quærens quē deuoret. Item Paulus suos docet Corinthios: Ne fraudetis uos inuicem, nisi si quid ex consensu pro tempore, ut uacatis ieiunio & precationi. Ita ieiunium & oratio ferè coniunguntur, & quidem ordine optimo: ut quod apud Tertullianum legitur, ieiunare die Dominico, nefas existimari, non immerito mirer: minusq; Melchiadis papæ edictū uideatur commendandū, quod ne die Dominico ieiunaretur, cauit.

Quod uerò carnibus uesci urgente necessitate (si modò absit offendiculū, contēptus & gula) liceat diebus à pontifice Romano ueticis, alij defendunt ex his Christi uerbis: Audite & intelligite: non quod ingreditur in os, impurat hominem: sed quod egreditur ex ore, hoc impurum reddit hominē.

Itē ex Paulo ad Coloss. 2. Ne quis uos iudicet in cibo aut potu, aut in parte diei festi, aut nouilunij, aut sabbathorum, quæ sunt umbra rerum futurarum, corpus autem Christi. Et pōst: Si mortui estis cum Christo ab elementis mūdi, quid quasi uiuentes in ieiunando, decretis tenemini? Ne tetigeris, ne gustaris, neq; contrectaris: quæ omnia pereunt abusu iuxta præcepta & doctrinas hominum, quæ uerbotenus quidem speciem habēt sapientiæ per superstitionem ac humilitatem animi, & læsionem corporis, non per honorem aliquem ad expletionem carnis.

Ad Timotheum hic quoq; scribit: Spiritus certò loquitur, quod in posterioribus temporibus descendent quidam à fide, attendentes spiritibus impostoribus, ac doctrinis dæmoniorum per simulationem falso loquorum, cauterio notatam habentium cōscientiam, prohibentium contrahere matrimonium, iubentiū abstinere à cibis, quos Deus creauit ad uescendum cum gratiarum actione fidelibus, & ijs qui cognouerūt ueritatem: quod quicquid creauit Deus, bonum sit, & nihil reijciendum, si cum gratiarum actione sumatur: sanctificatur enim per sermonem Dei ac precationem. De his si commonefeceris fratres, bonus eris minister Iesu Christi, enutritus in sermonibus fidei, bonæq; doctrinæ, quā usq; sequutus es. Cæterum profanas & aniles fabulas reijce. Hæc Paulus. Item: Omne quod in macello uenditur, edite, nihil interrogantes propter conscientiam. Domini siquidem est terra & plenitudo eius.

1. Timoth. 4.

1. Corinth. 10.

Psal. 23.

Adhæc, quod ex pacto certa celare crimina in confessione cogantur: quis à modò singula distinctè enarrabit peccata? quum plerunq; omnes nostri cogitatus, uerba & actiones sint peccatorum labe cōspurcata: aut quonam diuinæ

Celare crimina in confessione.

*Clem. 1.
Recogn.
Augu.
2. de doct.
Christi.*

41
uinæ uoluntatis testimonio, exacta illa singulorum scelerum enarratione opus esse conuincetur? Quo ordine ea recensuit publicanus ille in templo, aut latro in cruce?

Luc. 11. &
23.

In terrâ spue
re tempore eleuationis.

Verba inuti-
lia sub Missa
proferre.
Crucem calca-
re secretò.

Ante lustra-
lis aquæ cõsecrationem templum in-
gredi die Do-
minico.

Lib. 1. de do-
ctrina Chri-
stiana, et legi-
tur 26. q. 2. si
lud quod est.

lib. 3. in Job.

Tam quoque graue est delictum in terram tempore eleuationis spueri, quàm sputum in ore cõtineri. Et æqualem pœnam merentur uerba inutilia tam sine Missa, quàm sub eius actione prolata. Huc adducatur commissum in calcanda secretò cruce flagitium: item, quòd die Dominico ante lustralis aquæ cõsecrationem templum ingradientur Lamia: & mille alia aniculorum deliramenta, eò huc adducta à dæmone, ut sub religionis prætectu superstitionem impietatemq; inueheret & stabiliret. Hic præstigioli fœderis neruū palam cernit quilibet pius. Rectissime ergo Augustinus ait: Omnes artes huiusmodi uel nugatoriae uel noxiæ superstitionis, ex quadam pestifera societate hominum & dæmonum, quasi pacta infidelis & dolosæ amicitiae, penitus sunt repudiandæ. Et Origenes: Incantationes diaboli sunt seductiones, dæmonū irrationes, idololatriæ sēx, animarum infatuatio, atque cordium scandalum.

QVI HOMINES DAEMONVM
illusionibus artibusq; magis sunt ex-
positi. Cap. IX.

Hic porro id hominū genus maximè impetitur, quod tali est tēperamēto, uel à causis externis uel internis mouetur, ut à dæmonis spectro appetitum, uel illius suggestionē tentatum, se uti organum illius uoluntati non ineptū, ex fucata inductione facile præstet. Eiusmodi sunt melancholici, & obiecturā uel qualescunq; aliā causam tristes: itē Deo diffidentes, impij, illicitè curiosi, peruersè in religione Christiana instituti, inuidi, impotentis odij, maliciosi, uix mē-

tis compotes, similesq; lubricæ fidei (qui enim facile credit, facile & recedit, uel insignis maliciæ mulierculæ, effœtæ, stupidæ, sensibusq; uacillantes. Hūc sexum cum primis adoritur subdolos ille ueterator: quo nomine Euā cōuenientius suæ persuasioni organū, nō Adam in rerum primordijs, quum solūm existeret duo homines, aggressus est, quam leui etiam disputationis uelitatione uicit: quare & meritò infamius uasculū mulierē appellat D. Pe-
trus. Hinc secundum ueterum Græcorum instituta, prouidè admodum ex lege tutores & curatores mulieribus dari solitos legimus, sine quorum arbitrio & autoritate nihil eis agere licebat, ut retulit Harpocraton.

Illiusmodi itaq; hominibus ut instrumētis cōgruis infidiatur diabolus quibuscūq; potest modis, suo tempore & loco: singulos, ut cuiusq; animi studia & affectus ex certis indicijs cognouerit, peculiari aliqua ratione adoritur, insectatur, illicit, uel assumpta plausibili forma, uel cogitatione imaginationeq; uariè agitata & corrupta, donec tandē ipsius proposito cōsentiant, se ipsius persuasioni dedant, quicquid in mentē ille ingerat credat, tanquā fœdere obligati, ab illius nutu pēdentes, ipsi obtemperantes, uera omnia esse quæ suggerit rati: formas in imaginatiua uirtute uel phantastica ab eo ingestas reuera substantialiter (ut sic dicam) existere cōfidentes sanctissimè. Nec sanè aliter queunt, quū illorū mētem ex primo assensu imaginibus inanibus uitiarit, consopitis uel concitatis in hoc opus corporis humoribus & spiritibus, ut hac ratione ad organa accommodata species aliquas inducat, perinde ac si extrinsecus eis occurrerent uerè, nō solūm dormientibus, uerū & uigilantibus: atq; hoc modo aliqua foris uel existere uel fieri putent.

Clem. libro 1.
Recogn.
August. lib.
2. de doctrina
Christi. ca. 14.

tur, quæ tamen reuera nec sunt nec fiunt, nec sæpe in rerum natura existunt. Ea est horum immundorū spirituum subtilitas incomprehensibilis propè & fraus infatigabilis, sensus hominum eludens. Sic & ueterum Ægyptiorum sensus obsedisse dæmonem, docet apud Clementem D. Petrus.

lib. 5. Recog.

QVOMODO VIM IMAGINATIONIS uiuēt diabolus. Cap. X.

Ceterum ne imaginatiuæ uirtutis organa in hilce mulierculis hoc modo uitari, & oculorum aciem perstringi, ut dictum est, usque ad absurdū uideatur, animaduerte melancholicorū cogitatus, uoces, uisa & actiones, ac quàm omnes sensus ex unico humore melancholico cerebrū occupāte mentēq; immutante, in his sæpe deprauentur, intelliges. Horū siquidem alij se esse bruta animalia credūt, ipsorumq; uoces & gestus imitantur. Nonnulli se uasa fictilia factos esse putant: ob id occurrentibus, ne collidantur, cedunt. Alij mortem timent, quam sibi tamen consciscunt interdū. Pleriq; se criminis reos imaginantur, ut pauidi quēcunq; uiderint ad se ingredientem exhorrescāt, ueriti ne manibus ipsis iniectis captiui abducātur, & ad tribunalia supplicio afficiendi pertrahantur. Sunt quos tam miserè exercet plena scrupulis conscientia, qui nodos in leui scirpo quæritantes, culpam imaginantur ubi nulla est, & diuinæ misericordiæ diffusi, se orco destinatos lamentatione sedula nocte diuq; deplorant. Infinita huc coaceruari possent exempla, ubi sensus omnes multifariam uitiatos cernas ex unico illo humore uel fuliginoso atræ bilis uapore, mentis sedem inficiente, unde phantastica illa procreari mōstra constat.

Imaginatricem quoque interdum totam ex alijs humoribus corrumpi

exoluique, docet Galenus de Sympt. differentijs, quemadmodum in catalepsi: plerunque autem uitari, ut in delirio: est quum deficit & debilitatur, quod in lethargo contingit. Quare idem non licebit diabolo tanquam artificioso spiritui, ut Deo coniuente, in sensuum organa sese insinuet, & humores sibi commodos uel uapores commoueat, uel aërem idoneum conferat: maximè delectu habito ex temperamento, ætate, sexu, uel alia causa externa aut interna apta: unde nouæ species in imaginatiua ui conceptæ, plerunque etiam spiritui uisorio per neruum opticū communicentur, quo se uidisse, uel designasse mortis etiam periculo affirmare audeant, quæ nunquam uel uisa, uel natura etiam non admittit? Leuia eius rei argumenta in hypochymate oculorum uitio apparent. Merito igitur Thomas frequenter allegat illud Augustini in lib. 83. q. Serpit hoc malū dæmonis per omnes aditus sensuales, dat se figuris, accommodat se coloribus, adhæret sonis, odorib. se subijcit, infundit se saporibus.

Imaginatio est tanquā Proteus uel chamæleon: est thesaurus quidam formarum per sensum acceptarū, inquit Aristoteles. Idem de Somnio tradit, imagines quæ apparēt in somnijs, ferri ad caput & sensuum organa, sicut nubium eleuantur imagines, & diuersæ animalium facies repræsentantur in uapore aqueo uel terreo, qui à terra per solis calorem ad aëris medium effertur: sic & somniorum imagines figuras capiunt diuersas, halitus eleuatos consequentes: unde uapor chole-
ricus calidus & siccus flammam mouere uidetur: qui autem surgit halitus phlegmaticus, ex dulcedine, quando ad gustus organum fluit, cognoscitur, somniaq; aquam spectantia gignit: sed ex uapore melancholico nigro apparet

45
ret quiddam horribile, & quasi dæmonum imago: proinde huic ueluti materis suis ludibrijs cōuenientissimæ diabolus se nō illibenter insinuat. Quod autem ex cholera adusta, quæ melancholia est accidentalis, ascendit, sentitur ut mordax, uulnerans, acris; fellea amaritudine imbutum. Sic etiā quod ex sanguine puro euaporat, pulchrum apparet & delectabile: cuiusmodi est rosarum aut florum aspectus, choreæ, musica, & quæcunq; uoluptaria cum uanitate coniuncta. Et ad hunc modum fit illusio, ut pro qualitate imaginum per somnum ex humorum habitu firmiter inuestarum, res ita uisæ credantur esse ueræ.

Dæmones uerò consequuti potestatem, diuina permissione, species eiusmodi formandi, & eas in animales spiritus imprimēdi, talibus formis ostendunt personas modò lætas, edēdo, bibendo, saltādo, canēdo, uenerem exercendo: modò tristes, quæ nihil nō mali fabricent uel patiātur: modò humanas, modò bestiales, modò opprimentes, modò uolātes, & animæ sensus ijs infigitur tanquam rebus ipsis. Hinc fit, quod homini aliquando uideatur, se esse alinum sacco coopertum, nōnunquam per caminum euolare, cum muliercularū cœtu de loco ad locū transferri, ducere choreas, longius peregrinari, & quibuscunq; alijs interesse delirij. Ideoq; talia ijs frequenter in somnijs & nocte contingunt, interdum non item, nisi melancholicis quibusdā & insanijs, qui idem uigiles patiuntur, quod alij in somnis. Somnorinas eiusmodi imagines appellat Varro, teste Nonio. Quomodo adhuc phantasiā corrumpat diabolus, uide Augustinū lib. de Diuinat. dæm. cap. 3. 5. & 6. item lib. 3. de Trinit. cap. 12. ad Simplic. lib. 2. quæst. 3. & lib. de Cura pro mort. agenda, cap. 12. Huc maximè facit,

Somnorina
imagines.

quod libro de spiritu & anima, cap. 28. idem tradit, & Decreta docent: Quædam futura prædicunt dæmones, & quædam mira faciunt, quibus homines alliciunt & seducunt. Vnde quædam mulierculæ post satanam conuersæ, dæmonum illusionibus & phantasmatibus seductæ, credunt se & proficentur nocturnis horis cum Diana Paganorum dea, uel cum Herodiade, uel Minerua, uel innumera mulierum multitudinem equitare, uel earum illusionibus obtemperare. Quapropter sacerdotes Dei prædicare populo debent, ut nouerit hæc falsa omnino, & non à diuino, sed maligno spiritu talia phantasmata mentibus fidelium irrogari. Ipse nanque satanas, qui se transfigurat in angelum lucis, quum mentem cuiusque ceperit, & hanc sibi per infidelitatem subiugarit, ilico se transformat in angelum lucis, in diuersarumque formarum species & similitudines: & mentem quam captiuam tenet, in somnis deludēs, per deuia quæque deducit. Et quoniam solus hoc patitur spiritus infidelis, nec in animo, sed in corpore euenire opinatur. Quis enim in somnis & nocturnis uisionibus non extra seipsum deducitur, & multa uidet dormiēdo, quæ nunquam uigilādo uideret? Idcirco nimis stultus & hebes est, qui hæc omnia quæ in spiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitratur, &c. Hæc tenus Decreta.

Proinde non absurdè *ingratias* assimilari possent eiusmodi maleferiatæ anus: qui uelut rapti extra sese, sensuque omni & motu priuati, quum iacent exanimis similes, & post ceu ex profundissimo expergefati somno, aut à morte ad uitam reuocati, redeunt ad sese, & miras fabulas miræque commenta narrant. at in has cogitationes se ingerens dæmon earum feriem

riem texit, hancq; uariat mira arte & scite, repositis præteritis, annexis præsentibus, & asperis etiam quibusdam admonitionibus de futuris, ne in suspicionem anilium fabularum, aut temerè cogitarum ineptiarum ueniant, induta etiam persuatione, ut coram spectasse quæ diabolus offudit, imaginentur, ita dementateos, quos ad talia usurpat ministeria, ut sui prorsus non sint compotes, sed uelut *καταδουλοῦται*, ea agitent mente, in eaq; intueantur, quæ demon obijcit: ex sese nihil faciant, nisi quantum aliquando permittitur, & id quidem ut plurimum est ridiculum.

QVOMODO IN CORRUMPEND-
da phantasia naturalibus quandoq; phar-
macis soporiferis utatur dia-
bolus. Cap. XI.

INterdum & in hunc finem natura-
lia quædam pharmaca Lamia sup-
peditat fraudulentus ille magister,
quibus ubi se inunxerint confricue-
rintq;, per formacem mox se euolatu-
ras, ac per aërem longè lateq; eua-
gaturas ad tripudia, dulcissima sym-
posia, concubitus, & gratissima rerum
spectacula, confidunt: quæ tamen per
insomnia ipsis ingerit mille artifex, u-
bi ab inunctione somniferi omnino
unguenti, in profundissimum lethar-
gicumq; somnum delabuntur insciæ.
Hæc ne somnia videantur, libuit ad-
ducere, quid solertissimus occulta-
rum causarum indagator Ioannes Ba-
ptista Porta Neapolitanus libro 2. ca-
pite 26. Magiæ naturalis, siue de mira-
culis rerum naturalium, scribit: Adeo
dira, inquiens, cupido hominum mē-
tes inuasit, ut quæ natura mortalium
commoditati elargita est, abutantur,
ut multis horum simul coaceruatis
componant Lamiarum unguenta: quæ
quanquam ipsæ superstitionis pluri-
mum admiscant, naturali tamen ui e-

uenire patet intuenti: quæque ab eis
acceperim, referam. Puerorum pin-
guedinem a heneo uase decoquen-
do ex aqua capiunt, inspissando quod
ex elixatione ultimum nouissimum-
que subsidet. inde conduunt, conti-
nuoq; inseruiunt usui: cum hac im-
mischent eleoselinum, aconitum, fron-
des populneas, & fuliginem. Vel ali-
ter sic: Sion, acorum uulgare, penta-
phyllon, uespertilionis sanguinem, so-
lanum somniferum, & oleum (etsi
diuersa commiscant, ab ijs parum dis-
sident) simul conficiunt, partes o-
mnes perungunt, eas antea perfrican-
do ut rubescant, & reuocetur calor,
rarumque fiat quod erat frigore con-
cretum. Ut relaxetur caro, aperian-
turque pori, adipem adiungunt, uel
oleum ipsius uicem subiens, ut suc-
corum uis intrò descendat, & fiat po-
tior uegetiorque, id esse in causa,
non dubium reor. Sic non illuni no-
cte per aëra deferri uidentur ad con-
uiuia, sonos, tripudia, & formosorum
iuuenum concubitus, quos maxime
exoptant: tanta est imaginationis
uis, impressionum habitus, ut ferè ce-
rebri pars ea quæ memoratiua dici-
tur, huiusmodi sit plena: quumque
ualde sint ipsæ ad credendum natu-
ræ pronitate faciles, sic impressiones
capessunt, ut spiritus immutentur, ni-
hil nocte dieque aliud cogitantes: &
ad hoc adiuuantur, quum non nescan-
tur nisi betis, radicibus, castaneis & le-
guminibus. Dum hæc pensculatius
perquirendo operam nauarem (anci-
piti enim immorabar iudicio) incidit
mihi in manus uetula quædam (quas
à strigis auis nocturnæ similitudine
striges uocant, quæque puerulorum
sanguinem è cunis absorbent) spontè
pollicita, breuis mihi temporis spacio
allaturam responsa: iubet omnes fo-
ras egredi, qui mecum acciti erant te-
stæ

Lamiarum
unguentum.

Historia ma-
morabilis.

Strigæ.

tes: spolijsque nudata, tota se unguento ualde perfricuit, nobis è portæ rimulis conspicua: sic soporiferorum ui succorum cecidit, profundoque occubuit somno. Fores ipsi patefacimus, multum uapulat: tantaque uis soporis fuit, ut sensum eriperet. Ad locum foras redimus. Iam medelæ uires fatiscunt flaccescuntque. A somno souocata, multa incipit fari deliria, semaria montesque transmeasse, falsa depromens responsa. Negamus, instat: liuorem ostendimus, pertinaciter resistit magis. Hucusq; Ioannes Baptista.

Quid hic tam pertinaci studio infulsi foederis sanctitati stabitur? quid inuectum à spiritu satanico somnium pro sanctissima ueritatis fide mordicus defendetur? serij ne locum & pondus fortietur phantasie ludibrium? Quæ Lamia longius se euagatas breui temporis spacio, admirandisque rerum spectaculis recreatas contendunt passionis uirtute, eas altissimo ex inunctione, uel naturali humestatione cerebri, somno immersas, in eodem ea uidisse, artificio dæmonis, phantasiam talibus imaginibus imbuentis, comperiet is qui solerti indagine tempus, locum & reliquas circumstantias peruestigari. Quæ uetula per arctissimum foramen ad corporis humani magnitudinem minime proportionatum se euolasse affirmant, his contradicit rerum natura, ratio, & ipsissima philosophia. Quæ conuentus egisse choreasq; dixisse hoc uel illo loco & tempore fatentur, eas in lecto suauiter huiusmodi nœnias tunc somniasse, intelliget is qui singula sagacius inquisierit. Pecuniam stipulatus satan, offert, sed imaginariam, quæ fumi instar euanescit. Quæ hic mutuae obligationis fides?

AEREM NULO MODO

Lamijs turbari posse, nec fruges excantari. Cap.

XII.

A Tqni & posse aërem concitare pro sua libidine passionis ratione has aniculas dices: uerum singulari arte etiam hic illuduntur, uti & in alijs, à dæmone: qui simulatque elementorum motu & naturæ cursu citius faciliusq; quàm homines, mutationem aëris & tempestates fore præuidet: uel alicui infligendam ex abstrusa Dei uoluntate plagam, cuius ipsum spectat exequutio, intelligit: tunc harum muliercularum mentes agitat, uarijsque imbuit imaginibus & suggestionem multiplici, quali ob inuidiam in proximum, uel ob uindictam aduersus inimicum, sint aërem turbaturæ, tempestates excitaturæ, & prouocaturæ grandines. Itaque eas instruit, ut quandoque silices post tergum, occidentem uersus proijciant: aliquando ut arenam aquæ torrentis in aërem conijciant: plerunque scopam in aqua intingant, cælumque uersus spargant: uel fossula facta & lotio infuso uel aqua, digitum moueant: subinde in olla porcorum pilos bulliant: nonnunquam trabes uel ligna in ripa transversè collocent, & alia id genus deliramenta efficiant: atque ut arctius eas satan illaqueet, diem & horam sibi dictis rationibus notas præfigit. Quum uerò hæc successum uident, nimirum quascunque desideratas in aëre turbationes, magis confirmantur, quasi euentus hic subsequatur ipsarum operationem, quæ ne aquæ quidem stillam elicere possent. Nec sanæ mentis hominem opinari decet, futuri uesandarum muliercularum actioni obedire elementa, & ad harum nutum institutam à Deo naturalium rerum

In aere comendo
tando quomodo
do à dæmone
illudatur Lamia.

In libel. de
Epil.

seriem impediri nel inuerti: quod
haud dubiè contingeret, si harum ar-
bitrio tempestates, pluriæ, grand-
ines & fulmina inferirent, ut quan-
docunque & quomodo hæc iubeant,
ea insequantur: sic quoque diuina
potentia ab humana uoluntate supe-
raretur tanquam in seruitutem reda-
cta, ut pulchrè docet Hippocrates. Re-
cta itaque erit sententia hæc Senecæ: 10
Rudis adhæc antiquitas credebatur, &
attrahi imbres cælibus & repelli: quo-
rum nihil posse fieri, tam est palam, ut
huius rei causa nullius philosophi
schola sit adeunda.

Cæterum de tempestatum plaga-
rumque lucidissimis authoribus &
causis, exemplum minimè dubium
in lobo proponitur: minæ item ea-
rundem euidentissimæ in Prophetia
leguntur aduersus eos, quibus ad di-
uinæ uocis monitionem aures obdu-
ruere, ut Aggæi secundo: Percussi
uos uento urente & aurigine, atque
omnium manuum uestrarum opera,
& non fuit qui ad me conuerteretur.
Et capite primo: Ponite corda uestra
super uias uestras, dicit Dominus. Se-
minastis multum, & collegistis pa-
rum, &c. Et infra: Respexistis ad
amplius, & factum est minus: & in-
talistis in domum, & ego exufflaui il-
lud. Propter hoc, inquit, prohibiti
sunt super uos cæli, ne darent rorem:
& terræ prohibitum est, ne daret ger-
men suum, &c. Item Iohelis primo:
Dispersa sunt horrea, disiectæ apo-
thecæ, confusum est trititum, inge-
muuit animal. Leuitici 26. Si non fece-
ritis mandata mea, dabo cælum uo-
bis desuper ferreum, & terram æne-
am, & consumetur in cassum labor uest-
ter, &c. Si autem in præceptis meis
ambulaueritis, dabo uobis pluuias
temporibus suis, & terra gignet ger-
men suum. His & Iohelis secundo ca-

Opinio item
Deuter. 28.

pite, rerum ubertas promittitur: Ze-
latus est Dominus terram suam, &
pepercit populo suo: & dicit, Ecce
ego mittam uobis frumentum, ui-
num & oleum, & replebimini in eis,
&c. Ecclesiastici tricesimonono: Bo-
na bonis creata sunt ab initio, sic ne-
quissimis bona & mala. Initium ne-
cessariæ rei uitæ hominum, aqua, ignis
& ferrum, sal, lac & panis similagi-
neus, & mel & botrus uinæ, & oleum
& uestimentum. hæc omnia sanctis
in bona, sic & impijs & peccatoribus
in mala conuertentur. Sunt spiritus
qui ad uindictam creati sunt, & in fu-
rore suo confirmauerunt tormenta sua.
Et in tempore consummationis effun-
dent uirtutem, & furorem eius qui fe-
cit illos confundent. Ignis, grando,
fames & mors, omnia hæc ad uindi-
ctam creata sunt.

Ansam uerò huius infidelitatis pro-
nam admodum obtulerunt rustici, si-
de in Deum uipa minus instructi: qui
multifariam hoc etiam tempore secun-
dum eorum incredulitatem uexantur
à Satana, ut aliàs lacademptum, aliàs
fortum, aliàs segetes, aliàs armen-
tum etiam à Lamijs interemptum
30 putent: & uniuersam agriculturam
non Deo acceptum ferant, sed so-
li maleuolorum hominum subijciant
arbitrio.

Porro à contrario quis fortè op-
ponet, pluuiam cieri posse carmini-
bus in perniciem à maleficis: quum
ex iure scripto constet, aliquos in sa-
lutem prouocare pluuiam. Nam lex
4. C. de mathematic. & malefic. Con-
stantini est, qua admittit eos qui præ-
cibus, carminibus aut medicamen-
tis pluuiam impetrare ualent, aut
aliquid quod ad hominum salutem
spectat, &c. Bartolus ibi: Summa
& mens legis est, mea opinione, ut
si quis istis artibus ad utilitatem ho-
minum

53
minum utatur, permiffæ sint, ut scribit Iosephus de Solomone libro 8. cap. 2. quæ alioqui uetitæ per se sunt, & maximè si in alicuius perniciem conuertantur. Hic paucis cum bona uenia respõdeo, Christianum Imperatorem credidisse aliquâ in his esse uim, haud secus atq; multi alij, & quidem plerique *ad huc* ac poëtæ. Ex quo consequitur, magnam hunc ea in re iniuriam Deo fecisse, qui non pijs uotis & culpæ deprecationib. supplicandum, sed contestationibus impijs ac adiurationibus cogi Deum posse, ut hoc aut illud nobis donaret, arbitrabatur: quin & amplam diabolo aperuisse fenestram, quum uero Deo relicto, per Satanæ aut ministros aut ministeria quid se consequuturum consideret.

Hic & explodenda uenit illa duodecim Tabularum lex: Qui fruges excantasset, pœnas dato: ne uie alienam segetem pellegeris excantâdo: ne incantanto, ne agrum defruganto. Nullo siquidem modo incantationum uerbis aut imprecationibus fruges lædi queunt: sed à dæmone quidem, Deo concedente, aut ueneficijs. multò minus ex traduci aliò possunt: at huius persuasionis colostrum ex poëtarum 30 uberib. suxerunt ueteres, ad nos quoque deriuatum.

CONCVBITVM DÆMONIS et lamie esse imaginarium.

Cap. XIII.

NVnc ad faces nuptiales & concubitum dæmonis ac lamie progrediamur. Atqui tam stupere mortalium genus, ut eiusmodi congressum uerè perfici inter spiritum of- 40 fsum & carnis expertem, & hominem carnalem, credant, profectò dolendū. Quodd autem ipsæ lamie id confiteantur, sensus communis usu illas à satana priuatas demeritasque, eò magis conuincitur. Nec enim natura fieri po-

test, nec assentitur philosophia, spiritus corpore nudatos, amore sceminarum carnalium capi, aut ex ijs generare posse. Siquidem fontem habet suum & inferiores ortus, cupiditates: si desit causa, desit effectus. Vbi non sunt membra genitalia, non est coeundi studium aut potestas. Vbi nullus in uenis sanguis & in arterijs spiritus, nec eorundem fomes cibus & potus, ibi nec sperma. Vbi non fuit quærenda successio & propagatio, non adhibuit generandi cupiditatem natura. Sicut spiritus nudi esurire aut sitire nequeunt, sic nec Veneris libidine possunt inflammari. Se amore captos esse quandoq; mentiuntur dæmones, ut amentes uicissim sceminas in officio arctius constringant, ardentem animarum perditionem depereuntes.

At à præfractionibus suæq; opinionis tenacibus obtruditur ea Mosis sententia, Quodd filij Dei ad filias hominum ingressi sunt, atq; hæ genuerunt potentes & celebres uiros: atque hinc cum multis alioqui doctis uiris, dæmones posse mulierum cōcubitu frui & generare, conuincere student. Verum hic non est difficile erroris fontē agnoscere: nec durum probare, solitas sacras literas filios Dei nuncupare dilectos illi, illumq; colētes. Vt de Israele: Ex Ægypto uocaui filium meum. Et in Exodo: Filius meus Israel. In Psalmo quoq; clara existit differētia, cum homines sunt filij Dei, & cū non sunt: Ego dixi, Dij estis, & filij excelsi omnes: uos autem sicut homines moriemini. Ecce eosdem filios Dei & homines appellat: sed filios Dei, qui creati ab illo, factiq; uelut dij, futuriq; si Deū coluerint: homines autem, quia in terrenam fragilitatem dilapsi, regis celestis imagine denigrata. Tales erant illi eluuiōis tempore filij Dei, bona progenies ex Seth, quæ cōmixta cum

D 3 filia-

Sub tit. de iniurijs, alijsq; delictis, l. 9. al. sit. u.

Genes. 6.

Filij Dei qui.

Osee 11.

Num. 24.

Matth. 2.

Psal. 81.

Zac. 14.

filiabus hominum, scilicet corruptis-
simis feminis, quæ sicut uxor Adam,
deincepsq; ferè omnes sic maritos
suos corruerunt: unde corruptiores
filij nati, origo mali, sanguinis pij cum
impio commistio: propterea nati bel-
licosi, superbi, contumeliosi. Hæc sunt
ueriora, à natura non abhorrètia: cum
illa sint poëtarum fabulis similia.

Cæterum peculiare dæmonis prius
cum uiro, deinde cū muliere congres-
sus figmentum commentantur nimis
impudenter, & absurdè admodum ar-
gumentantur pleriq; Theologi (uelut
Mallei maleficarum architec-
ti Henricus Institoris & Iacobus Sprenger or-
dinis prædicatorum, eiusdemq; ordi-
nis Petrus de Palude, atque Martinus
de Arles theologiæ professor, & alij)
eundem scilicet dæmonem uiri scelerati
prius succubum, effici mulieri de-
inde incubū: semēq; uiro antea adem-
ptum, mulieris inde sinui in ipso actu
instillari, atq; hinc fœtum cōcipi pro-
gigni que: quem tamen Grillandus ait
non dicendum filium dæmonis, sed
eius cuius erat sperma. Proinde dum
ad choreas translatae sunt uxores, sata
nam alium dæmonem in forma succu-
bi marito substernere, qui ad ebe-
ne se accommodet coire uolenti, ut etiam
callidissimum quenque falleret, ut ait
Thomas d. tit. q. 5. Næ id ridiculum
nimis uidetur, quàm quod multis de-
beat confutari argumētis. Hoc solum-
modò dicā, illam semini ex sanguine
& spiritu humano temperiem gene-
rationi aptam in ordinatis à Deo lo-
cellis, extra propria cōceptacula, qua-
licunq; præsertim trāslatione corrum-
pi & interire: propterea quod spiritus
ac calor ille cordis totiusque corporis
nec adsit, nec quantitate & qualitate
iusta sit in eo temperatus, quāuis eam
temperiem à dæmone cōseruari posse
nugetur Thomas, tum propter motus

celeritatem, tum fomēta adhibendo,
quibus illa defenditur. Si enim hoc
heri posset, quàm fecunda monstro-
rum mater tam longo tempore exti-
tisset humanum genus, semine ex fe-
ris uel bestiis permutato, translatoq;
ab incubo dæmone, & mulieris sinui
infuso? En horribilem consequētiā.

Quæ uerò se passas illiusmodi ue-
neream cum diabolo uelitationē asse-
runt, ijs mentem talibus idolis & ima-
ginibus somnorinis uitiauit satan, po-
tissimum altioris somni illusionē op-
pressis, ut infima corporis parte suc-
cussata quādoq; ad eum modum, qui
Veneri communis est, libidinem ex-
plesse fateantur: quemadmodū etiam
quotidie usuuenire in sanis obserua-
mus, quibus ex eiusmodi simulachris
uoluptas tanta pro obiecta in somno
specie delectabili gignitur, ut cū mul-
ta titillatione, seminis subsequatur
quandoq; effusio. Infinitis partibus ci-
tius faciliusq; in his hominib. id eue-
nire potest, quorum phantasiā pro-
cliuem seruilemque; quibuscunq; uult
imaginibus imbuere soporis spiritus.
Horribile huius delusionis spectacu-
lum in monasterio Nazareth Colonie
anno sexagesimo quarto supra selsqui
millesimum uisum, & à me descriptū
lib. 4. cap. 12. de Præstigijs dæmonum,
nec absimile aliud in fine cap. 10. eius-
dem libri. Docetur & lib. 3. cap. 24. hi-
storijis aliquot, cur ex dijs ac uirgini-
bus homines nasci confectū sit, & qua
ratione spiritus ac dii cum mulieribus
coeant: ostēdo item cap. 30. commix-
tionis diabolicæ figmentum compro-
bātes historias omnes esse fabulosas.
Fui autem in eodem libro uberius stu-
didè de fœdissimo ludibrio se huius cō-
mixtionis negotio, ut quum omnis il-
la sagarum turba se ea uitari confitea-
tur, & unaquæque suum certo indi-
get nomine pro cum, si huic congressui
nihil

*De eodem dæ-
mone succubo
et incubo ab-
surdum quo-
rundā Theo-
logorum ar-
gumentum.
Volum. 10.
tract. de for-
tit. 7. q. 11. 12.*

*Lal.
2. ca.
diu.
op. f.
form.
in ca.
Senec.
Luci.
77.
Cic. d.
1. off.
Arist.
Metaph.
lib. 2. P.
Chrys.
per A.*

*1. Parte
1. epist.
De ciuit.
lib. 18. cap.
1. libro*

nihil inesse ueritatis obtinuerō, prom-
ptius uniuersa præstigiōsæ pactionis
& dæmoniacorum phantasmātū ma-
china collabatur, ueritas elucescat cla-
rius, diaboli regnū eat pessum altius,
& unio in populo Christiano, citius
renascatur, cōserueturq; inuiolatus.
HOMINES VLLIVS REI PO-
tentia in bestias transformari nequi-

re. Cap. XIII.

AD Lamiarum omnipotentiam
tandem quoque refertur, quodd
se in lupos, hircos, canes, feles
aut alias bestias pro suæ libidinis de-
lectu uerē & substantialiter momen-
to transmutare, & tantillo tempore in
homines rursus reformare posse fate-
antur, idq; deliramentum ab eximijs
etiam uiris pro ipsa ueritate defendat-
ur. Cæterum admirari satis nequeo,
ullum mortalium saltem leuiter men-
tis sensu tinctum inueniri, qui eodē de-
mentię sit dilapsus, ut hominem ad
Dei similitudinem & imaginem crea-
tum, conformatumq; ex corpore, ani-
ma & spiritu, Dei & spiritus sancti tem-
plum, rationis hospitium, cupidū sci-
entiarum organū, sublimē, erectum,
& ad cœli quasi cognationis domici-
lijq; pristini conspectum excitatum,
imō *υπερνομον*, cui Deus omnia sub-
iecit, oues, boues, campi pecora, uolu-
cres cœli & pisces maris, eaq; propter
solum hominem condidit, hunc in-
quam in lupum, bestiam irrationabi-
lem, pestilentissimum brutorum gur-
gitem uoraginemq; siue in ullam aliā
creaturam, rei ullius potentia, uel uir-
tute manifesta, occulta aut specifica
uerē transmutari credat. Ordinis e-
nim diuini prouidentia non admittit,
occlamant sacræ literæ, contradicunt
Decreta, ipse Augustinus aliquot lo-
cis, D. Thomas, ipsissima rerum natu-
ra atq; ratio minimē patiuntur. Si ita-
que obtinuerō, illam metamorphosin

non reuera fuisse factam, quod etiam
nemo mentis sanæ inficiari poterit, &
propterea imaginariam esse cōfessio-
nem, atque hac in parte falsissimam:
quam fidem quæso merebuntur reli-
qua quæ continentur flagitia, quæ in
ea transformatione & larua lupina so-
lū fuisse designata, nec aliter eo mo-
do fieri potuisse, iam in confessum ue-
nit? At mera profectō sunt deliria, &
plusquam nugæ, imō insania. Dolen-
dum sanē, prudentium uirorum oculo-
los hactenus tam densa caligine fuisse
obductos, ut sibi uel fidei momen-
tum in his ludibrijs extorqueri permi-
serint. Sed ea fuit superioris potissi-
mū seculi labes & cæcitas, quo pro
libidine cum hominibus crasse nimis,
ridiculē & nocentissimē collusit uete-
rator ille. Vtinam animo cuiuslibet
hoc obstricti fascino etiamnum ex im-
mensa Dei misericordia insonet dul-
cissima illa uox Ephata: ut quemad-
modū ea ex Christi ore potenter pro-
lata surdo aures aperiebat, ueritati in-
de conuertendas: & linguę uinculum
soluebatur, qua porro ueritatem præ-
dicaret: ita & ex hac gratia luminis di-
uini radius effulgeat, quo offusis tam
impotenter à diabolo tenebris semel
tandem cœlesti luce disculsis proflig-
atisq; in clarissimæ ueritatis conspe-
ctum & cognitionem citra præstigia-
rum impedimentum rectā perueniri
possit. Facessant hic poëtarum figmē-
ta, Circes omnipotentia, Demarchi fa-
bula, Apulei metamorphosis, & Lucia-
ni trāsformatio. De lycanthropia mor-
bo, quo se in lupos conuerti credunt
homines, cōsule lib. 4. cap. 23. de Præst.
dæm. & de naturali sexus humani mu-
tar. cap. sequens eiusdem libri.

Si qui uerō obuagari in Liuania &
locis finitimis uideantur lupi noxij,
quos lamias putant, Germanis *Wer. Wawolff.*
wolff dicti: ij certē uel ueri sunt lupi, in

D 4 eius.

Genes. 1.

1. Theff. 5.

1. Cor. 3. 6.

Laſant. lib.

1. cap. 12. inſt.

diuinas. et de

opif. Dei, uel

form. homi-

ni cap. 2. 8.

Seneca ad

Lucil. epist.

77.

Cic. de leg. 2.

1. off.

Aristot. 1.

Metaphys. et

lib. 2. Physic.

Psal. 8.

Chryſoſt. ſu-

per Matth.

1. Parte 8. q.

1. cap.

De ciuit. Dei

lib. 18. cap. 18.

et libro de

Spir. et ani-

ma cap. 16.

In quaſt. de

Mirac.

Matth. 7.

eiusmodi tragœdiam exagitati à dæmone, qui interim horum uagis erroribus & actionibus, delirorum *λυνανθρίων* phantasie organa imbuunt uitiaturq; ut ij se esse excursionum errorum & actionum authores corrupta imaginatione arbitrentur fateanturq; quod quidem diabolo non esse difficile, ex descripto *λυνανθρίων* morbo cuilibet non omnino rudi constat, dum humores & spiritus in hæc ludibria idoneos commouet, potissimum quibus atræ bilis nebule cerebrum uitiare solent: cuiusmodi existit fatuū mōstrosūq; id genus hominum. uel certè dæmones censendi sunt eiusmodi lupi, qui eam assumpsere formam, ut male credulos hos homines magis irretirent suis uasamentis, infantes grauarent, & sanguinis innocentis reum redderent magistratum. Interea ij qui se in lupos credūt transformatos, alto immerfi somno diaboli studio, alicubi iacere comperiuntur, quorum somnia ijs confundit imaginibus, quas hominum oculis præstigiōse in pueris uel insectandis uel uorandis, siue armēto lædendo, aut longè lateq; hinc inde uagādo, aut uario impetu insiliendo obijcit ueterator ille: ut profectō non leuiter denuō mirer, cordatos inueniri uiros, qui delusorum horum hominum confessioni tanquam ueracissimæ innixi, mortis sententiam contra eosdem pronunciare non grauentur. Sed uno ab illis uerbo categoricè mihi uelim responderi, utrum uerè in lupos transmutari homines credant, necne. Nihil concedere aut uerè unquam transmutare diabolum potuisse, multò minus eiusdē clientelam, copiosè in nostris de Præstigijs dæmonum libris demonstrari. Solius id Dei munus & opus est, cuius privilegij prærogatiua neminē dignatus is est unquam, occlament ut uolēt,

furiantq; quicūq; uiri sanguinum.
RIDICVLAS ESSE RES
quibus ledere creduntur lamia.

Caput XV.

Maleficium adhæc, aut si mauis, ueneficium, etiam sine contactu inferre nonnunquam posse creduntur lamia, cum aliquo eius excremento cui nocere debet maleficium, cuiusmodi est urina, sterqus, sanguis, capillorum & unguium præsemina, atq; ea hoc uel illo modo tractari, aut generaliter includi membris canis, similibus aliquo modo his quorum in homine sunt partes aut excrementa, claudiq; osse mortui hominis, ac in illius nomine sepeliri, alia in uestibulo, alia in uis crucis formam habentibus, alia in torrentibus. Hæc autem merè inania esse & ridicula, atq; satanæ instinctu in usum uocari ad eū finem, nemo dubitet, quasi aliquid hic possent res prorsus nihili, inefficaces ac friuolæ, quo à se designatū id quod apparet malum, à dæmone constructum, uel aliàs occulta Dei uoluntate aut naturæ uitio natum, credant non sanæ fœminæ, potissimum quum eas noua imbuta uirtute, ex inepta uel blasphema aliqua admurmuratione, aut imprecatione maligna, falsa opinentur persuasione.

Sic nuper Hammonæ iudex quidā Hestius narrabat, se quæsiuisse è quadam celebri & famola saga (quā tum uinculis coercerat, postea autem Vulcanō consecratam) qua ratione quis lamiarum maleficia euitare posset? Quisque, respondit illa serid, detrita & uetustate multoq; usu consumpta calceamēta custodiat. Quasi uerò eorum opera inferri uel etiam arceri maleficia ualeant. Cui mens ita stupet, ut has non sentiat nugas?

Quod etiā res uiles aut noxia pharmacæ alicubi repositæ, ex intervallo transscen-

Res uiles aut
pharmacæ in
locis semper

Pr
tin
9.1
14.
ria
legi
pla
sup
O i
totu
hbr

*sepulta non
posse nocere.*

transcensa aut præterita, noxam inducere, uel ex diiunctissimo etiam spacio, ceu neruo emissa excussa q; uiolenter ferri in eos quos petunt, nonnulli arbitrentur etiam insignes & docti uiri, non mihi sit uerisimile. Si enim congenita ueneni uirtute eiusmodi inferatur uirulêtia, eam quoscunq; uel transcendêtes uel prætereuntes ferire necesse est, quum delectus sit expers materia uenenosa. Secus autem experiêtia & res ipsa docet. Proinde si solummodò quibus malè uolunt illæ uetulae, læduntur, non ueneni halitu continget noxa, sed maleficij ratione. Id porrò nihil eatenus posse, iam demon strauit: si tamen nocumêtum hinc subsequi uideatur, certum est ab ipso saxa na, ex Dei assensu, ob hominis lædendi incredulitatê, uel etiam ut hic probetur cum Iobo, id ipsum excitari. Ille est qui excecat mutilatq;. Interim deliræ huic anui, quæ materiam uenenosam uel qualem cunq; aliam sepe lijt, id, ut dixi, quod ab ipso perpetratum est, uel aliàs contigit, ita in mentem firmiter suggerit persuadetq; dæmon, ut à se factum esse illa credat asseratq;.

Cæterum ea diaboli ludibria ut plurimum uim suam sortiri, ut dixi, ob *Ephes. 1.* impiam hominum credulitatem, qua in eiusmodi potentiam dæmonis consentiunt, certum est. Enim uerò si serpens sub ostij limine repositus, fœcunditatem amoliri potuit, ut in Maleficarum malleo legitur: quur in illis regionibus, ubi serpentum numerus domos peruagatur, non omnes sterile scunt fœminæ? Si quoq; olla in fundo putei arcis recondita, ad congressum reddere potuit impotentem quêdam Comitem, uti ibidem narratur: quur non omnes ex cõmuni puteo aquam usurpantes elanguere? At organa generationi destinata præpedijt dæmon

*Prima 2. par
tis. q. 1. ca. 1. 6.
9. 10. 11. 12. 13.
14. 15. ubi na-
ria in hanc rē
legitur exem-
pla, multa itē
superstitionis
& impia per
totum sparsa
librum.*

(id quod uariè naturali ratione potest) donec ollam ex institutione mulieris dæmoniacæ concremasset male credulus Comes: tumq; destitit ille dæmon libenter, quò in falsam de uetula opinionem Comitem reliquosq; pertraheret.

Carminè adhuc uel maleficio testiculos totaue pudenda plerisq; aufere dicuntur lamiæ: at si quid eiuscemo di apparet, sensus illorum à dæmone obrundi, & oculorum aciem perstringi censeo. In integrum si quidem restituantur, quum testibus aliquandiu or bati fuerint uisi. Hic satanæ potentia & arte nerui horum pudendorumq; ad suam conuelluntur originē, quem admodum plerunq; in deploratis morbis fieri uidemus, malæq; notæ argumentum dicit esse Hippocrates: Testi culi pudendaq; retracta, uehementes dolores atq; lethale periculum significat. Intermoritur enim facultas uitalis, & nerui uersus originem retrahuntur. In dæmonis uerò operibus minime illud uitæ naufragium hic pertimescendum: nec naturalis ea perpetuò subest causa. Ille etenim ad tempus fascino obiecto deludit, uel dolosa neruorum retractione fallit. Ita fit, quòd postea, ubi ad uetita consilia sic affectos adegerit, impietatisq; reos effecerit, libenter ab opere desistat, coactus minimè, licet se compelli simulet, ut superstitionis studia confirmet, aliosq; iisdem arctius irretiat. Si etenim hæc membra uerè adempta fuerint, quando hoc factum est, & quibus medijs? Num citra sanguinis effusionem, partium læsionem & uulnerationem omni adempto sensu id fieri potuit, & uel momento sanari? Et si hoc quoque, licet *ἀδύνατον*, donemus, unde quæso contigit restitutio, si prorsus ea à corpore auulsa, & proinde alimeto & uitali fomite destituta, tãto

*Clem. lib. 5.
recogn.*

*Testes carmi-
ne nō adimi.*

*Lib. 2. 10.
praefag.*

E tempore

tempore mortua, putrediniq; obnoxia fuere? Num satanæ est & angelorum eius noua creare: aut ablati omnino partibus uitali uirtute destitutis, redintegrare pro suo arbitrio uitam, ac ueluti colla eas agglutinare, aut sua potetia genuino affigere loco: quem admodum à Christo aurem Malchi à Petro abscissam, indubitanter credimus restitutam? Minimè gentium. Ante auditum est, nihil planè dæmonē posse condere, explicatumq; quid illi *ἀμύγητος* uel inimitabile.

*E' iuncis lac
nō emulgeri.*

Easdem quoque è iuncis lac emulgeretur: quorum substantia leuis, rara, fereque exucca, id sanè non admittit, aduersatur ratio & ipsissima ueritas. Qui ergo sit? Si ullum iuncos trahenti appareat lac, hoc profectò à dæmone eò transfertur, præstigiis fuco lamiae oculis obducto, ut sua emulsiōe lac è iuncis extractum credat: quod tamen delusorium est, nec rei ueræ historia. Idem dictum uolo, si ex alia inepta materia lac prouocari asseratur. Si lac è destitui præter naturam comperiantur uaccæ, eisdem lacis receptacula & canales impedire potest dæmon non aliter aut minus, quàm dixi congressum in hominibus posse inhiberi naturalem.

Lac glutinosum.

Lac insuper à lamijs uitari, ut dissoluti glutini more, tenacibus filamentis ductile reddatur, generali asseritur decreto. Naturæ autem uitium hic illis tribuitur. Sic etenim rei ueritas habet. In lacis tres sunt substantiæ commixtæ, nimirum butyrum, caseus & serum. Si iam lac uetustate nonnihil subacrescere incipiat, quod æstate citius, hyeme tardius euenire solet, & tum coquatur: mox caseus cum butyro coit concrefcitq; ut ad ductilis collæ modum etiam longissimè deduci extendiq; possit: & si circum distensa circumuoluatur expandaturue ligna,

ad tantam peruenit siccitatem, ut fragile reddatur, & in puluerem redigiqueat.

Atqui se intuitu, praua uoluntate, & imprecatione dira inferre noxā posse confitentur. Sed nec oculorum corruptos radios, nec Plutarchi *ἀνεπίποιος*, id est uaporum defluxus & potentiā eousque nostra uibrare feriræue corpora posse, ostendi lib. 3. cap. 35. de Præstigiis dæm. Quæ connata sunt, nullum hic locum habent, ubi, num delectu certo aut peculiari uolūtatis privilegio quis nocere ualeat, controuertitur. Nec ulli uetulæ aut obstetrici (quæ corrupta multorum est opinio) nec ulli mortaliū, quantumuis maligno aut scelerato diaboli mancipio, concessum est, imprecādo uel bestiis uel hominibus detrimentum inferre: aliàs satanæ potentiam exuperaret hominis maligna uirtus, si homo pro deprauato suo arbitrio hic posset, quod dæmoni scimus denegatum: quum hunc nihil omnino aut intus aut extrā posse citra peculiare Dei assensum, ex sacrarum literarum traditione manifestum sit: quo suffragante, in procinctu stat spiritus ille nequam, opinione celerius corpus uel ingrediens uel collidens. Hæc unica est eius uoluntas, spes & expectatio: Dei nutum obseruat & calculum expetit, non uerò malitiosam ullius hominis imprecationem: quæ si tantillum haberet momenti, uix homo in rerum natura superesset, qui nō uel dæmonum myriadibus infarciretur, uel ab ijs auferretur, uel peste tolleretur, uel lue Gallica, aut Iobis ulceribus foedissimis conspurcatus lugeret: ita domos, compita, uicos & urbes his diris & imprecationibus personare ubilibet audias, ut nec parietes liberis, nec liberi parentibus parcant, imò seipsos leui de causa pleriq; deuoueant horribiliter, sitque eiusmodi execra-

*Imprecatio
nec male in-
efficax.*

*Malum im-
precandi con-
suetudo uob-
garn.*

excreabilis salutatio coniugi à marito plerunq; etiam hora matutina expectanda, & ediuersò. Sæpenuerò ira perciti nonnulli, usque adeò his assuescunt uotis, ut in habitum ea degenerent: & pro decoro tandem habeatur atq; orationis lenocinio, si in familiari colloquio uel amica salutatione uel risu iucundo, horrendæ eiusmodi concrepēt uoces: quas tamen nullum fortiri effectum in aliū, palām cernimus: tantū maledici hominis olim rationem reddituri, nisi pœnitudine cōuertatur, lædunt animam. Atqui potius, si quid imprecationes ualere quis urgeat, omnib. erit indubitātē æterna salus expectāda: quum nemo sit, cui non ali quis salutem precetur perpetuam: quę precatio ex Dei uolūtate fit, quemadmodum ex satanæ impulsu illa maligna. Si quandoq; ex malitiosa parentum in filios imprecatione sinister aliquis euentus sit uisus, nihil contra nos facit, ob peculiarem ingenitamq; parentum cum filijs sympathiam, cuius nomine exemplum quādoq; horrendum proponere solet Deus. Quamobrem Plato quoq; nihil parentis imprecatione filijs censet periculosius. Contrā uerò accidit pijs: quemadmodum in Isaaco, Iacobo, eiusq; liberis, itē Tobia & eius filio apparuit.

Lib. 7. de
Legibus.

Gen. 7. 49.

Tob. 1.

QVOTQVOT VVLGO LAM-
miarum maleficio affecti creduntur, & quorum
ita lae forum sacra meminere Biblia, omnes à
diabolo uel exerceri uel obsessos
esse. Cap. XVI.

Maleficio
affecti.

Nunc eos spectemus, qui à lamijs cruciari existimantur. Ij certissimè sunt, qui uarijs & insolitis plerunq; modis præter naturam, Dei assensione, à dæmone in suis corporibus exercetur, siue homines sunt, siue bestiae: quum ille ea aliàs uel subit, uel etiam nō intrò subit, sed utiles corporis humores exagitat & inficit, aut no-

xios in partes traducit principes, uel hisce uenas ductusque naturales obstruit, uel instrumentorum structuram luxat, uel spiritus cerebri turbat, multifarijsq; imbuit formis: quos interdū quoq; excitat, ut in ijs hominibus uirtus animalis se exerat potētius quàm in sanis: siue uenenata materia, siue halitu intus aut foris conspurcat defœdatq; ac id genus reliqua, quibus excaulis morbi progignuntur innumerari, graues & admirandi. Nec interim hominum substantia & facultates ab huius subtilis artificiosi; hostis maleficio immunes liberæq; permanēt. Exemplum luce meridiana clarius in Iobo cernimus, cuius, diaboli studio, primū quinquaginta bouum iuga, & quingentæ asinæ abripiuntur, pueriq; cædūtur: secundò, ouium septem millia cum pueris igne cœlitus demisso consumuntur: tertio, camelorum tria abducuntur millia, & famuli occumbunt: quartò, domus, ob procellas impetuosisimas à satana excitatæ, ab imis sedibus cōnuulsæ ruina opprimuntur omnis soboles. Vbi nec harum calamitatum aceruo Iobum à Dei cultu transuersum agere posset, quin adhuc nomen Domini ille cōstantius glorificaret: demum, cōsentiente Deo, eum ulcere pessimo à planta pedis usq; ad uerticem percutit, deformatq; tam fœdè direque satanas, ut ille in sterquilinio sedens miserabiliter, saniem testa abraderet, adeò atroci excruciatu dolore, quò etiam mortem illi precaretur coniunx, nec ab amicis eum uisitantibus agnosceretur. Quid aliud de eo, quàm ipsum maleficio affectum fuisse & incantatum in cunctis ad illud pertinentibus, quis dicet? Quæ hic intercessit dæmonis cooperaria malefica, quę peruersa lamiæ maleuolentia, quod execrabile ueneficę phar macum? Quibuscunque malis rebus

Iob. 1.

perficiendis satis per se potens est, & uoluntate promptissimus diabolus, si diuinæ maiestatis tantummodo accedat permissio: cuius nutui morem gerere, uelit nolit, cogitur.

*Maleficio le-
sus Nabucha-
donezar.
Daniel. 4.*

Nabugodonezarem regem Babylo-
norum furore percitum, & in deserta
ab hominum consuetudine pulsum,
fœno uescentem more bouis, figura
uitiata, capillis eius in aquilarum simi-
litudinem crescentibus, & unguibus
eius quasi auium, mente adhæc tur-
bata, acerbissimè exagitat totum se-
ptennium diabolus.

*Dæmoniaca
apud Gada-
renos malefi-
cio correptus.
Matth. 8.
Marc. 5.
Luc. 8.*

Satanæ maleficio multis cruciaba-
tur temporibus dæmoniaca in regio-
ne Gadarenorum: è monumentis, suo
quippe domicilio egressus, nudus, ac
supra modum sæuus, aded ut per il-
lam uiam transire posset nemo: neq;
enim catenis eum ligare poterat quis
quam, propterea quod cum sæpe com-
pedibus cōstringeretur, & catenis uin-
ciretur, ijs ab illo disceptis comminu-
tisq; à dæmonio in deserto agebatur.
Vociferabatur autem: Quid rei tecum
nobis est Iesu fili Dei? Venisti huc ad
cruciandum nos ante tempus. Dæmo-
nes uerò rogabant, ne imperaret, ut in
abyssum abirent, sed eos in porcorum
procui in monte pascantium gregem
demigrare permetteret. Christo hic
annuente, egressi in porcorum gre-
gem abierunt, eumq; præcipitem im-
petu egerunt in mare, ut suffocatus in-
terierit. Hic & porci fermè bis mille
dæmonum maleficio agitati, in suam
ruunt perniciem.

*Marc. 1.
Luc. 4.*

Nonne & ille, quē spiritus immun-
dus discerpens, proijciensque in me-
dium, qui & Christi iussu exijt, nihilq;
nocuit, inter maleficio correptos suū
sortietur locum?

*Maleficio le-
sus lunaticus.
Matth. 17.
Marc. 9.
Luc. 9.*

Huc referatur lunaticus, qui à pue-
ro spiritum habebat mutum, quo ubi
agitaretur, lacerabatur spumās ac den-

tibus stridens atq; arescens: quem fre-
quenter etiam in ignem coniecit spi-
ritus; & in aquas, ut eum perderet: ne-
que à Christi discipulis, ob eorum in-
credulitatem, expelli potuit: puerum
uerò tandem ad Christum acceden-
tem, continuò discerpebat, ut in ter-
ram prolapsus, uolueretur spumans:
usqueadè à spiritu exeunte Christi
iussu, iterum dilaniatus, ut mortuus à
multis haberetur: donec manu illius
arrepta, à Iesu erigeretur.

Nonne paria cum nostris, qui ma-
leficium pati creduntur, sensit mulier *Luc. 13.*
quæ infirmitatis spiritum habuit, à sa-
tana alligata octo & decem annis, at-
que ita contracta, ut omnino caput e-
rigere non posset, uinculo isto à Chri-
sto sabbathi die soluta?

Habeat & is hic locum, cui lingua
erat alligata à dæmone, ut loqui ne-
quiret, Matth. cap. 9. item qui cæcus &
mutus à diabolo factus fuerat, Matth.
cap. 12.

Quis nisi animi planè præfracti, in-
ficias ire audebit, si hi quos recensui,
nunc temporis spectarentur, uno ore
acclamatorios plerosque omnes, hos
peruersæ alicuius uetulæ artificio ita
præter naturam uariè exagitados esse,
miserè dementatos, contractos, lanci-
natos, distractosq;? Atqui cuius arte,
dira hac calamitate illos opprimi te-
statur Scriptura? Dæmonis. Cuius co-
operatione aut imperio? Nullius, sed
tantummodo propriæ dæmonum uo-
luntatis malitia, & Dei permissione ex
arcano ipsius consilio, ut illi uel pro-
barentur, uel castigarentur, emenda-
rentur. Nec usquam in uasto ueteris
& noui Testamenti uolumine exem-
plum, ubi in affligendis corporibus a-
licuius lamie operam usurparit, aut
etiam requisierit satan, comperies: ni-
hil illic tamè prætermisum esse, quod
huius potentiam, actiones fraudesq;
ostendere

*Lam-
ficio*

ostendere queat, fatendum est. Neq; etiam alicuius opera indiget uetator ille, abundè suo Marte potens ludificare homines, eorum mentis & oculorum aciem præstringere, morbis præter naturam cruciare, ulceribus ferire, aërem multifariam turbare. Per se

*Secunda 2. par
tis quest. 2. ca
pit. 7.*

maleficia operari diabolum, in Maleo legitur, nec in his indigere mulieris maliciosæ cōsensu. sed & sagæ perditionem quærit: unde & ipsam cooperari aliquo modo cogit. Permissu illi tantum opus est, teste Gregorio, cui uolūtas semper mala. Interim tamen à se designari eiusmodi flagitia, aliósque seuerè torqueri, & in rebus externis felicè impediri successum, & quæcunque alia diaboli miracula perfici, habent persuasissimum, confitenturq; delusæ quædam aniculæ.

Eas iam dixi, diuersis de causis à dæmone ita obsidione uallatas, earum mentem tam grauiter fascino læsam, cerebrū cogitatum imaginationūque organum tam raris fraudulētisq; phātasmatibus & formis ob incredulitatem implicitum confirmatumque (quemadmodum in grauib; somnis atque etiam melancholicis usuuenire quotidie, ostendi suprà) ut aliud nesciant, torturisq; subiectæ fateantur sua esse facinora, quæ ipsarum saltem sunt phantasia, reuera autē satanæ, Deo huc conuiiente. sic aliquem crebrò à se legorum recensent numerum, quorum alios occæcatos, alios mutilatos, nonnullos hoc uel illo modo à se excarnificatos, falsa opinione dicunt: quo nomine non tam maleficæ, quàm maleficio affectæ effascinatq; appellari merentur. Quotquot uerò tam crudeliter & multifariam quibuscunq; etiam cōuulsionum generibus, morbis prodigiis, uomitu & deiectione præter naturam torqueri, hunc uel alium imitari sonum, uocem edere, certos menda-

citer notare, denominare atq; accusare homines, uti atrocis spectaculi architectos, obseruamus, cunctos à dæmone maligno mendaciq; citra alterius cooperationem agi uexariq; (nisi quandoq; uenenum uel propinatum uel applicatū accessisse intelligatur) ingenuè fateor, atque aded sanctissimè astruo.

10 DE REBUS MONSTROSIS ORE
reiectis, quas non fuisse in corpore, multis ostenditur argumentis.

Cap. XVII.

HVC spectat rerum mōstrosarum per os reiectio, qua præstigiator ille quorundam sensus ita præstringit, ut eas ex corporis meditullio eductas esse, dubitare nollent. Sunt autem panni lanei rudioris lacinia ut plurimum, item clauī ferrei iustæ interdum magnitudinis, eorumque fragmenta, fibulæ ferreæ & grææ, acus, aciculæ, eæq; complures numero, quandoq; colligatæ, uel panno insertæ, filii inuolucra. Hæc à me uisa sunt. Nonnunquam & ossa euomuntur, subligacula, atque reliqua id genus longè absurdiora monstra: sæpius magnitudine æsophagi etiam, quoad fieri possit, in homine uiuo tensi distractiq; naturalem diductionem exuperantia, quibus nec alius ab ore introrsum laxior patet meatus. Quo uel unico irrefutabili argumento facilè conuicero, ea dæmonis subtilitate uelocitateq; imperceptibili, ori ingesta, nostris adhuc oculis uel celeritate eius uictis, uel fascino delusis, uel interiecto corpore aëreo, aut aliter motis eò intus uel foris uel utrinq; humoribus aut spiritu, caligantibus. Sic nos fallaci suo machinamento multiformiter exercet ille milleartifex.

*Materies ore
reiectas, non
fuisse in corpore.*

40 Quū Neomagij apud Geldros quidam arrogantius in Paschæ ferijs deglutiret ouum gallinacū integrum,

E 3 quod

*Lamia male
ficio affecta.*

quod naturalem œsophagi expansionem superaret, illud in eo coarctatum residere nequiuir, unde quoque compressa arteria mox suffocabatur.

Si porro inſtes urgeasq; ea non ex ore ſolum, ſed penitus ex corpore reſecta eſſe: dic quaſo, quo loco antea in corpore hæſerint aut delituerint: quum nullus ſit corpori reliquo cum ore meatuſ communis, excepto œſo-

*Arteria
aſpera.
Larynx.*

phago, præter arteriam aſperam, cuius caput larynx ex trib. componitur cartilaginibus. Eius oriſcium, dum reſpiramus, dilatatur: quum deuoramus, comprimitur ut plurimum, nonnunquã exaſtẽ, ob quod ligamentiſ membranofiſ neruoſiſq; coarctatur. Ea arteria ſolummodò ſpiritum purum & impurum, recrementitiũque eſſatu inſpiratuq; tranſmittit: aut humidum quiddam, puta ſanguinem, pituitam, ſaniem, aut pus tuſſi expeſtoratum: nihilq; grauius hanc, niſi cũ uitæ naufragio, etiamſi exigua admodum materies dura hæc caſu aberret, tolerare, manifeſtum eſt. Enimuerò quàm graues laterum dolores cum ſicca quadã tuſſicula triennio cum mortis periculo prius excitari, quàm ex peſtore tuſſi propelleretur auellanae magnitudi-

*Lapillus ore
reſectus.*

*De abdit.
morborum
cauſ. cap.
24.*

ne lapillus, narrat Antonius Beniuſ. Recitat quoq; Alexãder Tralianuſ exemplum de quodam, qui longo tempore tuſſi uexatus, non potuit, ne ualde tuſſiret, liberari, quouſq; calculus expuiſſet leuem, durum & renitentem: & niſi conſilio uſuſ fuiſſet, illuſ ſimiliter iſſa qui tabe laborarent, morituruſ cenſebat. Idipſum cuidã ciui Duisburgenſi accidiffe memini. Hac itaq; ratione ſtriſtiuſ hoc uas, durum, cartilaginofuſq; ab illa multa, ampla, ſolida, uariẽq; cõformata ſubſtantia liberuſ eſſe oportere conſtat. Hinc per œſophagũ cibo potuiq; deſtinatã uiam, atque alteruſ oris interior,

Ōſophagus.

rem meatũ, è uentriculo illa reruſ miſ racula uomitari, ſi imis corporiſ partibuſ antea inhæſerint, neceſſariò ſequetur. Eum aut ſtriſtiorẽ, deinde & omnino neruoſuſ exiſtere, cum primis uerò eiſ extremitatẽ, nimiruſ uentriculi oriſciũ, ideoq; exaſtiſſimo tactuſ ſenſu prædictũ eſſe, ac leui ſtatu aut halitu putrido facile affici, humore etiam acri uel acido grauiter pun-

10

gi, ſauiſſimaq; cieri mala, norũ medici. Pleruſque adhuc ex flatibuſ in uentriculo generatiſ ex pituitoſiſ aut alioqui uicioſiſ humoribuſ, aut ex cibis in uapores ab imbecilli calore reſolutiſ, grauiſſimiſ uideatũ torqueri doloribuſ: alioſ ex coaceruatĩſ crudĩſ ſuccis, uel etiã uicioſiſ aut acribuſ in uẽtriculi ore, in ſyncopen aut præcepſ animi deliquiuſ incidere. Quoſdam etiã ex alimentorũ prauitate, aut malignorũ humoruſ qualicunq; copia, ut à bile admodũ corrupta, aut à pituita falſa acri, excruciat cholera morbuſ: in quo uomitibuſ & deiectionibuſ tanto plerunq; impetu biliola excernũtur, ut cum humoribuſ, multiſ quoq; exhauſtiſ ſpiritibuſ, uireſ aſſatim proſternantur, ſitiant ægrotanteſ ac ſudent, tremor cordiſ ſyncopẽque ſuccedant, interdum & morſ acerbĩſſima.

20

30

Hiſ exaſtiorẽ lance penſiculatiſ, col lataque grauiſſimorũ morborũ, ſymptomatuſq; exitialiũ cauſa materiali, cum ingentiſ durĩſſimæ atque aded acutiſſimæ materiẽ, uelut ferreæ, æreæ, lignæ, oſſeæ, præſtigioſa uomitione, tum etiam expulſione rei lineæ laneæq; uentriculo & eiſ ſenſibiliſ apprimẽ oriſcio ita noxiæ, ut ſuffocationẽ plerunq; quiſ uereatur, ſi in fauciuſ partẽ exquiſiti admodum ſenſuſ uel piluſ impegerit, nedũ acicula, aut acus (quæ etiam cum periculofa uitæ luſta uel diſpendio igno-
ranter ſubinde deglutiri cernimuſ:)

uno

*Oriſciũ uen-
triculi neruo-
ſuſ, & ualde
ſenſiluſ.*

*Ventriculi do-
lorẽ ex flatu-
buſ & humo-
ribuſ.*

*Cholera mor-
buſ.*

uno profectò consensu, adeoque ore uno, ob rationis ueritatisq; robur, hic asserendum atq; proclamandum erit, dictam rerum ore egestarum congeriem, à præstigiatore subtili, celerique dæmonio in os solùm & fauces imas, nec ulterius impelli impingiue, quasi strâgulationem minitatem: acie oculorum nostrorû interim elusa, uel spiritu optico turbato, uel eius radijs obscuratis, ne prodantur præstigiæ. Sic simpliciores exiguæq; fidei homines expeditius in suam illicit nassam ueterator. Aliqui uerò affecti ita, ab alijs infontibus, & se magis fortè pijs, ipsiq; Christo fidelioribus, eiusmodi sibi irrogatam iniuriam, malumq; inflictum mendaci satanæ suggestionem, imò ipsius factitia uoce ebuccinant: id quod meis coràm accepi auribus.

Adde quòd sæpenuerò nihil doloris in stomacho ante acutæ, pungentis, radentisq; huius substantiæ rudioris expuitionem uiolentam senserint: quum fieri nequeat, quin in ea huiusmodi rerum copia, una transuersè acta, facile alicubi inhæreat, quæ suos pariat continuos postea cruciatus: quemadmodum de muliere quadam, quæ acum æneam deglutierat, tradit Beniuenius: unde primùm nihil sensit incommodi, inde cœpit eam circa uentriculû urgere dolor satis acutus: quo dum indies magis magisq; affligeretur, plures consuluit medicos, nihil de acu uorata, quæ memoriæ penitus exciderat, referens. Variæ fuerunt hinc inde sententiæ: alij enim ab acriore humore, alij à uento inter stomachi tunicae recluso, cæteri uerò ex malo habitu excitari hoc malum putabant. Sicque iam annis decem ex una acu, urgente dolore acerbò, miserriam illa trahebat uitam: donec acus perforato uentriculo se prodidit prodijtq;. Iam ad institutum,

Ad cuius assertionem insuper facit, quòd tamen si mox uel paulò longius à cibo subsequatur uomitus hic ludibriosus, nihil tamen cibi uel chylis appareat mixtû: quod à me diligenti inspectione obseruatû est. Adhæc euestigiò ab eiusmodi dura, acuta multiformiq; re expulsa, qua omnino uentriculum & œsophagum lancinari radiq;, si profundius quàm ex oris cauo reijceretur, oportuit, innoxie quasi in ijs locis illæsi comedunt. Hoc à me non semel circiter annum quadragesimum octauum supra millesimum quingentesimum, apud Geldrorum Arnheimam, ubi tum stipendio publico medicabar, uisum est: quòd hominum hisce modis à dæmonio exercitorû adducebantur plaustra, quorum uentriculum (in quo eas res portentosas supradictas resedisse necesse est, si ex imis corporis partibus, quod omniû propè erat iudiciû, expellebantur) quum ante & post uomitionem summa diligetia uigilantiq; studio in multorum conspectu contretarem, ualideq; sursum ac deorsum pugno, palma & digitis uario torquerem modo, ut si quid grandioris, asperæ, acutæque materiæ illo contineretur sinu, non amplius posset latere, sed renisu in duriorum uultrò citroq; impellentem manus meæ, hinc etiam suam lesionem sensuræ, contretationem se detegeret: uel nausea, ob non leuem certè eiusmodi palpitacionem, uiolenter concita reijceretur: nihil prorsus tamen animaduersum est unquam eo momento euomi, nec ubi à contentis putatis iniuriam sensit uentriculus. Quod omnino fieri nequiuisset, si altius quàm ex sinu osoris hiatu proflisset obiecta oculis nostris ex ore materia. Huc facit singulari D. Pauli Grillandi Iurisconsulti clarissimi iudiciû, Tractatum uoluntine decimo de Sortilegis.

RIDICVLVS MODVS RES

duræ in corpus insinuandi.

Cap. XVIII

Porro modum quædam ineptum
 futilemque, quo eiusmodi mate-
 ries duræ in corpus ope diaboli à
 Lamijs ingeruntur, describit Doctor
 quidam in libello Germanico, qui Ia-
 cobi domini in Lichtenberg nomine
 prædicatur circumferturq;. Eius insu-
 per fuisse sententiæ, à me non nisi eui-
 dentissimis rationibus reiectæ, Theo-
 phrastum Paracelsum, non est quod
 egrè ferant plerique religiosi nimis ei-
 usdem admiratores. Hancitem ratio-
 nem fuisse amplexû Ludouicum Mi-
 lichium, uirum alioqui pium & erudi-
 tum, in lib. Germanico, Magicus dæ-
 mon, inscripto, miror. Ab his asseritur,
 corporis poros à diabolo extendi, per
 eosq; inseri stramen, setas porcinas, as-
 fulas, corium, præsegmina, fila, piscium
 & fruticum spinas, & quasunque ma-
 terias acutas: deinde poros occludi,
 ut quandoque uolet architectus, re-
 cõditæ res rursus extrahi queât. Sub-
 iungit Doctor ille has similitudines:
 Quemadmodû, ubi quis sub aqua la-
 pidem recondit, & eo ibi relicto ma-
 nuq; retracta, quomodo eò deuenerit
 lapis, nescitur: sic quoq; naturali ratio-
 ne uaginæ poros absq; læsione pene-
 trat, ferrumq; liquefacit fulminis ra-
 dius. Non dissimili modo in hisce de-
 lusionib. fit, quæ magis noxia stigma-
 ta uulneraq; inferunt. Hæc eius uer-
 ba Latine reddita.

Rationes has admodum esse iei-
 nas, quilibet rerû naturaliû cognitio-
 ne leuiter tinctus, intelliget haud dif-
 ficulter. Siquidem poros illos natura
 ex prima creatione strictissimos, à dæ-
 mone eousq; distrahi innoxie posse,
 ut stramina, coria, uel cultros transmi-
 terent, deinde cõciderent, emitteretq;
 suo tempore ad satanæ arbitriû libidi-

nemque, conseruatam tot diebus uel
 mensibus substantiam, prorsus adu-
 rap esse, nec ullo modo fieri posse, qui-
 libet sanus mecum fateri debet. Pori
 enim corporis à conditore tam angu-
 stè constricti ab initio sunt, ut præter
 tenuissimû liquorem, uelut sudorem
 uel uaporem crassius aut solidius ni-
 hil transmittant: quemadmodum e-
 tiam in duris crassissq; lapidibus, ma-
 ximè coctilibus, & lignis obseruamus:
 quorum pori quidem liquorem trans-
 mittunt, at nihil durum aut solidum
 sine incisione fractioneue. Talia certè
 phantasia faciliè imaginatur, at in actû
 non item deducuntur. Similitudo ab
 illis subiûcta, de lapide in aquam ma-
 nu demisso, profectò multum absona
 existit: ridiculumq; est, conferre ho-
 minis corpus solidum compactumq;
 cum humida, tenui & fluitante aqua,
 omnium capace, quæ naues & quod-
 cunque uoles, natura admittit. Sic nec
 igneus ille subtilissimus radius uagi-
 næ poros peruens, quicquam habet
 similitudinis cû crassa & dura re, quâ
 in corpus humanum per poros illasè
 intrudi contendût aduersarij. Nisi de-
 monstrationis uanitatem quilibet pa-
 lām cerneret, in confutando prolixio-
 rem me ostenderem: probationes ue-
 rò non dissimiles sparsim in illo Do-
 ctoris libello sunt obuiæ. Quædam au-
 tem naturaliter in corporibus quan-
 doque reperiri, quæ ad maleficia non-
 nûquam referuntur, ostendi fufissimè
 capite 16. libri 4. de Præst. dæm. ubi &
 cap. 13. admirabilis legitur historia de
 puella, è cuius latere culter fuit exe-
 tus: & cap. 9. de quodâ, cui uiuo exci-
 sus clauus, & post mortè cultri, lignû,
 ferraméta: & cap. 10. religiosæ adducû-
 tur uirgines dæmoniacæ, quæ Lami-
 arum maleficio exagitari credebâtur:
 similes cap. 6. enarrantur: atq; omni-
 bus illis locis obscura lucidè explico.

*Similitudo
absona.*

ANI-

ANIMANTIA NATURALIBVS
*morbis uariè affligi, qui Lamij attribuu-
 tur falso. Cap. XIX.*

*Pestes inueni-
 untur.*

Iumenta adhuc à Lamij affligi per-
 dique atrociter, uulgaris constansq;
 est opinio. At ea numerosa sæpius
 ad internecionem grauissima proster-
 ni peste his peculiari, hominesque nõ
 infestante, item præcipitibus alijs mor-
 bis in suo quæq; genere, partim homi-
 nibus quoq; familiaribus, partim ple-
 risque pecoribus proprijs, subito tolli,
 ab optimis agriculturæ & ueterinariæ
 artis uel mulomedicinæ scriptoribus
 tam ueteribus quàm recetioribus me-
 moriæ proditum est: qui tamen mor-
 bi à uulgaris ingenij hominibus, ne a-
 lios nominem, maleficia frequenter
 creduntur.

Sæpenumerò id contuemur, & su-
 perioribus annis proximis contigisse
 meminimus, ut solos iugularit boues
 pestilentia quædam: sæuit etiam nõ-
 nunquam, quæ sues, quæ oues, alia
 quæ gallinas interimat. Pecudes fe-
 rasque tollentem pulchrè describit
 Georg. Virgilius:

*Hic quondam morbo cœli miseranda coorta est
 Tempestas, totoq; autumnu incanduit æstu,
 Et genus omne neci pecudū dedit, omne ferarū,
 Corruptiq; lacus, infecit pabula tabo.*

Discrimen uerò paulo antè expres-
 serat:

*Quam multa pecorū pestes, nec singula morbi
 Corpora corripunt.*

*Venenis tolli
 pecora.*

Pecudes etiam pharmacis pabulo
 iniectis, aut alicubi sparsis ut degustè-
 tur uel halitu attrahantur, affritu item
 uel applicatione perniciosè quando-
 que lædunt perimuntque uenefici. In
 ducatu Vuirtenbergico non procul à
 Tubinga carnifex ueneficij non igna-
 rus, anno millesimo quingentesimo
 sexagesimo quarto, in pecudibus hac
 arte tollendis specimen edidit. Ete-
 nim quò ex pacto huic cederent mor-

ticinorum animalium coria, atque a-
 lia quæ huic usui esse possent, hic bo-
 ues, oues & porcos in pascua ex more
 deductos, ueneno clàm perimit, ut in-
 de frequenti nimis pellium numero,
 sæui item & pinguedinis talentis non
 paucis Augustæ Vindelicorum & Ar-
 gentinæ uenum expositis distrahisq;
 diues breui euaserit. Proinde & suspi-
 cione oborta, ueneficij accusatur, que-
 stionibusque ipsi familiaribus subdi-
 tus, rem uniuersam confitetur. Dat &
 pœnas forcipibus ignitis distractis in
 principio Augusti. Huc ij quoque
 pertinent, qui pugiunculis iumentum
 certis locis confodiunt, retracta prius
 seorsum cute, ut ubi ea remissa uulnus
 impressum tegitur, lateat dolus, atque
 ea ratione mortuum, perijsse malefi-
 cio iudicaretur.

Pleriq; item agyrtæ studiò lupi ster-
 cus tlàm in præsepibus condūt, quod
 olfactu animaduertètia pecora, uora-
 cemq; hostem uerita, ob antipathiam
 quandam, miro exagitatur furore, ut
 maleficio ea torqueri, firmissimè ce-
 dant ignari, apud huius artifices confi-
 lium inquirentes. Eadem ratione fer-
 tur, caudam lupi in bouum uel equorū
 præsepi suspensam, eos ab esu exterre-
 re. Metu etenim ob odorem perculsi,
 obliuiscuntur cibi esurientes: quem-
 admodum hominibus quoque in ma-
 gnis timorib. usuuenire experimur.

*In pecoribus
 exagitandis
 dolus.*

Pestem similiter pecorum, quemad-
 modum & frugū sterilitatem, quò &
 uinearum pernicies referenda, inter-
 dum à diuina uoluntate ob populi fla-
 gitia prouenire, obseruandum est. Sic
 ob Pharaonis duriciem pestis grassa-
 tur in pecus, ulcera in homines & iu-
 menta, grando item in uniuersa Ægy-
 pto. Luculenta huius testimonia apud
 diuinum uatem Ioelē cap. 1. Aggæi
 cap. 1. & 2. item Leuitic. 26. Vide huius
 libri caput 12.

*Ob nostra pec-
 cata pestē pe-
 corum, & fru-
 gum sterilita-
 tem inferri.*

Exod. 7.

F Eiusco:

Eiuscemodi uerò rerum suarū iactu
ram quidam fiducia in Deum uiua mi-
nus confirmati impatienter tolerant,
uniuersam agriculturæ rationem non
ad Dei benedictionē in uera fide, sed
ad meras anicularū uolūrates referen-
tes: ideoq; nō cum Iobo, quicquid de-
trimenti accedit, Deo acceptū ferunt,
uerūm ad diuinos & ariolos, sacrifi-
cos, diabolicarū actionum patronos, 10
quasi à Lamia, satanæ adminiculo, ad
eam deuenerint stragem iumenta, cō-
fluūt: qui inde ementitis uotis, & qua-
cunq; possunt fallaci persuasionē, hos
damno & incredulitate bis miseros, in
maliciosa opinione semel cōcepta ob-
firmant, adhibita etiam non solum su-
perstitiosa, sed & impia curatione.

EXPERIMENTA IN DIGNO-
scendis Lamijs fallacissima.

Cap. XX.

HInc tanquam ad sacram ancho-
ram in Lamijs citra hæsitationē
cognoscēdis, & uelut digito cō-
monstrandis, ad aquas confugitur, ubi
manibus pedibusq; colligatis, uel pol-
lice manus dextræ, magno digito fini-
stri pedis, & uicissim pollice sinistrae,
digito magno dextri pedis transuersē
uinculo astricta, Lamiæ maleficij re-
as, aquæ iniectas nunquam submergi,
at supernatare, uelut certū experimē-
tum, nec fallax iudiciū esse, apud ma-
gistratū & carnifices in plerisq; ditio-
nib. obseruatur. Næ illud nimis est ri-
diculū, mirumq; huiusmodi persuasi-
oni ullūm hominē, uel leuiter rationis
sensu præditū, fidei tantillum appone-
re. Quandoquidem maleficiū si quod
est, cum primis ē mente emergit, dum
cū diabolo cōsederat Lamiæ, Deo
renunciassē creditur. Quid hic causæ
cōminisceris, quo minus in aquis sub-
sistere, quàm aliæ, debeāt? Natationis
siquidem causas, uti leuitatē, raritatē,
spiritus sustinentis cōclusionem, cor-

*Natationis
causæ.*

poris uiui habilitatem, idq; genus reli-
quas naturales occasiones, non magis
in esse his corporibus, etiam fontibus,
ut quidem fateor, ita asserere audeo, si
quid eiusmodi præter naturæ ordinem
spectetur, id fieri suffulciēte fœminas,
de quibus etiā falsa est suspicio, diabo-
lo, ne submergantur (conniuente Deo
ob incredulitatem magistratus, fallax
hoc experimentum admittentis) quo
in sententiā iniquam iudicem inducat
tandē hac fraude impostor ille, ab ini-
tio sanguinarius. Corpus nullo pacto
immutat, ut rarius aut leuius & nata-
tioni conuenientius reddatur, fidei
abnegatio, uolūtas mala, uel corrupta
phantasia. Hic profectō credi magis
oportet naturali rationi, quàm emen-
titæ experientiæ, stultæ & ineptæ, nul-
li etiam nixæ rationis basi, & obserua-
tæ sæpenuerò falsæ, propterea quo-
que à diabolo inuentæ, & ab homine
Christiano profigandæ.

Similis temeritatis, & superstitiosæ
dæmoniacæq; falsitatis experimentū
est, quod in Malleo legitur. Die Domi-
nico sotularia iuuenū, axungia seu pin-
guedine porci, ut moris est pro resta-
uratione fieri, perungūt: & sicubi eccle-
siā intrant, tam diu maleficæ ecclesiā
egredi nequibūt, donec exploratores
aut exeant, aut illis exeundi licentiam
expressē cōcedant. Nec absimile erit,
quod in hac dignotionē plerisq; in lo-
cis obseruatur admodū impiē, ubi ex
terra quam ter spata primū in sepul-
tura iniiciūt pastores, portiūcula Mis-
sæ sacrificio scilicet sanctificata, calcā-
do templi limini supponitur: nec La-
miam, si in templo sit, tum posse egre-
di putatur. Itē assulas sume ligni quer-
cini, in quo aliquis fuesit suspensus,
uel se strangularit: inspergantur illæ
aqua lustrali, collocenturq; ad templi
ingressum: nec nisi assulis summois,
exire ualebit.

*2. Secūda par-
tis, quæst. 2. m.
initio.*

Huc

Huc spectat id quod in libello Coniurationū Romę & Auinioni impresso legitur. Ad corrigendū & notificandū maleficam, accipe mulctram nouā, & formulam casealem nouā, & stanneā nouam, & mulge de omnibus uaccis quas habes, tantum lactis, quod possit formare uel facere unum caseū in nomine illius maleficę, & forma per prædicta uasa unū caseū: & quū factus est caseus, perfora cū armilla acuta totum caseū, & per hoc denudabitur ipsa malefica in facie. Considera item maleficam in fronte illius, quia diabolus abradit eam cum ungula post cōsensum ad delendā sacram unctionem baptismatis, ita ut stigma in fronte gerat: id quod tamen semper, quātum potest, cum peplo uelare nititur. Hoc à me dilutum est capite superiori septimo.

QVAB IN MALEFICII INQVI-
sitione sunt faciendā: nec soli confessioni
standū esse. Cap. XXXI.

Porro regulā hanc minimē fallacē à quęstionibus obseruare decuit, ut de singulis illis flagitijs iam cōfessis, accuratē cū iudicio inquiratur: quas alios passos dicūt, fatēturq; erumnas & calamitates à se illatas Lamię, num ita se habeāt, uel in rerū sint natura: & si comperiatur quosdā ita lęsos, uel morbos aut damnū perpeffos esse, ut iam ab alijs hæc cōfessis, designata huiusmodi mala putētur: inde quibus medijs, materijs aut organis perpeffata sint, penitus inuestigetur: & nū illa media, materies aut instrumenta istiusmodi effectibus producēdis sint apta cōsonaq; Vbi naturalium rerum & uirtutū cognitione celebriū medicorum iudicia in consiliū accerleātur, quemadmodū in alijs quoq; casib. eos spectantibus fieri uolūt leges. Vt enim nō est alicuius melācholici aut mente uitiatī standū cōfessionī: ita etiā ex illarū confessione nō est infligenda te-

merē punitio, nisi ex certis circumstā-
tijs & demōstrationibus euidentibus indubitātū constet ueneficiū uel ueneno-
natio, pharmaco uidelicet propinato aut illico: aut eo loei, unde halitu certō
ferire potuit, deposito. Oportet siquidem probationes luce meridiana esse
clariore, maximē in actione, quā uocant, criminali, quæ Iurisconsultorum
laudabilis est sentētia. Nam in hoc maleficij negocio multa turbulētē, uel ex
sinistra opinione aut suspitione: uel maliciosē ex maligno affectu: uel ob
morborū difficultatē aut rerū iacturā, ex incredulitate, quod nō satis Dei ius-
tæ uoluntati ex animo se totos quidā tradant subiiciantq;, dicuntur. Multa
insuper confusē de alijs spargūtur, cōfessione item illularum à demone ue-
tularum sancuntur, diabelo frigidam hic suffundente, & machinationis clauum
fideliter dirigente: ut si quis aures applicet faciem, accusationem & confessionem
ratas existimans, ita tandem delusum sentiet, quod tanquā in labyrintho inexplicabili inuolutus,
nunquam sit exitum inuenturus, si ad legum normam & iuris rigorem cuncta ex auditis
exequi statuat. Ea satanę ars est, res usque adeo tricia subtilissimis implicare
confundereq;, ut nec ulla Thesei sagacitate extricari, nec Oedipi prudentia explicari
queant. Sic uel in principijs omnino sub-
stitisse, & intra metas se continuisse, aut maturē retrogressum esse præstare,
ne diabelo ab initio homicidę, ob aperta mendacia aut ueritatem dolo
falsitateque uiciatam, aperiatur fenestra, per quam se in actiones nostras
insinuet, ipsa re & usus obseruatione comperi. Nec omnem longius gra-
sandi occasionem satanę præcidendi, compendiosior unquam erit: uia: alio-
qui mendaciorum, calumniarum falsarum, ueritatis momento interdum

In actione
crim. oper-
tes probati-
ones esse cla-
ris.

40

Confessionī
mente lazi nō
esse standū.

mixto, ut dolus lateat, criminationum, atque accusationum nullus uidebitur modus aut finis. Proinde hic suum habere nertum sententiam uerè auream Iuris Pontificij optarim, 30. q. 5. cap. Nec illud: & sunt uerba Victoris ad Theophilum: Interea nullatenus iudicemus, quousque ueniat Dominus, qui latentia producet in lucem, & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit cōsilia cordium. Quamuis enim uera sint, non tamen credenda sunt, nisi quæ manifestis indicijis comprobantur, nisi quæ manifesto iudicio conuincuntur, nisi quæ iudicario ordine publicantur, &c.

Torturarum tyrannus.

Nec prætereundum fuit quod omnium est iniquissimum, Confessiones hic sepe numero tormentis exquisitis & cruciatibus intolerabilibus extorqueri à tortoribus tyrannidis prærogatiuâ famosis, ut pleræque uetulae semel momento flammæ, quibus à tam enormibus & continuè repetitis acerbis torturis liberentur, sustinere malint, quàm in eiusmodi eculis & Phalaridis tauris tam inhumana atrocitate perpetuè recludi, extremè rursus excarnificandæ. Hinc & confessiones si ad ueritatis canonem exigantur, rationum trutinæ pensculentur, & inuestigatione iusta discutiantur, adhibita possibilitatis & impossibilitatis cognitione exacta, comperientur dubiæ, non cohærentes, frequenter & insulsæ, futiles, mendaces, & ut plurimum erroneæ, ijs quibus mentis oculi ab affectuum nebulis, & erroris semel pertinaciter concepti præiudicio fuerint absterfi. Ad truculentæ huius tragediæ actus egregiè perficiendos, acceruntur sanguinarij ut plurimum spiculatores, qui flagitiorum inauditorum, & sæpe in rerum natura non existentium confessionem potionibus eliciant: quæ professi nō ex alijs pos-

Potionibus dementanti-

sunt apparari substantijs, quàm quæ uel inebrient aut dementent. Ab ijs itaq; quibus mens eiusmodi potionū uilesa est, quomodo ueritatem, cui in re criminali fidendum, inquisieris? Quū etiam constātia tanta fateantur hæc animus, quæ uanissima & mera esse mendacia in superioribus capitibus aliquot demonstravi, quur in reliquis tantopere cōfessionis certitudo opponitur, quæ si in uno erronea fuerit, in alijs quid solidioris fidei merebitur? Quinimò hic mihi eximiorum Iuris peritorum consilia & decreta suffragantur. Ioannes Frācisus Ponziuibius de Lamiarum confessione ita argumentatur: Cum tales personæ sint illusæ, ut dictum est, ergo dici debet, earum confessionem etiam esse erroneā, nec admittendam. I. error. No. in l. de ætate. §. fin. ff. de interroga. action. Confessio enim debet continere uerum uel possibile: ut per gl. Bald. & alios in l. i. C. de Confess. per gloss. in c. fi. de confess. in 6. ff. ad leg. Aquil. I. inde Neratius. §. fin. Sed ista respuunt ius & naturam: ergo non sequitur: Istæ mulieres sic cōtentur, ergo sic est. Nam cōfessio longè distat ab actu (uel actus possibilitate:) & quicquid est contra naturam, deficit in suis principijs, ergo naturaliter est impossibile. Præterea in criminalibus regulariter nō standum soli cōfessionis rei, ut per Bald. & Aug. in l. i. C. de confess. Nec obstat, quod dicit Bald. in d. l. fi quis non dicam rapere: quia eius dictum procedit in hæresis, in quantum perficitur in sola mente & cogitatione: quo casu bene, ut inquit ipse: quia cogitatio mentis, quam solus Deus nouit, nō potest aliter probari, quàm per confessionem, ideo statur soli confessioni. Sed confessio, de qua in casu nostro, continet actum ab extra, & minus possibilem de iure & natura, ac etiam minus uerissimilem: & ideo

huius ueritas non elicietur.

Tractatum volumine 10. de Lamis.

In criminalibus nō est standum soli confessioni. Ex sola confessione non iudicatur, nisi in barba.

ideo potest dici, quodd licet, quoad ea quæ credunt, sit standum confessioni earum, quoad punitionem: quia talis credulitas pendet ab animo & uoluntate: non autem quoad hoc, ut quia sic sit, uel sic fiat, sicut asserunt.

DE VANITATE CONFESSIO-
nis Lamiarum, earundemq; innocentia, insigni-
um Iurisperitorum sententia.

Cap. XXII.

PRius maturiores illustrium quorundam Iurisperitorum sententias proponere uolui, quam ad pœnæ formam in multis adis Lamias progrededer. Narrat insigne illud legum lumen Andreas Alciatus, hæreticæ prauitatis (ut uocant) inquisitor in subalpinis uallibus, aduersus hæreticas mulieres, quas ueteres Lamias, nos Striges uocamus, inquisiuisse, & supra cen-
20 tum flammis consumpsisse: quotidieque ceu noua holocausta, alias super alias Vulcano obtulisse, è quibus non paucae helleboro potius quam igne purgandæ uidebantur: donec rustici arreptis armis uim illam inhiherent, & negotium ad episcopi iudiciū deferrent. Inde potest: Et quamuis aliqui ex maritis, magnæ fidei homines, asse-
30 nerent, eo potissimum tempore, quo illæ in ludo & choreis sub Tellina arbore fuisse dicebantur, se exploratum habere, in lecto potius secum fuisse: tamen respondebatur, non illas, sed cacodæmonem potius, uxoris forma assumpta, marito illulisse. Atqui ego replicabam: Cur non potius cacodæmonem cum suis dæmonibus, illam uerò cum marito fuisse præsumis? Cur uerum corpus in ficto lusu, phantasti-
40 cum in uero lecto cōminisceris? Quid hic opus est usque adeo augere miracula, & non tam Theologum quam τρωτόλογον agere, seuerioresq; partē in pœnis eligere? Constabat ex illis actis, semel in eo ludicro per quandam

mulierculam nomine Iesu appellato, omnem illum apparatus, omnes saltatrices cum amalijs suis repente euauuisse: quī fieri id potuit, si uera fuissent corpora, & non phantasmata, & Tantalihorti? Quod apud Philostratū lib. 4. etiam Apollonius Tyanæus censuit, & apud Plutarchum in Bruti uita C. Cæsius. Nam & medici maximos affectus corruptæ mēti, imaginariæq; ludificationi tribuunt: unde ephialtici, afflati, superstitiosi, incubitati, amore furētes, imaginosi, lycæones, cynanthropi, qui tamen medicamentis curantur: uidenturq; hæc esse quæ Plinius & alij ueteres Faunorū ludibria appellant, pœoniaq; herba emendari censuerunt: ut etiam harum plerasque curari posse sit uerisimile, nisi quod pauperes & scæmellæ omnes sunt, quibus talis facultas nō suppetit. Ego certe magis iuri Pontificio communique nostratium Doctorum interpretatio-
ni hac in quæstione, quam Theologis istis tribuerim, maximè in re à Synodo decisa in Cōcilio Anquirensi ca. 1. ubi talia phantasmata mētibus à maligno spiritu irrogari ait. Et rursus: Infidelis, inquit, non in animo, sed in corpore euenire opinatur: quis enim in somnijs & nocturnis imaginibus non extra seipsum deducitur? Quæ etiam uidetur fuisse Augustini sententia lib. 18. de Ciuit. Dei, ca. 18. ubi: Verum, inquit, corpus nulla arte dæmonū conuer-
40 ti potest, sed phantasticum: quod etiam cogitando seu somniando per rerū innumerabilia genera uariatur: & quum corpus non sit, corporum tamen formam capit, sopitis aut oppressis corporeis sensibus, ita ut uera corpora alibi iaceant sensibus obseratis. Nec refert, quodd ibi Herodiadi aut Dianæ honor exhibetur. Hactenus Alciatus.

* Paulus item Grillandus de Sortil.

10. uolum. Tract. Quidam maritus ex oppido agri Sabinensis habebat uxorem maleficam siue strigam, ut uulgò dicunt. De crimine autem solùm erat suspicio, nò certa notitia. Nam quum aliquoties à marito rogaretur, num eius esset professionis, negabat constanter. Crescente porrò rumore, & uiris fide dignis apud maritum eius flagitij uxorem infimulantibus, quòd ea familiariter uteretur alijs mulieribus huius criminis ratione cognitis, cum quibus etiam se turpibus miscere sceleribus, & nocturnos agere cœtus uidebatur: decreuit maritus ipsam in eiusmodi operibus obseruare & apprehendere: & cœpit pluribus noctibus diligenter & attentè inuigilare. noctesq; circiter duodecim egerat infomnes, attendens studiosè, num illa aliquid ad dæmonum lusum, uel aliud maleficium noctu euagaretur, & num penes se in lecto permaneret nocte tota, quando lectum conscēdisset: nihilque fraudis unquam cōperit, sed manibus illam semper in lecto contrēta uit. Quum uerò post dies paucos unà cum quibusdam alijs de eodem crimine accusatis, in carcerem conijceretur, subdereturq; quæstionibus, confessæ est demum, se tali interfuisse lusu unà cum alijs mulierculis incarceratis, flagitijq; huius reis, tali die, undecimo mensis, &c. tali nocte, hora tali, &c. idem fatebantur & aliæ. Maritus uerò in coniugis patrociniū asserēbat præstito iuramento grauissimò, eam illa nocte designata, & maxime illa hora, secum decubuisse in eodem lecto, & se eam tum studiosè non semel tantum tetigisse, sed pluries, ac cum ea loquutū fuisse. Idem ibidem:

quæst. 77. fol.
44. p. 28. 135.

Nota, ait, unum ualde singulare, quòd istorum apostatarū duæ sunt species, una est, quæ simpliciter retrocedit à fide, & sequitur cultum & obediē-

tiam dæmonis: altera est, quæ postquam Christi fidem abnegando reliquit, & deiecit ex corde suo, iterum se baptizat expressè in nomine diaboli, & aliud nomen sibi superimponit. licet utraque species sit damnata, prior tamen, si peccatum suum reuocat, admittitur ad pœnitentiam, & euitat pœnas corporales, sicut hæretici, ut I. Manichæos. C. de hæreticis. Idem Theologi authores Mallei, in tertiæ partis initio, quæst. 35. his uerbis docēt: Ex corde uerò apostatæ, si nolunt resiliire, ut hæretici impœniten-tes, tradentur curiæ seculari. Si autem uelint, recipiuntur prout hæretici pœniten-tes, iuxta c. ad abolendam. §. pœnit. de hæret. libro 6. Concordat Raymund. tit. de Apostol. c. reuertentes. ubi dicit: Quòd reuertentes ab apostasiæ perfidia, cum fuerint hæretici, tanquam reuertentes ab hæresi, sunt recipiendi: & hic sumitur unum pro alio. Et in 2. parte Decret. cap. 26. quæst. 5. Episcopi: Ex præmissis autoritatibus colligitur, quòd arioli, aruspices, incantatores & sortilegi, atq; cæteri eiusmodi sectatores ab ecclesia sunt eliminandi: & nisi resipuerint, perpetuè excommunicandi. Sed quòd in ultimo Anquirensi ca. ea quæ sunt per incantatores, non in corpore, sed in spiritu fieri dicuntur, Augustinus in lib. de Ciuit. Dei, idem uidetur asserere, ita dicens: Quæ magorum præstigijs sunt, non uera, sed phantastica esse probantur. Quare criminali actioni in lamias hic nullus erit locus.

Qua insuper moderatione, nimirum certa ignominia & exilio easdem puniat magistratus Bononiensis, descripti lib. 6. cap. 19. de Præstig. dæm. quæ profectò nonnihil adhuc uetustatis Italicæ prudentiam sapere uidetur, & infinitis præferenda modis aliorum quorundam tyrannidi, qui ad flammum

Lamia pœnitentes euitat pœnas corporales.

Et Irido. cap. 9. lib. 8. etym. 26. q. 5. ca. not mirum.

meum illud holocaustum præcipientes
nimis feruntur, olim iustam talionem,
nisi resipiscant, sensuri.

QVOMODO LAMIAE MENTIS
errore à diabolo affectæ, nec ulli noxiæ, sunt re-
ducendæ, & quæ eis statuenda pœna: nec
omnem uoluntatem esse punien-
dam. Cap. XXIII.

QUæ ergo lamia errore & phan-
tasia delusæ, & satanæ peruer-
sa institutione seductæ cogno-
scantur: nec alicui ab eisdem malum
reuera, at solum imaginatione illatū
esse certò sciatur; saniori doctrina in-
formandæ erunt, ut repudiatis dæmo-
nij ludibrijs, Christo sacramētum rur-
sus præstent, atq; uti luxata ex corpo-
ris compage membra, debita ligatura
restituuntur pœnitentes. Quantopere
hic fidelem mysteriorum Dei dispen-
satores eniti deceret, ut ad Christi o-
uile reduceretur ouis perditæ, nemo
non nouit. Suum quoq; hic habebunt
locum publicæ & communes preces

Jacob. 5. ex animo fusæ. Admodum hic piè D.
Iacobus admonet: Fratres, si quis in-
ter uos errauerit à ueritate, & conuer-
terit quis eum, sciat quòd qui conuer-
ti fecerit peccatorē ab errore uiæ suæ,
saluam faciet animam à morte, & ope-
riet multitudinem peccatorum. Nec
hæresis solum in errore, quòd quis de
moniorum doctrinæ adhæret, igitur:
sed in sui confidentia quoque, conce-
pto fastu & præfracta pertinacia, ubi
nulla admittitur admonitio: errorem
etenim seductionemq; mentis confes-
sus hæreticus, semper remissionem ue-
niamq; ex Patrum consensu & Chri-
stiana mansuetudine meretur. Nam,

Thy. 5. teste Seneca, quem pœnitit peccasse,
penitē est innocens. Et apud Ecclesiasti-
cum: Pœnitentibus dedit uiam iusti-
tiæ. Eiusmodi itaq; malè à dæmonio
persuasæ & resipiscenti sceminæ, re-
ctiusq; iam in Christianæ fidei sanctis

sima basi confirmatæ, pecuniarū quo-
que (si eius res ferant) multa in pau-
perum subsidium imponi potest, &
quæcunq; alia arbitraria, non tamen
uitæ pœna, pro delicti ratione & ma-
gnitudine. Vel si iniungere uoles mul-
tā eiusmodi sceminæ irrogatā à
Romanis Pontificibus in taxa sacræ
pœnitentiariæ, ut ipsi uocant, per me
licet. Ibidem legitur: Mulierem incan-
tatricem, postquā superstitiones abin-
rauit, in quolibet supradictorum ca-
suum taxari, Turon. 6. duc. 2. Si etiam
ex usu ob reipubl. trāquillitatem con-
seruandam uidebitur, ut exilio ad cer-
tum tempus puniatur, donec uitæ in-
nocentia uerè se conuersam esse, & fi-
delem, persistereq; comprobet: ac de-
inde libertate hospitij pristina rursus
20 donetur, non contraierim. Eiusmodi
esto pœna temeritatis, quòd dæmo-
niacæ suggestioni & ludibrijs non sa-
tis constanter resistit, imò etiam con-
senserit fatua. Huc accedit, quòd mu-
lieres minus puniēdas esse uiris in eo-
dem delicti genere, ceteris tamen per
omnia paribus, uniuersus legum con-
sensus uelit, nimirum ob animi, men-
tis & ingenij imbecillitatem, & sexus
30 infirmitatem. l. sacrilegij pœnam, in
prin. D. ad legem Iul. pecul. & l. si adul-
terium. §. si uirum, & §. fratres, & §. in-
cestam. D. ad legem Iul. de adul. & c.
sicut dignum, in princ. extra de homi-
cid. & c. indignantur. 2. q. 6. Et text.
in l. quisquis. §. ad filias. C. ad legem
Iul. maiest. & c. Nec est quòd hic lex
Cornelia de sicarijs & ueneficis mihi
obtrudatur, quæ suum solummodò
40 locum habet, ubi de ueneficis, aut ijs
qui uenenum malum necandi homi-
nis causa fecerint uel uendiderint uel
habuerint, agitur.

Quòd si quis contentiosè uolunta-
tem seucrius puniendam defendat, is
primū distinguat inter uoluntatem

E 4. hominis

*Lex Corne-
lia, ff. lib. 48.
tit. 8.*

*Non omni
uoluntas pœ-
nitentia.*

hominis sani perfectam, quæ in actum uerè dirigi cœperit: & inter uitiatæ mentis sensum, uel (si uoles) corruptam amentis uoluntatem, cui suo opere, quasi alterius esset, colludit diabolus, nec alius insulsè uolètem subsequitur effectus. Tale uoluntatis initium impingi etiam possit melancholicis, fatuis & pueris, qui facillè inducuntur, ut uel hæc uel alia se designasse mala falsè imaginentur fateanturque, qui tamen à Deo renes & corda scrutante, non æquè plecti permittuntur, ac alij mentis compotes: multo certè minus ab hominibus id fieri oportuit.

Q V A R V N D A M O B I E
ctionum confutatio. Cap.

X X I I I.

HAud me hic latet, non infimè doctri-
næ uiros inueniri, qui prioribus meis de Præstigijs dæmonum libris, & huius Compendij capitibus aliquot superioribus cōsentientes, fatentur quidem mecum, lamias mirifica opera, quæ uulgè facere creduntur, præstare non posse, nec tactu, afflatu, imprecatione, uoce, murmure, uerbis, nutu, uel alijs instrumentis corporeis noxiæ facultatis expertibus aliquem lædere: ac ferè supersticiosas esse fabulas & phantasmata, quæ de earum uiribus referuntur, quòd nimirum per fornacem strictum uel aliud angustius foramen in aërem ui cuiusdam unguenti ferantur, plerunque & baculis insidentes: quòd per clausas fores ingrediantur: quòd momento in bruta transmutètur, & tantillo tempore in homines redeant: quòd tempestates cieant: quòd morbos pro sua libidine immittat quib. uolunt: quòd deniq; rerum minimè perniciosarum exhibitione interficiant: quia illa nec ex proprijs naturæ uiribus efficere queunt, nec per facultates instrumentorum

quibus uti solent, nec opera diaboli, cuius potentia sit limitata, neque excedat aut uires insitæ substantiæ, aut aptitudinem agentis & patientis, aut habilitatem materiæ. Hæc inquam, & plura alia mecum agnoscunt: at quum ad postremam instituti mei partem peruenitur, in qua lamias non ita temerè supplicio uitæ mandandas ostendo, à me ad opposita deficiunt castra, & facies ad incendia conclamitant. Opinionem uerò penitus imbibitam sex conantur stabilire argumentis: quorū primum est, quòd comprehendantur sub lege Dei iubentis apud Moysen Exodi 22. maleficus occidere: secundum, quòd fœdus ineant cum diabolo, abiurent Deum, aliumq; colant: tertium, quòd homicidæ sint: quartum, quòd nefariam libidinē cum immundis spiritibus exerceant, & conuiuentur: quintum, quòd seducant alios: postremum, quòd portentosas & uetitas artes edificant.

Cæterum quamuis hæc rationes & copiosè & effraciter in libris meis refutatas sperassem: quia tamē quoddam esse intelligo, qui sibi nondum à me per omnia satis factum arbitrètur, ordine sumam refellenda quàm breuissimè præscripta sex capita. ac quoad primum, satis demonstratum existimaui cum ex etymologia Hebrææ linguæ, tum ex Septuaginta interpretum suffragio, tum Rabinorū consensu, tum Iosephi explicatione, legē Moysis in cap. 22. Exodi intelligendam de ueneficis: ad hoc obijcitur, Veneficia comprehendendi sub titulo talionis & homicidij. Non enim illum homicidam saltem esse, qui lapide, fuste, pugno, gladio, securi aliquem interfecit, sed etiam qui puluino, laqueo, manibus quempiam suffocauit, uel ex alto præcipitauit, uel ueneno sustulit: ac proinde non fuisse opus peculiarem promul-

Obiectionis
prima
confutatio.
Suprà cap. 4.

*Lex talionis
Exod. 21.
Leuit. 24.
Deuter. 19.*

promulgare legem de ueneficis, & idem diuersis locis repetere. Friuolum omnino istud esse argumentum, is cognoscit, qui non admodum ieiunè in Moysis lectione uersatus est. In Leuitico enim quoties non repetuntur leges Talionis? In Deuteronomio quàm pleræq; species homicidij cap. 19. recensentur, constituta in quamlibet pœna, tamè cap. 27. rursus maledictio in eum pronuntiatur, qui clam percusserit proximum suum. Sic cap. 22. Exodi legitur: Aduenam non contristabis neq; affliges: aduenæ siquidem & ipsi fuistis in terra Ægypti. quod tamen cap. 23. iisdem uerbis reiteratur. Ita in Leuitico cap. 19. habetur: Non attondetis comam, nec raderis barbam. quod cap. 21. repetitur. Et Deuteronomij cap. 27. iubetur, ne accipiat homo uxorem patris sui, aut reuelet operimētum eius: quod antea cap. 22. etiam præcipiebatur. Nihil siquidem frequentius apud Moysen, quàm quòd multa aliquoties repetantur: cuius luculentum de hac nostra materia habemus exemplum apud Leuiticum, in quo tribus diuersis locis prohibentur artes magicæ, quàm potuisse uideatur unus sufficere. Enimuerò cap. 19. mādatur: Non augurabimini, nec obseruabitis somnia, non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid sciscitemini. Dein cap. 20. Anima quæ declinauerit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra ipsam, & interficiā eam de medio populi sui. Postea sub finem eiusdem capituli: Vir siue mulier, in quibus Pythonicus uel diuinationis fuerit spiritus, morte moriantur. De causis repetitionum non magnopere laboro: sufficit mihi, ita placuisse Spiritui sancto. Quapropter etsi de lege talionis & homicidij Moyses dixerit capite 21. Exodi: nihil tamen uetat,

quò minus peculiari decreto damnetur eam interficiendi uel nocendi rationem, quæ per uenena patratur, maxime quum multis conditionibus discrepet à cæteris homicidij speciebus. Facinus enim istud committitur & clam, ut sibi ne fortissimus quidè uir ab insidijs imbecillæ mulierculæ uel famuli cauere possit, & sub prætextu salutaris poculi, & plerumque in illos quos aut propter officia aut necessitudinem amare debebas, & ab inferioribus in superiores. Itaque quum tale scelus sit longè indignius & crudelius simplici homicidio uel noxa, quur non eguit proprio articulo? Nec omnis ueneficus uel maleficus mox homicida erit, quum citra hominis necem, iumentis uel frugib. damnum etiam dare posset. Porro quum animaduertat ex 22. Exodi nihil posse contra me firmum adduci, ad aliud confugitur argumentum, quòd magicæ artes sint capitales: & quia sub illarū complexu contineantur lamiarum conatus, eas pari supplicio afficiendas concludunt. Antecedēs à me non negatur, quinimò in libris meis constantissimè defenditur: uerum applicatā consequutionem nequaquam admitto. magnum etenim discrimen existit inter magos & lamias, uti cap. 1. & 5. explicui. Adhuc, magi à seipsis habent initium discendi artem ueritam conquisitis præceptoribus & libris, ac ad eam impelluntur propriæ naturæ curiosa inclinatione: lamia uerò extrinsecus. siquidem nō petunt instrui, nec præceptorem habet aut quærunt: sed diabolus sese insinuat apud illas quas suspicatur aut propter credulitatem nimiam, aut ætatis senilis stuporem, aut naturæ melancholicæ tristitiam, aut ex paupertate uel perpeffa iactura desperationem, fore obsequentia suæ deceptionis illusionisq; organa, ut

earum phantasmam uarijs possit simulachris præstringere. Et sanè ut differentiam palpes, duo tibi statuo homicidij exempla: unum ex proposito & deliberatione malefaciendi emanàs, alterum ab illecebris aliunde exhibitis profectum. Primi generis interfectionem pronuntiabis, sat scio, capitalem: posterioris aut excusabilem, aut longè mitiori multandâ pœna. Quirità? quia illud homicidium internam habet causam, & ut cum Euangelista loquar, *ἡ αἰτία ἐστὶν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία*: hoc autem ab externa irretitione oritur. Eadem ratione Adam & Eua non à seipsis in paradiso comedebant pomum, nec comedere constituerant, quia diuinum obuersabatur mandatum: sed externis dolosi serpentis insidijs ad facinus illiciebantur. quare lenius etiam à Deo puniebantur. Non enim semper Deus respicit tam factum, quàm animum & uoluntatem: & quis asseuerare audebit, aniculas illas miseras grauius quàm magos multandas? Præterea quum Moyses ætate non fuerint cognitæ eiusmodi, de quibus disputamus, striges, non uideo quomodo contineantur sub lege in magos constituta. Quin potius, quum satan nunquam ab insidiarum aucupanda opportunitate ferietur, diuersis prælijs miseram mortalitatem uideretur antiquitùs obsedisse, reseruato hoc ludibrij genere, tantquam nouo inescationis supplemento, & hanc senescētis mundi ultimam ætatem: ut quia nō sufficiebat aut per falsam religionem, aut per prauas concupiscentias, aut per alias technas alexisse in errorem homines, hac sua etiam dementatione & credulas anus multiplicium formarum imaginatione confessioneq; imbueret, & magistratus manus effusione innoxij sanguinis contaminaret, & eorū qui tum

eruditionis tum pietatis tum professionis Theologicæ nomine clarent, aciem in animaduertēdis & diiudicandis imposturis suis præstringeret obnubilaretq;.

Postremum quod adferunt, scelera ad mores pertinentia, quæcunq; Moses capitalia fecit, ultimo quoque supplicio hodie à magistratu puniri debere: quanquam non uersetur isthæc quæstio circa punctum nostræ controuerstiæ, tamē non tam facile mihi persuaderi potest, ut credam. Nam apud Moysen falsum testimonium mortis uindicta eluitur: sponsa, si non compariatur uirgo, lapidatur: is qui furem interdum in ædes irrumpentem occiderit, morte punitur: & multa inueniuntur eiusdem seueritatis exempla, quæ tamen mitigantur. Fuit tunc tempus rigoris, nūc alicuius gratiæ. Quare quum scribæ & pharisæi mulierem in adulterio deprehensam iuxta Moysis mandatum lapidibus obruere uellent, quòdnam ex Christi seruatoris nostri ore decretum audiebatur? Qui sine peccato est uestrum, primus in illam iaciat lapidem. Ita eam nō solum in foro Mosaico defendit, sed sua etià beauit misericordia, commiserationis documentum relinquens. Item: Audistis dictum esse: Oculum pro oculo, dentem pro dente. At ego dico uobis, ne resistatis malo, &c. Proinde quum in criminali iudicio ne quidem Moyses uestigia sequamur semper aut oporteat sequi, quid est, quum in foro conscientiæ & Ecclesiastico eius gladium euagines? An nos qui sub Euangelij libertate uiuimus, reducere uis ad iugum Israeliticum? Verulas igitur illas, quas confusè uestris clamoribus, iugendijs & contumelijs exosas reddidisti, constantissimè nego indiscriminatum posse morte puniri. Politicum siquidem forum, in quo mille sophismata

Matth. 15.

Deut. 19. 22.

Exod. 12.

Ioan. 8.

Exodi 21.

Leuit. 24.

Deuter. 19.

Matth. 5.

Luc. 6.

97
mata quotidie perstreperere dicitis, recusatis: Mosaicum ostendi in hac controuersia non esse admittendum: Ecclesiasticū uerò non debet nostro tempore alium agnoscere gladium quàm spiritualem. Quanto sanè prudentius Gallio Achaiae proconsul denegabat seculare forum Iudæis, qui Paulū accusabant, quòd de cultu Dei docuisset contra legem? At respondet: Si aliquid iniqui patrasset aut malum facinus, meritò uos audirem: si uerò quæ-
10
ritio sit de doctrina & nominibus & lege uestra, uos uideritis, quia ego horū nolo esse iudex. Et ita Iudæos abegit à tribunali. Cum Diuo igitur Augustino concludere uolo, Hoc in Ecclesia nunc agere excommunicationem, quod in republica Mosaica interfectio.

Secunda ob-
iectionis re-
futatio.

Secundum aduersariorum est argumentum, quòd fœdus lamiae incant cum satana, & abiurèt uerum Deum. Hoc licet antea cap. 7. & 8. copiosè sit confutatum, ut tamen ad illud simul respondeam denudò, quèro, unde hoc, quòd pactum cum dæmone constarint, tibi constet? Certè hoc mihi donabis, quòd nec uideris, nec à fide dignis qui uiderint, habeas. Ergo ex
30
propria stupidarum delusarumq; animalium confessione. At quæ fatentur, uel faciunt coactæ, uel spontè: si coactæ, confessio est mutila & nullius ponderis, quia cruciatibus torturæ intolerabilibus expressa. Quid autè periculosius, quàm in diabolicis negotijs sine maleficij patrati testibus, pendere saltem ex confessione anus dementatæ, per uim expulsa? Sileres haud dubiè, si uidisses oleum tibijs illarum in-
40
fundi feruès, candelis ardentibus torreri axillas, & infinita summæ barbariei & immanitatis tormenta exerceri in decrepitas uetulas, sicut nos in insontibus, partim etiam dimissis ob

Suprà ca. 21.
¶ 21.

innocentiā ex nostro patrocinio, spectauimus. Si spontè, aut impossibilia sunt quæ fatentur, uti grandines prouocasse, per aerem uolasse, in bestias se fuisse transmutatas, cum dæmonibus uenerem exercuisse, & similia: aut fatentur quæ factu sunt possibilia, ut uenenum exhibuisse alicui, sed tamen non est factum: aut fatentur
10
quæ facta sunt & uerè acciderunt, sicuti eo in loco aliquem morbo correptum, infantem interijisse, segetes tempestatibus damnum perpeccas. Confessio primi generis non potest puniri, quia uersatur circa aduèrsum: secūda multò minus, quòd caret effectu: tertia manca est, quoniam diabolus ex uentu rei statim inculcat miserarum muliercularum phantasie, ipsas fecisse, quod naturaliter factum, aut ipse
20
met fecit. Et hæc est rupes, ad quam offundunt sua capita pleriq; nimis sanguinarij iudices, ut animaduertere nequeant dæmonis dialecticū sophisma, Non causæ pro causâ, ut cum barbaris balbutiam. Profectò id satis uincit, illarum phantasiam uana persuasione imbutam, quòd spontè & uoluntariè agnoscant sæpe fœdus & mirabilia quæ faciunt: si etenim saperèt, non tam promptè aliquando faterentur, quum de earum uita agatur.

Neq; etiam uerum est quod obijcitur, lamias summo studio scelera sua tegere, tantaq; constantia negare facta, ut ne quæstionibus quidè subditæ confiteantur, quantisper tormenta ferre possunt. Contrarium ego sæpius deprehendi, quum citra quæstionum rigorem ultrò fateantur à se facta, quæ nec facta fuere, imò ne quidem natura rerum passa fuisset, propterea & impossibilia. Vnde mihi non inanis suspicio mouetur, aduersarios uel res ignotas proponere, uel quarum admodū tenuem habent experientiam.

Si nanque ipsarum sensus non forent effascinati, certè talis non consequeretur cōfessio: at multò magis ipsum facinus supprimerent, nec de illo gloriarentur. Quòd autem tam atrocia sæpius sustinent fortiter tormenta, sit quòd eiusmodi flagitiorum confessio expostuletur, quæ in illarum phantasmam nunquam peruenere. Sed antequam hinc abeamus, proprio aduersarium gladio confodere conabor, ut agnoscat fœdus esse imaginarium & præstigiolum. Fatentur se per aërem uolare, in bruta transformari, tempestates excitare, morbos immisisse imprecatione: & hæc quidem omnia affirmare uidentur tanta cum sensuum integritate, ut uix possis de ijs dubitare. attamen & ego demonstrui, & tu ingenuè fateris mecum, omnia illa esse uana & commēticia, diabolicisq; tincta figmentis. Si illa uana, quur reliqua quæ fatentur, debent esse uera, nempe apostasia à Deo, fœdus cum diabolo, homicidia, & id genus sceleratum & deliria? Posteriora enim si fatentur sensibus integris, quur in fatēdis prioribus sensus erunt corrupti? aut si in prioribus constendis errauit uitiata phantasia, quid est quòd minus in posteriorib. etiam aberrauerit? Cuncta si quidem hæc dicunt agnoscuntq; in una hora coniunctim, separatim eadem cōstantia, iisdem moribus. Quid hic philosophum decipiat, non ignoro. Illa omnia uidet fieri non posse, & propterea mecum falsa & inania pronunciat: hæc autem quia fieri possunt, & ipsæ Striges fatentur fieri, putat hic etiam facta. annon animaduertit nouam diaboli fallaciam, quòd ex possibili concludere uelit impossibiles? Ast non opus est multa ut adducam ad refellendum, nosti à posse ad esse non procedere argumentum: decebat in defensionibus posteriora co-

hærere cum antecedentibus.

Ad aliud pergamus argumentum. Quum ad supplicium pertrahuntur lamix, aut in fœdere diabolico perseuerant, non implorata Dei misericordia: tunc disertè dico, non esse mox occidendas, alioquin non solùm corporis, sed etiam animæ eritis carnifices & interfectores. aut à Deo ueniam poscunt, nec alicuius uitæ nocuerunt, tum multò magis dignæ commiseratione & arbitraria pœna. Omnes autem ferè lamix, antequam exuruntur, inuocant æternum Deum, ipsiusque implorant misericordiã, & sæpe etiam testem suæ innocentix appellant, sanguinarijs præsidibus ad cœleste tribunal citatis. Iam rogo, quum se iuxta uestrum decretum diabolo emāciparint, unde ulla respicientia? non à sathana: astutior enim est quàm ut secū pugnet: ergo à Deo. Si itaque Deus agnoscit & recipit animã, quur tu Prætor usque adeo inclemēter agis, quum nulli iniuriã fecerint, ut corpus repudies, maximè quū in tuo non deliquerit foro, & tibi nullū in diuino iudicio relinquatur tribunal? quin ex mea uidi sapientissimum Theologi recentioris consilium, cuius nomen propter inuidiam prætereo. Is studiosum quendã, qui uarijs desperationis ex paupertate insidijs adactus, animam suam tradidisset sathanæ, ad præscriptū diem ab eo possidendam, deduxit in templum, & cum pijs aliquot uiris pro ipso Deum orauit, seruauitq; afflictī hominis animulam. Ita etiam si nostræ uetulæ à uera fide defecissent, non oportuit eas in illa defectione enecari, sed sanis admonitionibus in uiam reduci: at in carceribus Deum æternum profitentur & inuocant, & multò magis in agone. Non diu est, quòd quædam animã suam Deo commendabat iusto iudici, & misericordi, quia putabat

bat se submersum iri, quum in Rhe-
num præcipitaretur iuxta plebeium
falsumq; experimentum, num lamia
esset. Si enim supernaret, nec subsidat,
τὸν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ creditur esse, illam criminis
ream. Verum suprà cap. 20. huius expe-
rientiæ uanitatem demonstraui.

Præterea non est ad hoc conuiuen-
dum, ut quis difficiliora loca præter-
grediatur, & circa faciliora non nihil
uelitare conetur. Quare te uelim siste-
re, donec paulò limatius examinemus

Matth. 26.

Marci 14.

Luca 22.

Ioan. 18.

Petri abne-

gatio.

D. Petri exemplum, non solum abne-
gantis, sed etiam licet mox præmoni-
ti, Christum Dominum suum præsen-
tem abiurantis. Non etenim Petrum
infirmirate lapsum dicere sufficit. Ec-
quæ illa est infirmitas? non carnis (ut
sic opinari liceat) imò ex eius nimia
uastitate & potentia peccamus: ergo
spiritus. Sic & lamias meas excusabo.
At ut Petri transgressionem non pror-
sus fuisse leuiorem intelligas, elargie-
ris mihi peccata esse inæqualia, unum

Peccata inæ-
qualia.

altero maius. Supposita iam una ea-
demque specie, primum rogo, an non
illud grauius, quod homo excelsus &
illuminatus committit, quàm quod
uulgaris & infimus peccator? Enim-
uero quò altius quis ascendit, eò decli-
uiorem & periculosiorem patitur ex
casu ruinam, quàm is passurus sit, qui
pauciores absoluit gradus. Secundò
quæro, an non ille magis suum abne-
get principem, quo ipsi uicinior est, &
ornatus ab eo tum spectabiliore digni-
tate, tum pluribus beneficijs? an non
abominabilius, si legatus deficiat à suo
Imperatore, quàm si in defectionis cri-
men impeerit gregarius aliquis mi-
les? Tertio sciscitor, an reliquis pari-
bus pastor non delinquat inexcusabi-
lius tum ob representatione sublimio-
ris personæ, tum ob scandalū, quàm
aliquis ex grege? Quartò, an non pec-
catum eò censetur indignius, quò

plures & uehementiores cōspirant il-
lecebræ, quàm ubi minores? Quintò,
an non turpior sit nota peccati in eo
qui haud ita dudum antea præmoni-
tus, non tamen sibi cauet à delinquen-
do? Postremò, an non ad simplicem
ancillarum & famulorum interroga-
tionem ternegare cum iuramento he-
rum, sit peccatum maius, quàm si quis
flexuosis satanæ persuasionebus exce-
catus, simile committat? Eiusmodi
propositionibus subscripturum te ar-
bitror: concludas ergo ipse. At ne-
mo ista à me adducta existimet ad D.
Petri apostoli exaggerandam abnega-
tionem: sed ad castigandum eos qui
proprijs uiribus tantum ascribunt, &
non diuinæ soli gratiæ, quo minus in
singulas horas, imò momenta nomen
Christi abiuremus: deinde etiā, quòd
sicuti Petrus suæ pœnitentiæ interuē-
tu consequutus est misericordiam, ita
& Lamiæ & nos omnes mortales im-
petrare queamus à Deo delictorum
remissionem, quamuis semel atque
iterum defecerimus.

Tertium erat argumentum, quòd
sint homicidæ. Fateor, si homicidij

Tertia ob-
iectio.

conuincuntur, interficiendas iuxta le-
gem Mosaicam & ius commune. At-
qui agnoscis, Striges exhibere res in-
innoxias: ergo quum illæ ne hilum
profus noceat, multò minus perimēt:
non igitur criminis reæ sunt. Proinde
nec hac ratione de ijs supplicium capi-
tis sumi debet. Si dixeris, in eis necan-
di esse animum & uoluntatem, quam-
uis non respondeat successus: etsi hic
responsum abundè putarim in fine
proximi capitis, tamen hoc præterea
tibi obijciam, uoluntatis delictum à
Deo puniri, non, nisi in actum cœpe-
rit dirigi, à magistratu, cui exteriora
saltem commissa sunt: alioquin quo-
tidie eorum aliquot myriades ad car-
nificinam traherentur, qui aliorum

Exod. 21.

Quarta ob-
iectio.

necem desiderarunt & uoluerunt,
Quartum argumentum, quoddam spur-
cam libidinem cum immundis spiri-
tibus exerceant, plerumque & sub for-
ma canis aut hirci aliæque specie. Quā-
quam hoc copiose supra cap. 13. con-
futarim, appendicis tamen loco ad-
huc subiungere uolui, in hoc me non
tam uanam illarum confessionem mi-
rari, quā stultam aduersariorum cre-
dulitatem. Quum enim libido coitionis
causam habeat lasciuia, non po-
test ea esse in eiusmodi exuccis, exan-
guibus & stupidis uetulis. deinde mē-
brum diaboli semper fertur frigidum,
ex quo nulla accedit uoluptas, quum
hinc multo suauius libidinari queant
cum proprijs maritis. Denuo conclu-
do, hunc carnalem congressum esse
phantasticum, ex inani satanæ profe-
ctum impressione. Dæmones siquidē
possunt sua subtilissima essentia humo-
res spiritusque mouere, & per eos ua-
rias formas in organa excitare, perin-
de ac si extrinsecus occurrerent nō so-
lum dormientibus, sed etiam uigilanti-
bus, ut extrinsecus & esse & fieri ere-
damus, quæ tamen nec sunt nec fiunt.
Ita dæmonū illusionib. seductæ quæ-
dam mulieres crediderunt se cum Dia-
na noctu equitasse. Et ut à simili proce-
dam, scio aliquos optimè ratiocinan-
tes, & omnibus sensibus integrè sine
læsione utentes, ut ne suspiciūcula ef-
se possit melancholiæ, qui tamen non
potuerunt cum uxoribus aut alijs coi-
re, eò quod uirgam uirilem amisisse se
putarent excantatione magica, quam
meretrix, cum qua prius conuersaban-
tur, struxisset. Iam ipse concesseris mē-
brum non ablatum, quum postea resti-
tuatur. Interim mille iuramētis adse-
uerabunt rem aliter se nō habere, quic-
quid contrā dixeris. Proinde si homi-
nis fortissimi imaginatio potest imbui
tam uana persuasione, quare ab hoc

August. de
spiritu et an-
cap. 28.
Decret. 26. q.
5. episcopi ex
concilio.

ambitu senticosi labyrinthi segregas
miserrimas Lamias. Enimuerò si
quod minus uidetur esse, est: erit & il-
lud quod magis. Et ut clarius tibi cō-
stet, quantum libidinis impressio ua-
leat, audias locum ex incertia uoris
Epistola de incantatione & adiuratione:
Memini, inquit, quendam nobilis-
simum uirum iurasse, se esse ligatū ne
cum mulieribus coiret, quem adiuua-
re uolui impugnando ipsius persuasio-
nem uarijs argumentis: sed quum ni-
hil proficere possem, approbare cœpi
hominis sententiam, & eandem con-
firmare, producto Cleopatrz libro de
fœminarum speciositate: ex quo quū
legerem, ligatum, si coruinum accipe-
ret mixtum cum sesamelo, & corpus
totum eo ungeretur, iri curatum: ipse
hoc audito, confusus libri uerbis, exe-
quebatur consilium, & restituebatur
cupiditati coeundi. Remedium tantæ
potentiæ non erat: sed quia imagina-
tio erat occupata in falsa causa, ne-
cesse etiam erat ut tolleretur eo reme-
dio, in quo acquiesceret imaginatio.
Quapropter & istam superstitiosæ cre-
dulitatis nebulam à sui iudicij oculis
detergant aduersarij.

Quod porro uelut inexpugnabile
munimentū opponatur, eum qui cum
iumento concumbit, morte ex Mosis
decreto mulctari: ideoque infinitis par-
tibus truculentioris mortis pœnam
mereri, qui dæmonis spurcitiem uene-
ream pateretur: hoc profectò tibi non
negabo, ubi eam libidinem reuera ex-
pleri posse, hinc & perfici ostenderis.
At quum satis superque demonstratum
sit cap. 13. hic & alibi, congressum hunc
non nisi merè esse imaginarium, aliam
autem cum bruto coitionem, indubi-
tanter peragi sciamus, explodēda hoc
loco ea oppositio.

Exod. 22.

Quintum succedit argumentum, quod Quinta op-
seducant alios Lamia. Quum phan-
positio.

ta-

tafia sint delusæ, quomodo alios sedu-
cere queunt? nisi phâta smata sibi fal-
sò à dẽmone impressa pro ueris actio-
nibus, tanquam res gestas narrare, ap-
pelles seducere: quod etiam si sit, esse
quàm rarissimùm, nemo dubitet: se-
cus licet fateantur, quemadmodum
& multa alia quæ solùm per somnia i-
phis apparuere, & tamen pro ueris de-
fendunt. Quotquot uerò hoc fascino
diuexatæ sunt, nullum uniuersæ hu-
ius delusionis agnoscunt alium magi-
strum quàm dæmonem, suis illas te-
chnis deludentem. Quantum adhuc
uirium in seducendo illis sit tribuen-
dum, attestantur & iners sexus & stu-
pida ætas. Si etiam apud illas quæ se-
ducere & seduci dicuntur, diligenti at-
tendatur animaduersione eorum quæ
in hanc rem fatentur, tam insulsa intel-
liges, uaria, nec coherẽtia, ut utraq; in
ea institutione fuisse deliras, nec men-
tis compotes, & à dæmone agitas
obsessasq;, imò ipsum satanam in eis-
dem loquutum, facili agnoscas, si ue-
ritatis æquilibrium spectes solum, se-
positis affectibus, peruersæ opinionis
iamdudum imbibitæ præiudicio ob-
firmatis. At Lamias in fœderis contra-
ctu diabolo pollicitas esse, q. in hanc
societatem alias quoque traducere sa-
tagent, dices. Nimis certè multis di-
uersisque suprà docui testimonijs, pa-
tionem illam esse phâsticam, & ua-
ria simul in ea agitari tum de uetula-
rum uolatu, tum de coitione dæmo-
niaca, tum de præcipiti hominis me-
tamorphosi, tum de reliquis ad nau-
seam nō repetendis, quæ ipse uelis no-
lis, falsa & imaginaria esse fateberis.

*Sexta ob-
iectio.*

Huc sexta simul & postrema perti-
net obiectio, q. monstrosas uetitasque
edifcant artes. Hic mihi easdem ex-
plicari uelim: nullas siquidem norūt,
nec eas decrepita ætas patitur nimis
obtusæ mentis: unde & à satana citius

delusæ, quibusdã apparitionibus, um-
bris, præstigijs, & inanibus imaginati-
onibus hīs, uelut bis pueri senes, que-
cunque ludibria pro ueris amplectun-
tur. Eo aut̃ pertinacius hoc urgetur ar-
gumentum, ut cautius nostræ Striges
possent comprehendi damnariq; de-
creto promulgato, l. multi. C. de male-
ficis & mathematicis: Multi magicis
artibus usi elementa turbare, uitam
insontium labefactare, non dubitant,
& * manibus acicis audent uentila-
re, ut quisque suos conficiat malis ar-
tibus inimicos: hos (quoniam natu-
ræ peregrini sunt) feralis pestis absum-
mat. Lamias autem nostras, ut in-
doctas, uetulas & deliras, artes exer-
cere nullas, nec ulla ratione elemen-
ta mouere aut uitiare posse, uti nec ul-
lus potest mortalium: item neque om-
nino dæmones cogere, ut alijs no-
ceant, posse, satis superq; demonstra-
tum est. Quocirca eas decretum hoc
minimè concernit. Si quæ sunt, quæ
uitæ hominum insidiantur, eique nim
faciunt, ueneno id fieri oportet: pro-
inde etiam ueneficæ tales dicuntur &
sunt: hæ ex hoc edicto puniantur,
quas non suscepi patrocinandas. Ad-
hæc quemadmodum nostræ Striges
nec longiori peregrinatione, labore
aut studio, corruptæ mētis doctrinam
cum Magis sceleratis conquirunt: ita
nec ullos habent libros, quorum ad-
miniculo in sua professione instituun-
tur promoueanturq;: nullas etiam præ-
scriptas cōiurationum formulas, quas
sequuntur: nullum præterea annulo
in carceratū, aut crytalli soliditate ob-
septum dæmonem in suū ministeriū,
uelut pleriq; Magi, circumferūt: corru-
ptam multiplicibus imaginibus ab im-
mundo spiritu ingestis, phâstiam so-
lummodò doctore ueneratur & colūt,
cui ut plurimū propensius consisæ, mi-
serè decipiuntur & in perniciem ruūt.

*alijs, ma-
nes accitos*

Supra cap. 7. Nec quidem præter vulgarem morem quicquam peculiare ob indolis crassitiam & spirituum inhabilitatem valent: secus autem diabolus potest ob tenuitatem, subtilitatem, celeritatem, & longum rerum usum. Non est itaque quod ullarum peculiarium artium prodigiosarum & inhibitorum insimuletur nostræ insensatæ anus. At qui curiosas magicasque exercere artes, magi fuerunt prophani, qui & libros habebant flammis postea traditos iure, ex Pauli doctrina, cap. 19. Act. Quoscumque huius factionis homines cōdemnat Moses, & lex Imperatoria.

*Epilogus cō
admoniti-
one.*

Hinc tandem ex animo omnes cuiuscunque status, qui in prædictis erroribus adhuc conquiescunt, iniquis incendijs animam aggrauantes, manusque innocentem defordantes sanguine, præmonitos uolo, ut præiudicio inueteratæ opinionis semoto respiciant adhuc: ad quam uocem si eorum ut nimis præfractorum occalluerint aures, in tam inextricabilem diaboli labyrinthum eos inuolutum iri præfatio, unde nullum poterit educere Thefei filium, sed solius misericordis Dei filius: tam frequentes sacrificinas architectabitur accumulabitque Dei & hominum hostis utiuratisimus, ita & sanguinis innoxij cediumque impiarum sicientissimus Beelzebub. Nec dubito, quin oculis palam hæc proponet sinister euentus, quod pro ineffabili sua bonitate clementer auertere

dignetur misericordissimus Deus. Falsus enim malo audiri uates: sed me uestigia terrent. Exempla noui complura. Quid iam alij cum magno suo malo & reipublicæ detrimento experiuntur, ipsi certiores erunt testes. Telam contexere longam & inexplicabilem in hominum ruinam exitumque, milleartifici non erit difficile, potissimum apud quos ex uoto succedere institutum uidet: ubi nimirum ob peculiare suum ex Dei assensu factum, in uitam insontem porro seruari animaduertit, tum neruum consequutus, alia similia, uel etiam tetriora molitur, quibus in sua nassa arctius constringit, atque ex Charybdi in Scyllam propellit, quos suis strophis pronas offerre aures comperit. Hic sanè conuiuet se-
penumerò Deus meritò, ob inuictam eorum credulitatem, qui, licet aliter sacrarum literarum lectione, maxime ex Iobo instituti, non tam Dei iusti manum uel probantem uel castigantem agnoscunt in ualerudine afflicta, in segetum, uinearum & pecorum perditione, quam singularem eius misericordis benedictionem & gratiam in prospera ualetudine, felicitate & annonæ affluentia amplectuntur. At ipsam uniuersæ huius controuersie ueritatem patefaciet extremè iustissimum Christi tribunal, cuius ineffabili censuræ, quicquid à me hic dictum est, libenter submitto.

DE

DE COMMENTITIIS

I E I V N I I S.

Bhoc imposturarum demoniacarum, quibus & humanæ suffragantur, argumento non erit aliena fraudulentæ cuiusdā ieiunij longioris explicatio. Quum anno septuagesimo tertio supra millesimum quingentesimum, illustrissimā, & tam ob animi quàm corporis dotes nunquam satis laudatam, Mariam Leonoram, Clementissimi potentissimiq; nostri principis Gulielmi, ducis Iuliz, Clivia & Montium, &c. seniore filiam per varias prouincias in Borussia, eiusdem duci Alberto Friderico iuniori, comitatu equestri nobilitatis admodum insigni, coniugem deducere mus, de miraculis rerum diuersis frequens in tam longinquo itinere apud doctos fuit agitatus sermo. Clarissimi etenim, & doctrina ac pietate ornatissimi uiri se nobis cum beneuola hospitij oblatione, ex pij eruditq; alicuius colloquij occasione non raro obrulere: cumprimis uerò inter reliqua Borussiae ornamenta minimè uulgaria Doctor Matthias Stoius, Regiomonti ducis illustrissimi medicus dignissimus: Stetini D. Iacobus Schadius Clementis. Pomeraniæ ducibus à medicina, uir profectò cui singularis eruditionis testimonio, & artis nostræ usu eximio, uix parem alat Pomerania. ad hunc numerū referendi quoq; D. Seuerinus Gebelius Dantischanus Medicus, Elbingæ D. Bartholomæus Calckreuter: identidem Fracofurti ad Oderam insignis uir D. Casparus Hoffmannus, Clementis. Marchionissæ medicus, D. Ioannes Knoblochius medicinæ Professor, D. Vuolfgangus Iustus medicus & mathematicus: Rostochij,

Maria Leonora
Prussia
Ducissa.

D. Leuinus Battus, Henricus Bruseus, Petrus Memmius excellentissimi medici, Lucas Bacmeisterus Theologiæ Doctor & uniuerſitatis Rector, Ioannes Borcholt LL. Doctor & Syndicus, Nathan Cytræus poëta minimè uulgaris: Vuismariæ Ioānes Peristerus Theologiæ Doctor, Superintendens: alijs item locis cū uiris doctissimis sua laude nō fraudandis, grauissimæ fuerūt inquam habitæ quæſtiones. Inter reliqua uerò de quibus unquam strenue fuit disceptatum, argumentum suppetitauit multifariā admirabilis illa historia de quadam puella Vnnensi, quæ circiter annum absq; ullo cibi aut potus usu uitam protraxisse, & in ea abstinentia cōtinuè adhuc perdurare incolumis, afferebatur. Licet autem narrationi fidem non darem, de ea tamen comperi uerissimum quod ille ait:
Fama malum, quo non aliud uelocius ullum, Mobilitate uiget, uiresq; acquirit eundo.
quò siquidem diutius in itinere perseverarem, eò uersib. Latino & Germanico idiomate euulgatis, oratione itē soluta in concionibus, cōcilijs, symposijs, colloquijs familiaribus, in principum quoq; aulis res miraculorū lenocinijs ornatioꝝ sanctiorq; reddebatur. Proinde ut natura in ueritatis abstrusæ sacrosanctis mysterijs solerter inuestigādis paulò sum religiosior, admirabiliū euentuum narrationi, si lateat ratio, nō temerè cōfusus, Vnnam in Comitatu Marchiæ, quæ nostri Principis imperio subiacet, cōtendo, quid rei esset, coram exploraturus, die 18 Decemb. Puellā accerso, Barbarā nomine, decē annos natā, ex patre Hermāno Kremers & Anna matre, quæ iā ad tertias cū Euerhardo Leidecher trāsierat nuptias.

4. Menid.

Barbara fabula actrix.

H Mira-

Miraculi hæc summā exponit: filiā nimirū secūdo Februarij, morbo correptam haud uulgarē: eodēq; à 25 Martij ad 12 Maij perdurāte, illā pauxillo uini, cereuiciæ & lactis protraxisse uitā: inde ex lethali decubitu redditā mutam usq; ad 24 Octobris, quo loqui rursus cœpisset, cōstante semper mēte: interea tamē ne uel momentū cibi aut potus assumpsisse, nec aluū, nec uesicam quicquā toto hoc tempore usq; ad illum diem excreuisse. Prædicat & filiæ pietatē eximiam: & quāto studio à nobilibus, consulibus, atq; alijs minimē obscuris hominibus in eam fuisset obseruatum, num quid subesset fraudis, explicat: & re ipsa compertū, fuci nihil latere. Puellā inde scipionibus subalaribus, quorū adminiculo ad gressum fulciebatur, innixā contueor, facie uenusta, colore uiuido, genis roseo rubore decoris, manibus pedibusq;, quinimō & corpore toto bene habitam & agilem, sed uentre collapsō, ut mater spinæ dorsi umbilicum tāquam adnatum, esse affixum affirmaret; at eundē ubi cōtrectare tentarem, fletu petulanti meas illa effugit manus. Nihil tot mēsis cibi aut potus assumptū ab ea, nihil itē per aluū aut uesicā redditū, sanctissime asserit mater. Pullsum arteriæ at. in. aduerto exilem in carpo, ut in ea ætate solet. De reliquis inquirenti, nihil desiderari in somno, sputū cōsuetō more eijs, mucū ex destillatione nares excernere, aliquando & leuē ē corpore expirare sudorem, respondit mater: cuius assertioni quū ab alijs fidei nimium tribueretur, huc ob rei inauditæ admirabilitatē, uelut ad Dianam Epheſianam, religionis ergō, cōcurrebatur, cui nec infructuosa oblationis pecuniariæ usura accedebat. Sis tebatur tūc tēpōis quoq; Principi nostro Clementis mo. Cōsularijs eiisdē & Nobilitati. Sumus illi delatus honos à Comitibus,

generosisq; matronis: Cōsulis autē ac magistratu Vnnensi, qui & testimoniū publicis codicillis puellæ perhibebāt de ipsissima ueritate, nihil scilicet doli latere: quod ex industria adeoq; oculata obseruatione nouē dierū, quibus in ipsorū ōdibus sedulō fuisset custodita, idq; aliquoties à diuersis fuisse factū, se testari confirmabant.

Ego contrā uarijs iustisq; de causis motus, merā esse imposturā, ingenuē palām ac seorsum testatus sum, reclamantibus profectō uiris magnificis & eruditis, quos phantasiarū mōstra mihi exprobrare nō pudebat. Fidē porrō ex rationū archiuis mihi hæc faciebāt, quod quum ante aliquot menses ex morbo nō nihil fuisset consumpta, inde conualeſcens, corpulentior habitiorq; indies esset reddita: quod omnino fieri nequiuisset citra alimenti assumptionē, in ea potissimū ætate, in qua nō modō ob caloris magnitudinē, & perpetuum per insensibile transpirationē effluuū, sed & per diuī restorationē, uictus requirebatur liberalior. Nā qui crescunt, inquit noster Hippocrates, plurimū habēt calidi innati: plurimo itaq; egēt alimēto, alioqui corpus absumitur. Voracior siquidē calor natiuā exhaurit perditq; humiditatē, nisi addito familiari estrenis cōerceatur. Propterea omnium minimē ieiunium ferunt pueri. Enim uerō pro caloris ratione alimentorū proportio & mēsurā, uel nullo alio quā natura docēt, constituitur. Nec est quod ad crassi, renacis glutinosiq; humoris in ea ætate collecti cōcretiq; asylū, hic quis cōfugiāt: is ferē nō in alio q̄ sensibili & frigido coaceruatur corpore: quē etiam in tenella puella præter naturæ ordinē nō nihil accreuisse donem, ea causa ieiunium quidē aliquandiu innoxie sustinere potuisset, squalidā tamen & ob longitudinem ægritudinis macilentam perma-

Aphor. 14.
lib. 1.

Ieiunium diff.
culter ferunt
pueri.
Aphor. 13.
lib. 1.

permanere oportuit: nō aut cū deperditę per uniuersum corpus carnis repa-
ratione & incremēto, collapsarūq; ui-
riū restitutione, multo certē minus cū
singularū totius corporis partiū iusta
auctione cūctis cōspicua, incōtūmiorē
apparere. Adhęc, quomodo excremē-
ta reddi naribus possent, sputū proij-
ci, aut sudor excerni, ubi nulla materia
nullus uē fomes? unde itē somnus suo
tenore naturali citra accedentem ce-
rebrī humectationem subsequetur?

*Ieiunium lo-
gum qui per-
ferunt.*

Pręterea ubi quę diuinitūs extra na-
turę functionē in ieiunio diutino facta
cōmemoratur, ad trutinā pēsculatus
uocarem (quę cōmunis est obiectio,
quādo aliud elabendi uia pręcluditur,)
nunquā in ullis hominibus longioris
interualli abstinentiā obseruare licuit,
quā in certis, insignibus, & spiritus
diuini lumine illustratis personis, imō
& selectis Dei organis, per quę suę uo-
luntatis mysteriū, inexplicabilis potē-
tię immētatē, quinimō seipsum atq;
ad eō maiestātē suā incōprehensibile,
incredulis, immorigeris & durę cerui-
cis hominibus aperire, ostēdere & in-
dubitātē testari uoluit. Obuius hic in-
primis Elias ille Thesbites, diuinus ua-
tes, qui ab angelo cibatus cōfirmatū-
que, quadraginta noctes & dies perfe-
cit ieiunus in itinere ad Dei montem,
3. Reg. 19.
Oreb scilicet nuncupatū. Moses Dei
scriba & legatus, spectabili maiestate
Dei fretus in mōte Sinai, dū tabulę le-
gis diuinę conscribūtur duę, quadra-
ginta itidē dies & noctes ab omni ui-
tus usu perdurat. Tentādus etiā in car-
ne à satana Christus, totidem dies no-
ctesq; ubi ieiunasset, esuriijt. Hęc non
uulgō aut cōmuniter usurpata sunt e-
xempla, inter quę ne quidē mentionē
meretur insoles hęc puella, nō Tobię
angelo ducta, sed mēdaci spiritu agita-
ta. De tot dierū abstinentia uiri pij histo-
riā postea adiungere uisum est, ne Lecto

*Matth. 4.
Luc. 4.*

ri hic tēdium pariat, lōgius interrupta
cōmentitij huius ieiunij explicatio. Ci-
ues adhęc Iabes in Gilead ieiunauē-
rūt septē diebus. Habet etiā ob ieiuniū
suā laudis notam in Scriptura diua Iu-
dith. Iudei tres dies ieiunāt hortatu Iu-
dæ. Paulus resipiscens, trib. diebus nec
comedit, nec bibit, & accepto pōst ci-
bo corroboratus est. Cornelius Centu-
rio, religiosus ac timens Deū, dies qua-
tuor ieiuniū tulit. Ioannes baptista in
deserto prędicās, uestitus pilis came-
lorū, & zona pellicea circa lūbos suos,
uescebatur locustis & melle syluestri.

1. Reg. 32.

Judith. 14. 5.

2. Mach. 15.

Act. 9.

Act. 10.

Matth. 3.

Marci 1.

Si qui alij in historijs ob ieiunij opi-
nionē celebrētur, horū nonnullos cer-
tis quibusdā diebus, at nō cōtinuō ieiu-
nasse, plerosq; parco cibo uictitasse le-
gitur: tales fuēre Antonius Ægyptius
abbas, Seuerus abbas natione Syrus,
D. Hieronymus, & aliquot alij uiri pij
ac eremitę cōtinentissimi, tū alibi, tū
in remotissimo Ægypti deserto com-
morantes: item sanctę aliquot uirgi-
nes, uelut Euphraxia, Paula, Cecilia,
atq; alię similis continētię uirgines.
Sic etiam illum eremitā, fratrem Ni-
colaum Vnderualdēsem Heluetium,
ex radicū esu aliquot uixisse annos
quidam fatentur: tametiā sint qui reli-
giosius de eo sentiētes, secus uelint, at
mea quidē sentētia, temerē: quod non
obscurē intelliget, qui ad lucis aciē sin-
gula quę in ipsius uita describūtur, ocu-
latius expēderit: sua laude interim ob
nō uulgare pietatē & incōparabilē cō-
tinentiā sanctus ille uir dignissimus &
perpetuō celebrandus. Alios insup hic
claros reddidit ieiunij simulatio: tales
etiam absoluta hac nostra narratione
subiungam, ut rerū similitudine docti
mortales, nō tā faciles propositis eiuf-
modi exemplis aures posthac offerāt.

Marci li. 4.

cap. 1. 2.

Rausim.

Volater. li. 21.

Hieron. ad

Euseb.

Nicolaus ere-

mita Vnder-

waldens.

Si quid hic calor natiuus, humidj sub
stātię cōseruatio, tenacis humoris co-
pia, pororū dēstas ualent, uti profectō

ualere diffitebitur nemo: præcidi tamen longius temporis ieiunij filij oportet: alioqui sanè subtrahitur historiæ fidei fulcimētum, etiam si uiri inueniatur nō indocti, qui aliter demonstrare ex dictis causis cōtendāt, fortassis etiā seducti scriptorū uariorū authoritatis præiudicio, qui etiā falsis narrationibus uel fraudulentis longioribus ieiunijs falli potuere. Dictis uel scriptis extrarationis limites nō perpetuò fidendū existimarim: fidei nostræ Christianæ mysterium hic exceptum uolo.

*Calor uitalis.
Humidum substantia-
ficum.*

Vita extra omnē cōtrouersia calore unico cōsistit, quem alit sustinetq; tenax, pinguis, oleosus & aëreus humor, qui in partiū similariū substantiā diffusus, omnē effugit oculorū acie. In horū duorū cōsensu, calidi nimirū & humidum, uita perdurat: illud cunctarū actionum opifex habetur, hoc illi substernitur, ut durabilius permaneat. Quādiu ergo uitalē calorem fouere potest iucunda ea humiditas natua, tādū in uiuis permanet animal: quæ si multa, crassior, & dissipationi contumacior fuerit, tardius à calore uitali, qui ea inuolutus, paulatim portiūculas disperdit cōsumitq; absorbetur. Ceterū quā animantiū moles ea ratione semper diffluat & minuatur, nisi altera similis substantia pro ea quæ periit, substituatur, sensum profectò exhalabit atq; dissipabitur uniuerſa. At in absumpti humidii huius natui, ex semine & primis nostræ generationis initijs orti, locū quod reponas, inueneris nihil. Deficiente itaque pabulo substantifico (ut dicūt) uitalis caloris, hūc extingui necesse est, & exitiū subsequi præceptum. Huic porro ut obuiā eatur, alimentorū necessariò accersetur opera, ut nimirū gratæ cuiusdā humiditatis accessione, ea quæ natua est, irroretur, sicq; cōstantius sui caloris uoracitati obſistere queat: qui licet de humore primigenio semp aliqd

depascat, attamen minus, ubi accessorij alimēti suppetit copia: quo prorsus sublato, caloris natui qualitas redditur acrior, humorē natuiū citius absumēs, potissimū ubi corpus mouetur exerceturq;: quocirca absq; alimēti accessione corpus humanū tēpore longo cōsistere nequit. Hic certè alia erit hominis rationalis ad actiones qualescūq; nati, nec superfluo uictu saburrati cōsideratio: alia exanguis alicuius torpidæ & irrationalis bestiolæ, scintilla caloris afflatæ, & multo frigidus glutinosusq; humore perfuse inspectio. Huiusmodi chamæleon est, qui à me aliàs irritatus uariè, admota etiam ardente cādela ipsius oculis & rostro, uix quicquā dimouebatur uiuus. Ut quidē in frigido corpore tātam humoris crassi & tenacis abundantiam nonnūquam coaceruari, quem non nisi longiori tēpore deuoret calor insitus, dono: non tamē cōstitutione tali mortaliū corpora quis mihi facillè ostendet, quæ multorū annorum ieiunia sustinuere, qualia ab authoribus prædicantur nōnulla, quos potius aliorum relatu, quàm oculata ueritatis animaduersione, illa tradidisse, dubitare nolo.

Chamæleon

Interea tamen nec Hippocrati hic subscribendum sentio, qui hebdomada homini letalem inedia præscribit: nisi fortè ad excusationem illius adducatur diuersa Græcorū à nostratibus constitutio. Atqui Plinius non utique septimo letalem esse scribit, quum & ultra diem undecimum pleriq; durauerint. Ego profectò (quod citra ullam fateor instantiam) illæst dies quatuor ab omni cibo & potu sanus uixit: at frequentius lotiū reddere oportuit, quod inedia redditur acrius. Potuissem & longius ferre ieiunium, nisi quid grauius mihi ex continuis uigilijs fuisset ueritus. Frater meus Arnoldus ad ostiduum pertulit innoxie

*lib. de con-
suetudinibus.*

*lib. 11. capi-
te 54.*

noxiè, sumpta exigua carnis cidoniorum buccella. Familiaria eiusmodi exempla possem adducere plura. Talis profectò abstinencia inordinatorum affectuum coercendorum efficax frenum, subministrans & pecularem ardèrioribus precibus uirtutem. *Tobia 3.* Hoc modo Sara Raguelis filia, *Hesl. 3.* Hesther item alloquutura regè Assuerum, cum ancillis & Iudæis, tribus diebus & noctibus nec manducarunt nec biberunt: quemadmodum & Niniuitæ, *Jon. 3.* intellecto à Iona sui exitij nuncio, ad preces continuo ieiunio confugiunt respiscuntq;.

*Ficti & de-
fecti ieiunij
narratio.* Vt porro illud imposturarum genus omnium oculis clarius appareat, historiam cœptam prosequar, fictitia inde ieiunia aliquot enarraturus. Vsuræ ergo amplioris faciendæ, uti opinor, gratia, in Aprili proximo, uitricus & mater unà cum sua Barbara atq; eius sorore Elsa duobus annis ætate maiori, acceptis à Magistratu Vnnensi literis in eundem usum ad illustrissimum nostrum Principem commendatitijs, ex Marcæ Comitatu Cliuiam uersus iter ingrediuntur, ubi tunc temporis cum aula Princeps subsistebat: cui libellus ab illis supplex exhibebatur, quo facti testimonium, ipsius Clementiæ sigillo communitum, nimirum puellâ hanc toto anno & mense integro ab omni cibo & potu abstinuisse, nec aliquo excrementa deposuisse, uti nec uescam ab urina leuasse, suppliciter rogabatur. Interim solito honore excepta, mira celebratur obseruatiâ à cunctis tam spectatę nobilitatis, eruditionis ac prudentiæ hominibus, quàm etiam obscuro plebeioq; loco natis. In itinere quilibet rei nouitate illectus accurrebat, munerib; quoq; non illiberaliter oblati, datis acceptisq;. Iam sanè hoc loco ab hominum oculis fascinum abstergi uoluit ille uni-

cus omnis ueritatis author benignissimus Deus noster, qui ad certum tempus quandoq; ad eiusmodi præstigias conuiuet ob nostram incredulitatem, uel ut nos puniat, castiget aut prober. Oblata mihi palàm commonstrandæ huius fraudis occasione, quum familiam Cliuiæ alam, apud Clementissimum nostrum Principem in sto suppliciter, ut illa meo examini aliquot dies in meis ædibus, ipsius Clementiæ decreto cōmitteretur. Quid sit? Annuit Princeps. Accersita denud à me, amicè habetur contrectaturq;: crepundia adhæc offero, ut eam mihi beneuolentia conciliare: dehinc moraturâ apud met res septimanas ex Principis iussu, propono. Hic mira oratione modestiam, sanctimoniam quietamq; indolem prædicat uitricus: suadetq; eam suæ libertati relinquendam, nec ullo modo turbadam: alioqui tam acerbis querelis, eiulatibus & lachrymis domum commoturam, ut longissimè ad aliquot etiam millaria sublatâ optarem: propterea & Elsa soror senior ei semper fuisset admissa socia, siquado ad ueritatis inuestigationem, Confusis Vnnensis & quorundam aliorum fidei traderetur. Me suauiter & benignè acturum cum ea, nec opus fore sororis præsentia aut societate respōdi: quum uerò constantius urgeret alter, eos simul cum Barbara postridie Vnnam remittendos simulanter dixi, ne illam in aliquot dierû ieiunij tolerantia prius saburrarent, quàm in meam fidē domi reciperetur. Elsam permitti comitem, diligentiori; obseruatione utriq; attēdi iubet Princeps. Postridie simul omnes inopinatò ad meum domicilium reuoco, quasi dimissurus: adest & Princeps: commōstro faciem, manus & pedes: uetrem denudo, qui contractior apparuit. Dolum subesse incunctatè ex uenusto faciei plenioris

ris rubore, illustrissimus etiam Princeps suspicabatur. Meæ hinc fidei totum creditur negotium. Parentes accepto à Principe uatico, protinus Vnam reuerti, & post tres septimanas repetere filias uolui. Serid rem actum iri oculatusq; subuerita, meo quidē iudicio, mater, lachrymas profundit largas, abit tamen.

Ad primum progredior actum, instructis prius domesticis, quo ad omnia conuiuere, nihilq; in utraque puella obseruare uiderentur: libertatem per uniuersam domum susq; deq; uagandi & in hortū excurrendi permittito: nec diu moratus, conscenso equo ægrotum longius uisito, redeoq; hora uespertina. In hac licentia hilares puellæ, optimè secū agi, cæcutire meos, & hunc fabulæ actum se pulchrè perasuras, quemadmodū aliquoties antea, in animum inducebant. Interea quoquod se uerterent, & quicquid tractarent, à meis uelut aliud agentibus gnaniter & dextrè, simulatè tamē, aduertebatur. Pradium sumit Elsa cum meis familiaribus: eo finito, coniunx mea altera Henrica, mulier pia ac mirè cordata, se insomnem peregisse noctem, & eapropter sibi in culina sedenti dormiendum nonnihil esse simulat, uelata facie raræ texturæ tela, per quā contueri quicquid ageretur, posset. Quid multis? Barbara dormire uxorē rata, ingens poculum cum generosa cereuisia fortè ibi repositum arripit, liberaliterq; bibit. Repentè tela abiecta coniunx eam intuetur silens, sic poculo Elsæ clam tradito, Barbara abit pudore nonnihil suffusa: id tamen ab uxore non fuisse uisum, quodd nihil dixisset, confisa. Non multo post Elsæ pomum donat ancilla, cuius portionem illa Barbaræ seorsum insinuat, quam postea ab hac comedi occultè, spectarunt mei domestici: unde & stan-

tem apud puteum urinæ tantum reddere obseruauit famula, ut si quando asideret foco, lotij foetorem exspiraret uestis: nec lōgè post in hortum expatiata, durum aluo deposuisse excrementum, per fenestram à meis uisum. Hic primi diei actus. Vesper domum reuersus, mysteriū sanctimonix huius puellæ reuelatū gaudeo, interim dextrè adhuc dissimulandum suadens. Callida etenim erat puella, & ob ficti ieiunij cōfidentiam audacula nimis, quam familiam meam insimulare palam mendacij, puduisset minimè.

Postero die à famulo per tabulari culinarij rimam, facto prandio, quid rerum Barbara ageret, animaduertitur. Ipsa circumquaq; conuerso oculo, atq; omnia esse secura arbitrata, in idem rursus poculum manus conijcit, cereuisiæq; potentioris haustus liberaliores ingurgitat.

Tertio die similiter conspecta, obicem penarij paulo altiorē scipione ad gressum parato amouet, & panis secalini purioris comedit partem, inde & cereuisiam denuò largius potat. Hinc & integrum panē magnitudine pugni in ampliores recōdit loculos, quos & inter femora sub ueste cōtinuò abstrusit. Sic à fame nōnihil recreata, ad ancillam prodit læta, at quum me inscio, ancillæ rē aperuisset minister, illa confestim commutandos suos cum Barbaræ oculis proponit: qua tergiuersante, manum iniicit uiolentam famula, panemq; è loculis extrahit. Pro sorore illum conseruari, mox fingit ipsa, cui uictus abundè semper fuerat supeditatus. Hic eiulatus multus. Vxor detegit, quid ab ipsa, famulo, & ancilla tribus diebus fuisset oculis conspectum: negat omnia. Quid facias? Accedens ego, silentium impero, Barbaramque bono animo esse iubeo, aliatum uia procedendū ratus. Penarium pan-

panariumq; omnino occludi, pocula semoueri, & omnem com meatui aditum rescindi mando. Sic die sequenti è lecto hora pomeridiana surgens, nihilq; alimonie dolo consequuta, facie usqueadèd collapsa & lingua arida in hortum uenit, ut ægròtam esse dixisses. Hic dies, qui postremus Aprilis, ieiunio illi sacer erat.

Postridie cum mea cōiuge & famulo in nostrum expatiaturus prædium, commiseratione affectus, rursus cereuisiæ integræ cantharum consueto reponi loco iubeo, nec longè panem butyro illitum, coctos item pisces relinquit: ad tabulati culinarij, cuius paulo antè memini, sòramen nepote in insidijs collocato. Cuncta iam fore libera existimàs Barbara (quòd famula hinc inde domi, quæ sui essent ministerij, tractaret, hocque studij semper etiam Elsa cum primis incumberet, ut circumqua; loca prius uiciniora occultioraq; lustraret, quàm genium nutrimento recreare tentaret soror,) positum panè tam butyro impinguatum quàm siccum uorat cum pisciculo integro & maioris piscis portione, ingès adhæc cereuisiæ poculum ter repetito tractu ferè exhaurit. Sic cuticula probè curata, ieiunium continuè adhuc simulare pergit.

Quum rursus eam sequentibus potare diebus, per consuetam spectaret rimam minister: Heu Barbara, tibi benedicat Deus, acclamat euestigiò. Descendètem inde famulum rogat, quid dixisset: Tibi bene precatus sum inter bibendum, inquit. Me bibisse, mentiris, respòdit illa. Tantæ erat impudentiæ & insolentiæ, ut à mea familia tolleretur difficulter. Quicquid etenim alicubi multa inuestigatione furim consequeretur esui commodum, cuiusmodi erant secundarum mensarum & conuiuiorum solennium con-

fectiones ex saccharo apparatus, auelanæ, artocrearum crustæ, idq; genus reliqua, seorsum abliguriebat.

Cum uxore igitur extremæ huius pertinaciæ & impudentissimi menda ei; pertæsa statuo, post tam frequentes conspicuosq; fabulæ actus, ad catastrophén seriò progrediendù. Quare claustris penum omnem summa industria secludi mado, ut ad ieiunij ueram obseruationè nihil esset reliquit: oblata tamen comedendi bibendiq; libertate, si quâdo posceret. Ab unius diei ieiunio, hora matutina, à coniuge mea audiùtur occultæ querelæ, disceptationes & iurgia inter puellas. Barbara sibi nihil à sorore uictus suppeditari occultè, quemadmodum apud alios, quorù inquisitioni antea itidem fuisset commissà, fidelem suam nauaset operam, ex postulat: se còtrà nimis curiosè obseruari, queritur Elsa (quæ ob officium sorori eiusmodi cibatione occulta præstitù Abacuc nobis nuncupabatur, quòd Danieli cibum asportasset uates ille) sororè lachrymabunda oràs, ut uictu palàm frueretur, alioqui uitrico, matri, ipsisque periculum creatum iri. Controuerfiam accedens uxor dirimit, exprobrato Barbaræ còmeto & impostura, singulos tam protasios quàm epitasios comœdiæ actus, & quicquid à se, famulo & ancilla uisum fuisset aliquoties, explicite demonstrans: inde ut ab huiusmodi dolo, mendacijs & præstigijs porrò se contineret, piè ac sollicitè hortatur: alioqui Deum iustum tanti sceleris fore ultorem minitata, & Principem naturæ certè clementissimum, de parentibus flagitij conscijs, atque adeò ipsis, dignum meritò sumpturum supplicium. docet, Barbaram hætenus à dæmone mendaciorum patre fuisse agitatam: commenticium illam finxisse angelum, à quo sæpenumerò

Daniel. 14.

confirmaretur esculo, ut aiebat: talem in mea domo nullum sortiri locum, at longius exulare potius à mei domicilij limitibus: resipiscentiæ horam adesse, delictum ætati remissum iri, pro parentibus & ipsis apud optimū Principem intercessurum fide bona maritum: si uerò præfractius in flagitio multis documentis cognito perduraret, Principem & qui à cōsilijs sunt, citius nobis credituros, quorum cognitioni causa uniuersa fuisset cōmissa, quàm dubiæ lubricæq; fidei puellis: ex gustato ante biduum cerasorum cōdito, quod tantopere se cruciari sinxisset, hoc genus dæmonij haud dubiè profligaturum fuisse maritū, si adfuisset.

Hac admonitione finita, discedit cōiunx. res interea in deliberationem uocatur à puellis: inde lac requirendum sumendumq; conuenitur, quasi solidiora uentriculus non toleraret. Offertur medius cantharus, duarum uidelicet librarum medicarum quantitas, quem sine noxa exhaurit: postridie integer cantharus intrito pane tritico absumitur, uti & reliquis diebus, quibus & hancem & alia uorauit.

Hæc omnia licet à meis palàm suppeditarètur, seorsum tamen comedit: 30
tā difficulter à furtiui uictus sumptione solita abduci potuit, donec porro cibum omnem subministrari seriò uetarem, nisi quæ in publica mensa cum reliqua familia palàm in cunctorum conspectu ederet. Hic etsi non nihil etiamnum tergiuersaretur, & me absente coram alijs comedere detrectaret: id quod hætenus in occulto fecerat, domū reuersus, publicè fieri uolo. 40
Proinde cum illa strenuè ago præter morem: fucum & imposturam exprobro: me ex ædibus illam eiecturum, nec apud illustrissimum Principem pro delicto intercessurum minitatus. Ad hanc cantilenam incunctanter men-

sam accedens, quibuscunq; cibis unicum meis familiaribus in omniū conspectu uescebatur citra noxam, quæ ad modum & reliquis quibus apud me adhuc morabatur, diebus. Elsa quoq; uxori clàm fatebatur, se frequentius uapulasse, quod quum parentes mercium quarumcunq; essent institores, portionesq; liborum & rerū esui gratarum frequentius desiderarentur, sibi imputaretur: licet illa furtim abligitijisset in alimentum Barbara.

Quum uerò hic dolus apud me detectus esset, qui ueritatis adyta aperire studeo & neminè ledere, Clementiss. Principi supplico, ne quid acerbius in Barbaram, Elsam & parètes statueret, quod illæ essent iuuentulæ, quibus publica punitio, scortationis in posterū occasionem, uel grauius perditionis damnum dare posset: uirricum adhuc excusassent illæ, uti imposturæ ignarum: erga matrem uerò, uelut sceminam, exornaret clementia principem. Tamen si autem ob sceleris magnitudinē uariæ agitentur sententiæ, & quidem pœnam arbitrariā merita fuisset mater cū filiabus: connatæ tamen suæ cōmiserationis argumentum hic quoque ostendit Clementissimus noster Princeps, remissoq; flagitio suis sumptibus illas Vnnam relegari iussit, traditis ad magistratū literis, quib. cum illo expostulat seriò, quod tam stupidè sibi à puella fuisset illud dimonetq;, ut in posterum maiori prudentia caueret, puellasq; curaret uigilantius in Dei timore institui educariq;: & quicquid de Barbaræ abstinentia antea fuisset typis euulgatum Latine & Germanicè, cōquisitum studiosè collatumq;, palàm in foro combureretur. Hoc edito munitæ iuuentulæ à meis auchuntur ædibus, 13 Maij, anno 1574. Hæc læta comœdiæ huius catastrophe.

Vnnam reuersa Barbara, pelle & ingenio

ingenio non prorsus mutato, cunctis persuadet, se quidem antea ieiunium tam multis pertulisse mensibus, sed à doctoris Vuieri efficacibus potionibus restitutam, ut iam per Dei gratiam appeteret comederetq; se etiam sine ullo scipionum adminiculo, gressu incedere firmissimo ex inundationibus prestantissimam per eundem Vuierum adhibitis.

Hic profecto prætermittendum erat minimè, quod à curatione Generosi Comitis à Niuvvenar, &c. Adolphi, eiusdemq; pietatis eximie coniugis Vualburgæ, domum reuersus, ubi Barbaram lac petijse potasseq; intel-

lexissem, in mādatis mihi ab illustrissimo Principe datum esse, puellis persuadeo, ut dorsum Barbaræ consueto meo inungeré linimento, quo in nosodechijs & alibi claudi mutiliq; illiti, suis mox abiectis sustentaculis, libere sine ullo fulcimento abire solēt. Ad hanc illinitionem annuit Barbara: itaq; postridie bis soror Elsa illam fecibus olei vulgaris, cui ob fragrantiam olei spicæ guttam admiscueram, inungit: quæ postero die scipionibus neglectis proflit, perq; ciuitatem hinc inde currit, quasi à me restituta, & hoc nomine sibi pulchra. Hoc modo uoluta, rios claudos mutilosq; sanare noui.

VIVA BARBARAE VNNENSIS
puellæ 10 annorum effigies.

Prius uerò quàm similitum impo-
sitarum explicare catalogum pergam,
memorabilem ueri ieiunij historiam,
cuius antea memini, adiunctis breui-
ter quibusdam alijs, interfere uisum

fuit: ut exemplorum analogia in hoc ar-
gumentum genere, quilibet mentis non
omnino præfractæ, nec præiudicio scri-
ptorum effascinated, promptior in no-
stram possit transire sententiam.

I Hen.

Henricus ab Hasselt, natus quidem Hasseldæ, at in Norvvegiæ oppido Berga degens, eximia pietatis uir, tunc inculpati cœlibatus, tam erga pauperes profusus, ut quum in diuendendis pannis suam exerceret mercaturam, multo libentius pannum integrum aperuerit, secueritq; gratis, ut nudi pauperes uerterentur, quam ut cum fœnore alij diuenderet. Quum autem religio Romana commutaretur, transiretq; in Saxoniam, & Norvvegiæ incolæ crapulam nimium macipatos cerneret hic Henricus, nec suæ functioni hic respondere ecclesiarum ministros intelligeret, à quibus in cōcionibus palam audiebatur, ieiunio imitandum & Moysen & Heliam, uidelicet quadraginta dierum abstinentia: at Deum nunc tam diutini ieiunij tolerantiam in hominibus minime operari. Hic Henricus, uti omnis uitæ dissolutionis, & potissimum crapulæ iuratus hostis, se concionatoribus quasi Deo honorem derogantibus, & potentiam eiusdem extenuantibus nimis, opposuit, re ipsa testatum uolens, omnipotentiam eius nequaquam imminutam aut concisam, sed parem nunc & in æuum, quemadmodum ab initio, perdurare. In nomine itaque Domini, ad eiusdem gloriam, gratia ipsius fretus, ieiunium tenet: in quo ubi triduum perstitisset, tantum non fame opprimitur. quare panis triticeibuceam & liquoris haustum ubi sumpisset, utroque in ipso cœlophago sine gula sensibilibiter peruenire, dies inde quadraginta & totidem noctes absq; ullius cibi & potus usu perseuerauit. Exacto autem hoc tēpore, illam panis & potus antea assumpti portionem erudantur per os reiecit. Ceterum ex tam diutina abstinentia mirè fuerunt uires labefactæ, ut laetefocillari corpus oportuerit. Detecto hoc miraculo, ab illius provincie gubernatore regio accitus, num tot dies sine ullius alimenti subsidio uixisset, rogatur: huic ueritatem confesso adhuc non credens, rem nouo experimento cōfirmari mauult gubernator. Quapropter Henricum cubiculo inclusum, dies quadraginta asseruari iubet uigilanter absq; ullo uictu: qui constanter hoc tulit sine noxa, læsione uirum minore quam antea. Nihil hic sibi aut proprijs tribuebat uiribus: sed quicquid id esset, soli Deo acceptum ferebat, cuius solius hoc erat opus, potentia & honor. Ob hanc raram & plusquam humanam abstinentiam, atque etiam uitæ innocentiam, Numen Norvvegicum à multis nūcupabatur. Nulli erat addictus seclæ. Negociorum uero suorum causa profectus Bruxellam in Brabantiam, ob heresios iuspicionē ex debitoris sui accusatione captus, in carcere denuo continenter uiuit ieiunatq; inde lata mortis sententia, ut scilicet combureretur uiuus (cōfessione tamen populo, præter morē non prælecta) hic intrepidè sine ulla faciei immutatione, supplicij locum petit: ubi catena alligatus palo, fascibus circumcirca horribili aspectu incensis, putabatur circum palū uelut in theatro ad extremum halitum discursurus. Sed quid sit? In genua prouolutus, oculis in cœlū leuatis, feruenter suas ad Deum fundit preces: hinc surgens, in ipsas progreditur fortissimo sine ullius tremoris indicio flamas; in eisdemq; sedemittit tam sedatè, ut ab ipso moueri membrum uel articulum, dum flammis crudelissimè deuoratur, uideret nemo. Ex ossibus reliquis inuentæ nullæ, & supplicij locus à multis religiosè habitus. Schorio Brabatiæ præfide id contigit circa annum millesimum quateragesimum quintū: Ex ore dignissimorum huius uirorū, qui Henrico coniuncti uisui fuere, hæc refero.

Cano.

Henricus ab Hasselt ieiunium 40. dies.

Numen Norvvegicum.

Canonici
Leodiensis
ieiunium.

Canonici quidam Leodiensis haud ita pridem dierum totidem continuū ieiunium experiri conatus, ubi ad decimumseptimum peruenisset diē, tantam omnium uirium sensit iacturam, ut nisi incunctanter restaurante uictu fuisset subuentum, haud dubie interijisset.

Nicolaus Bucholdianus
abstinentia.

Puella quædam Nicolaa nomine, Bucholdiæ in Monasteriensis prouincia degens, conscientia morbo ita diuinitus affecta, ut hominum auersaretur conspectum, à matre cædebatur, quodd egredi recusaret. Proinde ait: Me Deus percussit: si mater adhuc me uerberare pergat, quid tum factura sum? Insomnis diu permansit, nequod odecim septimanis aliud gustauit quàm pauca poma tosta, prisanæ uerò cremorem bibit. Siquis inopinatò accedens, ei loqueretur, nihil respondebat. Tanta erat macies, ut ceruicis spina pelle solum tecta conspiceretur. Ex commiseratione tandem diuina, animi tranquillitatem assequuta, paulatim conualuit, Deum timens & mirè modesta, qualis adhuciam permanet superstes.

Ieiunium sex
dierum totum.

Nec prætermittendum hic silentio, quendam in thoro coniugali apud uxorem ab Hungaro nobili deprehensum, & in carcerem eapropter coniectum, ut fame enecaretur. Quo autem pænæ citiorem reus consequeretur finem, gallina tosta per ostium subinde ad ipsius demittebatur nares, ut eiusdem odore allectus, appetitu incitaretur maiori: re ipsa uerò rursus destitutus, acerbiores daret pœnas, non secus ac

Tantalus à labris sitientes appetit aquas: atque eo cruciatu uelocius interiret. Hanc supplicij formā quum sex perpessus fuisset dies, septimo inquisitione facta, deprehensus fuit superiorem brachiorum suorum pertionē exedisse.

Ad commētia redeo ieiunia. Tempore Maximiliani Imperatoris, anno millesimo quingentesimo decimo, ella quædam Augustæ simulato ieiunio, quasi nullo uesceretur cibo, sed diuinitus sustineretur, non modò quoscunque etiam prudētes uiros, uerum etiam ipsum Cæsarem fefellit, sanctimoniae insignis opinione famosa & celebris, ut etiam in templo peculiaris illi sedes seclusa extrueretur, & manibus portaretur. Qui confecta, quæ uocant, seorsum illi subministraret, quædam habuit: & si quando esset exquirenda ueritas, se confectis roborantibus in uestimentis tam industriè reconditis antea muniebat, ut ad tres uel quatuor septimanas corpori sustinendo illa sufficerent. Tandem esse proditam ab emisais stercoribus, quæ nulla subsequi, ubi nihil assumitur alimentum, nemo non nouit, quidam asserunt: alij à Ducissa ipsius dolum clam per rimam obseruatum, fuisse detectū putant. sunt qui dicāt, fuisse scortum, & uix cum amasio submersioni pœnam fuga præuertisse.

Huc referendam sentio historiam de puella quadam nomine Margarita in uilla Roed prope Spiram commorante, circa annum 1542. ob ieiunium plusquam biennale celebri, eiusdem ferè cum nostra Barbara ætatis: quam prius omnem auersatam cibū, postea & potum scribunt, nec tum urinam reddidisse. Quanquam uerò Regis Ferdinandi iussu circiter dies duodecim fuisset obseruata: fucum tamen latuisse, testimonio mihi erunt, quæ sequantur documenta. Primum, quodd circa ætatis annum decimum inchoarit abstinentiam, atq; in decimum tertium continuò perseuerasse narretur, pro ea ætate tamen, statura & habitu dine iusta, & pro rustica, uultu non il liberali, potissimum post diutinum capitis

Margarita
in Roed somnium.

pitia & uentris dolorem, qui corpus
& uires magis consumere debuit, &
remorari inde iustū statūræ incremen-
tum, & faciei uenustatem. Hæc profe-
qd nequaquā cohærere, suprâ ex Hip-
pocrate demonstraui. qui enim cre-
scunt, calidi innati habent plurimum:
plurimū igitur indigent nutrimento,
corpus alioquī consumitur. Humidū
siquidem natium ab edaci calore ex-
haunitur perditurq; nisi is effrenis co-
erceatur adiuncto familiari. Hinc om-
nium minimē ieiunium sustinet ei-
usmodi ætatis pueri. Pro caloris ete-
nim modo alimētorum proportio &
quantitas, nullo alio quā natura mō-
strante, constituitur. Secundū habet hi-
storia, è naribus & oculis copiosè (cū
interdum flet) humores profluxisse:
quod omnino fieri nequit ubi etenim
nullum alimentum, nulla materia; ibi
necessariō nulla consequuntur excre-
menta, qualia habeo narium mucum
& oculorum lachrymas. Eodem per-
tinet & tertium argumentum, quōd
toto corpore scabie & pustulis phleg-
maticis laborasse scribatur. Et hoc ma-
lum excrementitium est, in quo cor-
pus paulatim magis absumitur origi-
nemq; ducit ex pituita salsa, crassa ac
lenta, aut etiam bile atra, Galeno te-
ste. Quomodo autem eiusmodi for-
des ex corpore expelli queunt conti-
nuū, si earundē desit fomes ex assump-
pto alimento? Quinimō ex Hippocra-
tis nostri sententia, contestante & ipsa
experientia, morbi quicunq; ulcera
sunt, & super reliquū corpus eminent,
eos simul cum medicamentis, etiam
fame curare oportet: siquidem fames
exiceat, ulcera autem exiccatione e-
gent. Accedit quartū, quōd eam som-
num cepisse naturalem & quietum
addatur. Nec hoc fieri potuisse, ut citra
cerebri ex assumpto alimento irra-
tionem, talia consequeretur somnus,

mecum asserent cūcū naturalium re-
rum periti, qui ex benigno alimēti ua-
pore ad caput delato, & à cerebri tem-
perie condensato, somnum gigni natu-
ralem sentiunt. Si itaq; oculatiū illa
fuisset obseruata, aut in ipsam uigilan-
tius inquisitum, quin impostura fuis-
set manifestata, dubitare nolo. Nec de-
sunt, qui in uestimenti simbris libum
ad famem tollendam dextrè consutū,
fuisse uisum, dicant.

Celebratur similiter puella quædā
annos nata duodecim, quæ in Tullien-
sis territorij uilla Cōmerciaco, tempore
Lotharij Imperatoris circa annum
822. post sacram communionem in Pa-
schali sollemnitate à sacerdote susce-
ptam, primū per decem menses à pa-
ne, deinde ab omni cibo & potu per
triennium abstinuisse narratur. Idem
hic respōsum uolo, quōd in proximis
ieiunijs cōmentitijs: quemadmodum
& ad illud non ab simile, quod Pogius
Florentinus Romæ sub Nicolao octa-
uo pontifice in Gallo quodam sacer-
dote accidisse refert.

Hoc argumentū, fraudulentę absti-
nentię exemplo, rarāq; impostura me-
moratu dignissima exornare uolui, ne
tam facili posthac omni credatur spi-
ritui, nec prodigiofarum rerum narra-
tionibus tam pronæ semper offeratur
aures. Circa annum 1546. Eslingæ in
ducatu Vviteburgico puella nomine
Margareta, Ioannis Vlmeri filia, ex gra-
ui morbo & uehementioribus uentris
cruciatibus. adeō se intumuisse finxit,
ut uētris moles uniuersam faciem ob-
tegere, ac in circūferentia decem pal-
mas excedere, & multis uisa sit. Diuersi
autem generis animalia se quereba-
tur alere suo sanguine in uentre: cum
tamen se nec comedere, nec bibere
quicquam, sed tantū pharmacopo-
larum cōfectis & fructuum odoribus
interdum recreari assereret. Ab ijs qui
lecto

Aphor. 14.
lib. 1.

Aphor. 13.
lib. 1. m. de so-
pra.
Pueri diffi-
culter ieiuni-
um ferunt.

Lib. 2. de
symp. causis.
cap. 10.

De lect. in
homine.

7. Aph. 60.

Puella 12. an-
norum ieiun-
tiū.

Margareta
Eslingensis
impostura.

lecto adstant, auditæ sunt multiplicium animantium uoces, gallorū canus, gallinarum coccyzationes, anserū strepitus, Iarratus canum, ouium balatus, porcorum grunntus, ac quod admirabilius est, boum mugitus hinnitusq; equorū, atq; animalium multorum homines magnitudine superantium clamores: à quorum motionibus uexationibusq; intolerabilibus mirū in modum se torquēri, dolēter referebat. Eduxit admirandę magnitudinis uermes atq; serpentes ex latere circiter cētum quinquaginta, ut miraculo fidem faceret. Reigitur in auditæ rumor quum non modò per urbē & loca uicina, sed etiam per totā ferē Germaniam increbuisse, ab exteris quoti die confluentib. ob prodigiū, & commiseratione affectis tanta uirginis mole conspecta, amplis frequētibusq; est ditata muneribus. Consiliū à medicis & chirurgis quæsitum: ad eam quoq; Caroli quinti Imperatoris & Ferdinandi Rom. regis medici cum aliquot nobilibus accessere, qui tamen nihil deprehendere fuci potuere. Verū ubi iam circiter quadrienniū huius tragediæ spectaculū durasset, ac dolores intendi indies uiderentur, magistratus (num cōmiseratione, an sinistra suspicione motus, me latet) accitis puellæ parētibus seiscitatur, num ex medicorum consilio filiam sectione uentris à tam diris cruciatibus liberari cuperēt. Cui pater uir bonus ac innocēs respondit, filiam diuine bonitati & legitimis medicorum remedijs committēdam. At omnibus modis resistit mater mali conscia, diuinam uultionē illi minitata, si filia adhuc iuencula enecaretur. ad quam etiam missi, qui admonerent, eam sapenūmero medicorum desiderasse operam: hos nūc adesse, ut morbi inclementiam quibuscunq; modis auspicio diuino, aut tollerēt, aut certē le-

nirent. Verū illa à matre instructa, respondit, se morbum & crucem à Deo sibi impositā, ex diuina gratia pari constantia citra ullam medicorum operam laturam, qua iam quadriennium fortiter pertulisset. Cæterum magistratus, accepta patris responsione, Doctori medico & tribus chirurgis cum obstetrice, ut puellæ uentrem sectione tentent examinentq;e, seriō mandat. Quare hi dicto obsequuti, cubiculūq; ingressi, puellæ tumidæ fascijsq; lintheis ligatæ, ac clāmantī, detraxere tegmina: ferroq; adhibito, uentrem miro-artificio fabricatum cum uariis arcubus, quibus uentris rotunditas conseruabatur, & puluinaribus ac reliqua leui materia suffultum deprehenderunt. Hoc per obstetricem detractō, apparuit puella omnino nuda, corpore optimē compacto, & supra modum formoso. Fraude cognita, parentes & filia cum alijs doli conscijs (quibuscū noctū comessatum erat, ac munera ab exteris oblata, egregiē dilapidata) in carcerem ducti, quæstionibus subditi sunt. Venter in prætorium ad rei memoriam delatus, asseruatur. Mater ad ueritatis confessionem torturis adaptā, instinctu sathanæ & auxilio, quicquid id esset doli, se annos quatuor construxisse causa lucri, falsa est. Condemnata igitur, fracto prius collo, palam est flammis absumpta: Filia autē, perforatis prius ignito ferro genis, muro inclusa, ad perpetuos damnata carceres: Pater, qui se ab uxore & filia ad illum diē, quo flagitium manifestaretur, deceptum fuisse, sanctē affirmabat, liberē dimissus, quemadmodum & ex reliquis captiuis pleriq; infontes inuenti: alij uerò pro delicti grauitate puniti.

Huc nō immeritò accedat id quod Anglicana uirginis ieiunium commemorat.

nisi loco habita observataq; est, ut Angli non alio nomine illam nuncuparent, quàm Holmet de Kent, hoc est, sacrâ virginem Câtuariensem. Hac si quando cibâda esset, ante summum altare in templo prouoluta in genua, panem missalem ex alto quasi cœlicus descendentem ad ipsius os in alimoniam sumebat, alijs in templi parte poetica miraculum religione singulari, imò ad stuporē spectantibus. Hac sola spirituali esca sustentari se, & bona frui uoletudine, citra ullius uictus accessio nem, gloriabatur: interim & insignem quoq; uitæ innocentiam sanctitatēq; præ se ferebat, ut tam à Rege & regni primoribus, quàm ab alijs cuiusuis ordinis hominibus religiosè uisitaretur. Nec exigui temporis, actus huius fuit epistasis. At quid sit? Quemadmodum iustissimus Deus ad quācūq; illusionum sacratum præstigijs non perpetuò conuiuere solet, sic tandem & huic fabulæ catastrophē statuit. Quapropter sinistra suspitione Regi innotata, ex eiusdem mandato in illam inquiritur. Legati regij monasterium, ubi illa tunc temporis morabatur, ingressi, religionis ergò eò peruenisse putabatur. Verùm ab ijs seclusa mox, custoditaque, famem ne triduum quidem perpeti ualuit: sed quæ infirma est muliercularum conditio, dolum haud difficulter est confessa: panem nimirum missalem per fornicem templi demissum, capillis foeminarum tenuissimis alligatum, eosq; non potuisse obseruari ab ijs qui longinquè panem spectabant: adhuc se interea semper lautè seorsum uixisse cum abbatibus ad quos diuertebat, quibus etiam familiaris, coniunctus, uel potius carnaliter fruebatur. Circiter tres etenim fuere (nisi memoria fallat, uel is falsus fuerit, qui rem uerè gestam reuulit) in dinensis cenobijs, ac in uno-

quoq; menses aliquot hisce ludibrijs dementabat illa quoscūq;. Tandem dira morte pœnas dedit, ueluti & abates, ac monasteria diruta.

Hic locum meretur quoq; famosa quædam uetula, quæ ut peculiari angelicæ sanctitatis opinione Perfectionis Regulam recenter institutam confirmaret Venetia, duo sibi ampla comparauit eiusdē formæ uolumina; quorum alterum Bibliorum erat, alterum cistula clausulis uelut liber adornata, quam de pressis lagunculis uino maluatico plenis, tum & martijs panibus ab ipsa ex caponum perdicumq; pulpamentis, saccharo & amigdalīs ritè apparatus, infarciebat. Hisce duobus libris pulchrè instructa, in cellulam se recipiebat abdebatq;, religiosam scilicet agens uitam plerunque dies quinque aut sex contemplatione uaria, & alteris illia Biblijs uigilanter lectitandis, donec quicquid in ijs desitesceret mysterij euacuasset: nec sanè intorea temporis quicquam aliud cibi aut potus gustabat. O dignam memoria miraculum, o mystica abstinētia. Quid tandem? In hoc religionis arcane exercitio perdurat, donec mysterio reuelato, multaq; inuētis literis amatorijs, palam à magistratu exilio puniretur.

Circiter annum sexagesimum quintum supra millesimum quingentesimum, in Castiliæ nouæ Marchionatu de Senet duo ferme miliaria de Couiluida in villa Tamerfon iuuenula morabatur annorum sedecim, flagens se uirtute spiritus sine cibo, potu, excretionē alui & urinæ circiter biennium uixisse. Ad hanc tandem accedebant duo filij ducis Medinæ celi, quidnam hoc rei esset Inquisitum: qui leuata laudice sub qua ipsa cubabat, manūq; inserta, lectum lotio defœdaturū comperiunt. Fraude reuelata, illam Inquisitioni tradidit Marchionissa.

Vianæ

Venetiana
uetula absti-
nentia.

*Primum puell-
arum ficta
iuniora.*

Vianæ adhæc sub Brederadio circa Traiectum inferius puellam perpetui ieiunij opinio nobilitatæ: at commentitium fuisse, postea cunctis innotuit. Similiter menses aliquot fraudulenter ieiunium simulauit Gorcomij in Hollandia puella nomine Margaretha, circa Belgicorum motuum initia.

Circa Leodium in uilla Capella nūcupata, fuit circa annum 1567. puella 10 annos ferè septendecim nata, quæ ab omni uictus usu uixisse dicebatur. Sed dolum detexerunt liba mellea, tandem in uestimenti simbrijs deprehensa.

Cæterū hæc à me scripta esse, quod ieiunio aliquid derogatum uelim, nemo suspicetur: quum hoc solum mihi studio fuerit, ut quemadmodum in sa-
thanæ præstigias sex in lucem editis
libris inquisierim, ita & nūc sacris ho-
minū imposturis oculatius attendere
uoluerim. Ieiunium etenim uerū, sum-
mo à me loco, si ab ullo alio, habetur,
uti certè debet. Nam, Athanasio teste,
morbos sanat, destillationes exiccat,
dæmones fugat, malasq; cogitationes

expellit, & mētem nitidiorē reddat,
& cor purgatius, & corpus salubrius,
& ad thronum Dei sistit. Colophonis
autem uice auream Cypriani senten-
tiam subiungere uolui: Ieiunium, in-
quit ille, si discretionē regatur, omne
carnis rebellionē edomat, & tyranni-
dem gulæ spoliat & exarmat. Ieiuniū
extraordinarios motus in cippo clau-
dit & arctat, & appetitus uagos distri-
git & ligat. Ieiunium si humilitate or-
netur, seruos Dei contēptores mundi
efficit. Ieiunium carnes azymas munda-
dat & solidat, & putredines quæ ex a-
dipe prodeunt, consumit & siccant. Ieiunium
scripturarū delicijs pascitur, con-
templatione reficitur, gratia stabili-
tur, cœlesti pane nutritur. Danieli in-
terpretatio somniorum reuelatur ieiunio,
& tres pueri de Babylonio illæsi
egrediuntur incendio. Moses in monte
quadraginta diebus ieiunus cum
Domino perseverans, & Dei fami-
liaritatem, colloquium, & le-
gis ministerium pro-
meretur.

*De ieiunio
& tentatio-
nibus Chri-
sti.*

*Ieiunij potes-
tas.*

F I N I S.

F 4 KB

Prior numerus paginam, alter lineam denotat.

44
Apulei metamorphosis 58.37
Aquarum Aegyptiacarum trans-
formatio 11.37
Arioli cur ab ecclesia sint elimin-
di 88.26
Aristotelis locus 44.31 & 57.95
Arnoldi Vueri iurium 116.49
arteria aspera 71.11
aruspices cur ab ecclesia sint elimi-
nandi 88.26
Athanasij locus de Hermogene 114
80 22.22
Augustini sententia de Lamiarum
confessione 86.33 de ceremo-
nijis Lamiarum 41.21 de 84-
nuclis appositione 20.8
Auiti Aleimi locus 14.46
auuetenamento quid significet 27.
 43
 B.
B *Abylonis casus & interitus*
causa 21.29
Baldi sententia de confessione 84.
 35
baptisma in homine abnegato an
extinguatur 36.24
baptismati uim non posse externa
exemptione tolli. *Ibid.* 21
Barbara Vnuensis 110.39
Barbare Vnuensis iurium de tes-
tum 113.20 *imago & mira*
effigies 125.17
Bartholomaei Calchreuter medi-
cus 109.36
Barnardus & Barnardus quid
significet 27.46
Bassiani Landi locus 25.24
Beatorum anima magorum car-
minibus non obediunt 16.21
Bernensium in terra tredecim ius-
santes à Lamijs deuorati 32.37
Bononiensis magistratus quo pa-
cto Lamijs puniet 88.41
Brisiaci saga inuenta, quae miris

C. Accus quidam à diabolo fa-
ctus 68.12
calculus ore reiectus 71.55
calor uitalis 115.5
amoniis Leodienfis ieiunium
129.1
capitalia quaecumq; Moses fecit, an
à magistratu ultimo quoq; fu-
pplio puniri debeant 96.8
carnibus uesci diebus à pontificio
bus Rom. uetitis quando liceat
39.39
carnifex quidam in Vuirtenbergi-
co ducatu pabula pecorum infir-
mit 77.41
Cassparus Hoffman medicus celo-
brus 109.38
Cassali in urbe ueneficium horren-
dum accidit 2.24.35
Celare crimina in confessione, an
sit contra fidem 40.41
ceremonijs non posse occidi pueros
37.18
Chamaeleon 116.15
Chasaph quid significet 26.9
cholera morbus unde oriatur 72.
124
choleroico ex uapore qualia som-
nia exoritur 4.4.40 & 45.5
chrismatis nim non posse externa
exemptione solli 36.20
Christi ieiunium in deserto 113.39
Christianismi abnegatio à Lamijs
& ueneficis quo pacto fiat 32.
42
Chrysostomi locus 116.44. &
57.38
Ciceronis locus 57.38
Cinops magnus 21.5
Circus omnipotentia 58.36
Clementis locus de Simone mago
20.44

INDEX.

clauis cuiusdam uiro uiuo excisus
76.40
clauis ferri ore reiecti an in corpora
re fuerint 70.20
Concilij Anquirens decreta de La-
miarum confessione 86.26
concubitus demonis & Lamiarū
an & quo pacto fiat 53.43
& 103.21
concumbentes cum iumento, Moſis
lege eſſe puniendos 103.30
confessio debet obtinere uerum uel
poſſibile 84.21
confessione ſoli maleficorum ſtan-
dum non eſſe 81.24 men-
te leſi nō eſſe ſtandū. ibid. 43
in criminalibus non eſt ſtando
dum 84.32 quatenus ſit ſtando
dum 85.1
confessione ex ſola non iudicatur,
niſi in bareſi 84.35
confessiones tortoris expreſſa ſe-
pius erronee 83.29
Conſtantiſi lex de Mathematicis
& maleficiis 52.39
Cornelia lex de ſicarijs & uenae-
ſectis 27.31. & 90.37
Cornelia patritia gentis Roma ue-
neſica 23.44
Cornelij centurionis ieiunium 114.9
corpus humanum cur abſq; alimen-
ti acceſſione tempore longo con-
ſiſtere nequeat 116.6
in Corpore Lamiarum non poſſe res du-
ras ingerere 75.4
corpoream materiam demonis po-
tentia non ſubijci 11.14
Creare ſolius Dei eſt 13.12. &
59.44
ereſcentes cur plurimo egeant ali-
mento 112.29. & 131.8
originali in iudicio an Moſes ſem-
per ſit imitandus 96.6.34
crucem calcare ſecreto, an ſit abne-
gatio fidei 41.11
cultur eſt cuiusdam puellae latere exe-
ctus 76.39
curatores cur ex lege mulieribus
dentur 42.15
Cynanthropi quales ſint 86.13

Cypriani ſententia de ieiunio 138.
5
Cyrus Babylonem ſub Perſarum
imperium redegit 21.32
D.
Dæmon an manum uere in ſi-
pulatione extendat 32.5
cur aliquando futura prædici-
cat 47.13 cui qua-
litati & humori ſe libentius
inſinuet 45.2 quā mi-
ris & uarijs modis maleficio
homines efficiat 65.38 qui-
bus rationibus uim imaginati-
uam uiſit 43.11
quibus artibus muliebrem ſe-
xum decipiat 42.19 quo-
modo ſe in choreis transformet
55.27 quomodo in corruppen-
da phantaſia naturalibus quan-
doq; pharſis ſoporiferis u-
tatur 47.17 quo pacto La-
mias & magos deludat. ibid. 1
quo pacto ſe in formam Samue-
lis tam ex improuiſo transfor-
marit 17.18 unde Sauli futu-
ra prædixerit 18.33
demonis aſtutia quanta ſit 82.29
& Lamiarum concubitus quo
pacto fiat 53.43
demonem per ſe operari maleficia
69.8
demonum digitus quid ſit 14.11
illuſionibus qui homines maxi-
me expoſiti ſint 41.41 præ-
ſtigie quo tempore ceſſare cœ-
perint 4.14. item quales &
unde oriantur 14.11
dæmones non carnea, ſed ſpiritali
concretionem conſtare 34.37
dæmoniæ apud Gadarenos ma-
leficio correptus 67.15
Danielis ieiunium 138.18
Dei potentia & digitus qualis ſit
14.6
Demarchi fabula 58.36
Dies dominicus quibus rebus ſit con-
ſecratus 39.16
die Dominico utiliter ieiunari.
ibid.

Dioſcoridis locus 23.1
E.
Egeſippi locus de Simone ma-
go 20.45
Elias Theſbitis ab angelo cibatus
315.30
Elias leuitæ translationi quæ fides
ſit adhibenda 26.24
in Eudor malefica an una ex La-
mij fuerit 15.26
Ephialtici quales ſint 86.11
Ephialtis magus 9.33
Equos quid ab eſu exterreant 78.
29
Eſtingenſis uirginis impoſtura
132.33
Euſebij locus de Simone mago 21.1
F.
Fæmorum ludibria 86.16
Fidem Chriſtianam abnegan-
tes 35.22
filij Dei qui dicantur 54.31
Fecunditatem quid impediatur 61.
34
femine cur maxime demonum il-
luſionibus expoſitæ ſint 42.5
Fruges nullo modo excantari poſſe
ſe 50.2 & 53.25
frugum ſterilitatem ob noſtra peccata inferri 78.35
Fulgofij locus de Simone mago 21.1
G.
Gallinarum peſtes 77.25
Galli cuiusdam abſtinentia
132.23
Geneuæ uiri & femine ueneficia
ſpargeret, ſupplicio afficiun-
tur 25.18
Germanorum uitioſa tralatio uo-
cabuli paganus 27.41
Gorcomienſis cuiusdam puellæ fi-
ctum ieiunium 137.5
Grillandi iuriſconf. opinio de in-
cubo & ſuccubo 55.25
de Lamiarum confessione 87.3
grandines an Lamiæ excitare poſ-
ſint 50.22
Gulielmi ducts Iulie filia, Alberto
Friderico duci Boruſſia nupta
109.10
K Guli-

Gulielmi principis clementia 124.
15

H.

Habar & Hartumins quid Hebraice significet 15.11

Harescos in confessione quomodo sit agendum 84.35

heretici quomodo sint reducendi 89.32

Henricus Bruseus medicus celebris Rostochij 110.1

Henrici ab Hasselt ieiunium quadraginta dierum 127.38

interitus 128.34

Henrici lustratoris opinio de concubitu demonis 55.16

Hermogenes magus 22.18

Hester ieiunium 117.9

Hieronimus quid testetur de Iesu Syrach scriptis 19.12

D. Hieronymi ieiunium 114.21

Hippocratis sententia de ieiunijs 116.30

Homicida qui sit dicendus 92.40

homicidij duo genera 95.3

homines cur ex dijs ac uirginibus nasci singantur 56.35 quatenus ledi possint à Lamijs 61.

37 qui maxime illusionibus artibusq; demonum sint expofiti 41.31

homines quam miris & uarijs modis demon afficiat 65.40

ulius rei potentia in bestias transformari nequire 57.11

Horatij locus 39.11

Humidum substantificum 115.14

I.

Iabensium ciuium ieiunium 114.3

Iacobus dominus in Lichtenberg suffigillatus 75.9

Iacobus Schadus Pomeranie ducum medicus 109.29

Iacobi Sprengeri opinio de concubitu demonis 55.16

Ieiunari utiliter die Dominico 39.16

ieiunium ad quid utile 137.24

sex dierum cuiusdam 129.29

I N D E X.

ieiunij exemplum horrendum. ibid. ficti & detecti puellae Vnensis enarratio 117.19

potentia & commendatio 137.22

ieiunium ij qui crescant, cur difficulter ferant 112.30

longum qui perferunt 113.20 quot diebus homo ferre possit, secundum Hippocratem, Plinium & alios 116.30

ieiuniorum commentitiorum exempla 130.1

longorum uaria exempla 113.29

nerorum aliquot exempla 127.128

Iesu Syrach auctoritas quantum ualeat in scripturis sacris 19.11

Imaginatio quid sit 44.28

imagines somnorum 45.39

imaginosi quales sint 36.13

Imperatorum constitutiones de magicis libris 22.13

impotentiam quid adferat 61.40

impotentes quomodo fiant arte magica, & qua ratione curari possint 103.37

imprecationes male inefficaces 64.4

Incantamenta an ualeant aliquid 21.46

incantare quid Hebraice significet 15.11

incantatores cur ab Ecclesia sint eliminandi 88.26

infames magos dici omnes 30.21

senatus consulto Italia pulsus 22.7

incantatorum quibus in locis sacrae scripturae mentio fiat 8.19

incubus unde fiat 55.21

infantes tredecim à Lamijs deuorati 32.38

infantes ceremonijs occidi non posse: nec mortuos infantes ex sepulchris effodi 37.38

Ioannes Barcholt legum doctor 110.4

Ioannes Cimiscus Orientis imp. ueneno sublati 24.30

Ioannes Knoblochius medicus 109.40

Ioannes Peristerus Theologia do-

Flor

no. 7

Ioannes Vlmerus pater Margaretae Bslingenfis 132.35

Ioannis Baptistae ieiunium 114.11

Ioan. Francisci Ponziuibij sententia de Lamiarum confessione 84.15

Iob quantis maleficijs à diabolo sit affectus 66.17

Fl. Iosephi locus de nefecis eius lam 26.35

Irenaei locus de Simone mago 21.1

Isidori sententia de Lamiarum confessione 88.31

Iudeorum ieiunium 114.6

Iudithe ieiunium. ibid. 5

iuuento qui concubunt, morte esse plebendos ex Moysi decreto 104.30

iuuentorum pestes unde 77.6

iuris Pontificij sententia de iudicijs 83.5

Iustini martyris locus de Samuelis apparitione 20.6

de magoru Pharaonis miraculis 14.39

K.

Kimbi opinio de Samuelis apparitione 19.44

L.

Lac glutinosum an à Lamijs reddatur 63.32

ei iunctis non emulgetur. ibid. 14

Labus quid significet 35.22

lapillus ore reiectus auellanae magnitudine 71.30

lamia quid sit 50.31

lamia innocens aquis submergitur 100.44

lamia cuiusdam confessio falsa deprehensa 87.36

cuiusdam memorabilis historia 48.40

lamiae quae uulgo attribuantur 31.4

lamiae quae in sacris scriptis uocentur 8.1

plus centum commentatae 85.21

in terra Bernensium tredecim infantes deuorant 32.37

an aliquid sponte faciant 31.10

an sint secundum legem Moysi, tanquam homicida interficiende 102.28

INDEX

an lac uitare & glutinosum
reddere possint 61.32 an spura
eam libidinem cum imundis
spiritibus exercent 103.2
an aerem turbare possint 50.
an in bestias uere & sub
stantialiter transmutentur 57.
an carmine testes adinere
possint 62.8 an per fornacem
strictum in aerem ui cuiusdam
unguenti ferantur 91.34
an imprecatione aliquid noce
re possint 64.5 an propter ar
tem magicam sint puniendi 94.
25 an Moysis etate cognita fue
rint 95.26 an ob id punien
da sint. quod seducat alios 104.
45 an sint ob id morte plecten
da. quod monstrosus uentus
edifcant artes 105.41 an
sint homicida 102.37 an in
fronte stigmata gerant 81.17
an sint puniendi ob id. quod
ineant secundum cum satana. &
abiurent uerum Deum 97.22
an sint potionibus dementatio
bus inquirenda 83.45 circa
quas res uersentur 30.36
cur credantur. quod aerem &
tempestatem excitare possint
51.22 cur non mox sint occiden
da 100.6 cur minus sint pu
nienda uiris 90.24 cur non
grauius magis sint multanda
95.24 cur sint occidenda. quot
modis & argumentis compro
betur 92.14 & magi ut diffe
rant 94.31 maleficio affecta
69.39 nulli noxia. quomodo
sint reducenda. & quae eis sit
statuenda poena 89.9 poeni
tentes euitant poenam corpora
les 88.6 poenitentiam agentes
cur non sint puniendi 100.23
quae sint puniendi 88.13
quae ceremonias contra Ecce
sie statuta cogantur obseruare
39.4 quibus rebus ledere cre
duntur. ridiculus esse 60.2
quo pacto a diabolo per phan

tasiam uentur 49.22 quo
pacto homicidia committant
95.6 quo unguento se illiniant
48.2 quomodo sint digno
scenda 79.22 quomodo
a demone illudantur in aere con
citando 50.9 quomodo per
fornacem ac per aerem longe
lateq; euagetur 47.25
quomodo nocte per aera defer
ri uideantur 48.23 quomodo
in templis retineri possint. &
unde discernantur. quod i. mie
sint 80.30 unde sua unguen
ta conficiant. & per quae omnia
sua instituta explere possint 32.
14 unde suam artem petant
94.37
lamiarum actiones fere omnes ima
ginarius esse 38.19 appella
tio in quantum se extendit 9.7
cohabitum cum demone quo pa
cto fiat 53.43 & 103.19 con
fessionem soli non esse standum
81.43 confessiones quomodo sint
censenda secundum Iuriscon
sultorum decreta 84.15 confes
siones torturis expressae saepe
erroneae 83.29 factus cum
demone imaginarius & pra
estigiosus 99.3 maleficia qui
bus rationibus euitentur 60.38
professionis modus & fixus
31.23 professionem & fixus
esse praestigiosum 33.29 quibus
in locis sacrae scripturae mentio
fiat 84.9 quot sint species
87.44 stipulatio cum demone
quo pacto fiat 32.5 unguen
tum terribile 33.21 unguen
tum ex quib. conficiatur 48.2
lamijs quae sit poena statuenda 90.1
lamijs artes exercere nullas. nec ul
la ratione elementa mouere. aut
uiciare posse 106.16 demo
nes cogere non posse. ut alijs no
ceant 106.20 non posse ope dia
boli in corpus materias duras
ingerere 75.1 non posse cereo
monijs infantes occidere. nec

mortuos ex sepulchris effodere
37.18
in Lamijs dignoscendis experimen
ta falsissima esse 79.19
larynx ex quib. componatur 71.12
Leodienfis canonici ieiunium 129.1
cuiusdam puellae fictum ieiunio
um 137.5
Leuinus uir celeberr. 110.1
lex Cornelia de ficiarijs & uenefi
cis 27.31 & 90.37 duodecim
Tabularum suggillatur 53.20
de mathematicis & maleficijs
quomodo sit intelligenda 52.39
talionis de ueneficijs 93.6
legis talionis quibus in locis sacrae
scripturae mentio fiat. ibid. 45
Lucius Baemeister Theologiae do
ctor 110.3
Luciani transformatio 58.37
Ludovicus Milichius reprehendi
tur 75.16
lupistercus & caudam auimantis
ab esu exterrere 78.21
lupi in Liouonia an ueri sint lupi
58.43
luporum in formam quo pacto ho
mines credant se esse formatos
59.22
Lycanes quales sint 86.13
M
Mugia uenefica quae dicatur
22.43
magica ars quomodo comprehen
datur 33.25 eius finis 11.31
magicae artes quibus in locis sacrae
scripturae probibeantur 93.28
an sint capitales 94.23
magis cum libris quomodo agen
dum sit 22.2
magus circa quae res uersetur 9.10
Graecis quomodo dicatur 9.33
infamis quis dicatur 9.3
magi sub nomine qui comprehen
dantur 9.28
magi qui damnandi sint 30.14
& Lamijs ut differant 94.31
Pharaonis cuius factionis fue
rint 10.5 quo pacto Nilum
fluum in sanguinem transfor
mavit

marini 12.12 unde suam ar-
tem petant 94.33
magorum ars & opera quibus in
locis tam sacra, quam profana
scripturae damnentur 21.11
carminibus non obediunt bea-
torum animae 16.21 Pharaon
nis miracula qualia fuerint 14.
41 libri comburuntur 107.11
quibus in locis sacrae scripturae
mentio fiat 8.19
magos qua ratione demon deludat
47.2 nocendi aut perficiendi
potentiam nullam habere 13.
29 quosdam in Lausannensi du-
catu proprios infantes coxisse
atque comedisse 32.24
maledicendi consuetudo vulgaris
64.34
maleficio lamiarum qui affecti sunt,
unde euenierit 65.38
maleficia quomodo sint inquiren-
da 81.21 lamiarum quibus
rebus cuitentur 60.38 per se
operari diabolum 69.7
Margareta Erlingensis impostura
132.33 figmentum detectum
133.27
Margaretha in Roede ieiunium
130.28
Maria Leonora Prussiae ducissa
109.10
Martini de Arles opinio de concu-
bitu demonis cum lamijs 55.18
matematici senatus consulto Italia
pulsis 12.7
Matthias Stoinus, Regiomonti ducis
medicus 109.27
Mechassepba quam uarie inter-
pretetur 26.26 quid signi-
ficet, & unde deriuetur 25.42
Mechassepba ad diuersa in biblijs
usurpari flagitia 29.24 quibus
in locis sacrae scripturae ponan-
tur. ibid.1
melancholico uapori cur demon
se libentius insinuet 41.42 &
45.2
melancholicorum actiones quales
plerumque sint 43.15 confessioni

I N D E X.

non esse standum 81.43
melancholicis quae uisueniant 12.
29
menti corruptae quos affectus me-
dici attribuant 86.9
metamorphosis lamiarum an ue-
re fiat 57.46
miracula per incantationes quomo-
do fiant 15.18
monachis quidam Patavij uenefi-
cus supplicio capitali afficitur
25.24
mortis causa quae sit 115.29
a Mortuis ueritatem non esse qua-
rendam 16.7
Moses qua potentia aquas Aegypti
in sanguinem transformauit 11.
36
Mosis ieiunium 113.33. & 138.21
& magorum Pharaonis praes-
tigiarum discrimen 10.19
muliebrem sexum quibus artibus
diabolus decipiat 42.19
mulieres cur maxime demonum
illusionibus expositae sint 42.5
cur minus uiris sint puniendae
90.24
mulieribus cur tutores & curato-
res ex legibus dati sint 42.15
mutus quidam a diabolo factus 68.
25
N.
Nabuchadonexar rex malefi-
cio laesus 67.6
Nataf Cytraeus poeta celebris
110.6
natationis causa lamiarum 79.44
Nixoparrha & Enoparrha ut
differant 16.41
Nicolaus Bucholdianae abstinentiae
129.9
Nicolai eremita Vnderualdensis
ieiunium & laus 114.27
Ninivitarum ieiunium 117.12
O.
Oesophagus 71.45
ore res mostrosas eiectas non
fuisse in corpore 70.14
Origenis opinio de Samuelis appa-
ritione 20.20

Otto imperator ciboribec uene-
no infectis necatus 24.12
Quid dictum 25.33
ouium pestes 77.24
ouium integrum degluties quidam,
statim suffocatur 70.46
P.

Parëti imprecatione filijs nihil
periculosius esse 65.28
Patavij monachus quidam, & alij
uenefici supplicio capitali affi-
ciuntur 25.24
Pauli post conuersionem ieiunium
114.7
Peccata esse inaequalia 101.24
pecora qua ratione dolo tollantur
78.15
pecora quid ab esu exterreat. ibid.
30 uenenis tolli posse 77.36
pestes iumentorum. ibid.6
Petrus Memmius excellens medicus
110.2
Petri abnegatio cum lamiarum ab-
negatione comparatur 101.16
Petri de Palude opinio de concu-
bitu demonis cum lamijs 55.18
pbatafiam quomodo diabolus cor-
rumpat 43.41. & 47.21
Pharaon suum errorem agnoscens
Deum uerum inuocat 13.42
Pharaonis pertinacia unde 18.15
pharmaca in locis semotis sepulta
non posse nocere 60.45
Pharmaca quid significet Hebraice
27.37
Pharmacos uel Pharmasi qui di-
cantur 26.33
Pharmasi nomen quando in malam
partem accipitur, quid signifi-
cet. ibid.27
Pharmasi, &c. qui dicantur 22.
40
Pluuia an cieri possint carminibus
in perniciem a maleficis 52.34
Poenitentes quomodo sint restitui
endi 89.17
Poggi florentini locus 132.23
pori an iymoxie a demone distra-
hi possint 75.41
potionibus dementantibus ueritas
80.8

I N D E X

non elicitur 83.45
 potus tartareus 33.24
 probationes in actione criminali
 oportet esse clarissimas 82.6
 praestigiatōres quomodo Hebraice
 & Graece dicantur 15.10
 per quod uocabulum Hebraicū
 designentur 28.36 qui dam-
 nandi sint 30.13
 praestigiatōrum opera quibus in lo-
 cis tam sacrae, quam profanae
 scripturae damnentur 21.11
 quibus in locis sacrae scripturae
 mentio fiat 8.19
 Pudenda carmine non adimi 62.8
 puella Augustanae ieiunium 130.1
 puella cuiusdam Bucholdiana ab-
 stinentia 129.9 cuiusdam in
 Castilia ieiunium 136.32 item
 prope Spiram in Rode 130.28
 puella Vnaensis historia 110.39
 ieiunium detectum 123.29
 puellarum trium ficta ieiunia 137.1
 pueri cur ieiunium difficulter fe-
 rant 112.33. & 131.14
 Pythia femina, Samuelem à mor-
 tuis excitans, an una ex Lamijs
 fuerit 15.26

R.

R Abani locus de Samuelis ap-
 paritione 20.17
 Raymundi sententia de Lamiarum
 confessione 88.13
 Regio morbo laborantibus cur o-
 mnia lutea & flauescant ui-
 deantur 12.40
 Romae ueneficae mulieres complu-
 res se uenenis interficiunt, &
 ad centum septuaginta capitali
 supplicio afficiuntur 24.3
 Romanus Argurus Imp. Orientis
 ab uxore Zoe ueneno sublatum.
 ibid. 24
 Rostochensis Academia celebri-
 res professores 110.1

S.

S Abellici locus de ueneficijs hor-
 rendis 23.18
 sacerdotis cuiusdam abstinentia
 132.23

Sagarum species quot sint 87.44
 Samuel an uere à mortuis per Py-
 thia sit excitatus 16.3. & 19.28
 Samuelis exuscitationis à mortuis
 uera interpretatio 18.20
 Sarsa Raguelis filiae ieiunium 117.7
 Saul cur merito à Deo sit punitus
 18.2 Samuelis manes consulit
 18.20
 Saulis contumacia 17.31 interitus
 causa 19.3
 Sauli unde demon futura praedixe-
 rit 18.33
 Schorinus Brabantiae praeses 128.42
 seminis effusio in somnis unde acci-
 dat 56.20
 Seneca dictum de poenitentibus 89.
 41
 Septuaginta interpretum transla-
 tionis quanta fides sit adhiben-
 da 26.15
 serpentes quatenus demones effice-
 re possint 11.21
 Seruilia patritia gentis Romae ue-
 nefica 23.44
 Seueri abbatis Syrii ieiunium 114.
 20
 Seuerinus Gebelinus Dantiscanus
 medicus 109.35
 Simon magus 20.31
 Σινωπάρτεια & Νικωπάρτεια quid
 differant 16.39
 Somnia quae ex quatuor humori-
 bus oriuntur 44.40
 somniorum imagines quo pacto fi-
 guris diuersis capiant 44.38
 somnorum imagines 45.39
 somnus naturalis unde gignatur
 131.44
 sortilegi cur ab Ecclesia sint elimi-
 nandi 88.27
 Spiritus boni magicis artibus non
 obediunt 16.29. & 20.18
 spiritus qua ratione cum mulieri-
 bus coeant 56.37
 spirituum immundorum subtilitas
 43.5
 Striges 48.42 an Moisis aetate
 fuerint cognitae 95.26
 studiosus quidam à demone infus-

dijs adactus, precibus liberatur
 100.31
 de Succubo & incubo Theologo-
 rum argumentum 55.20
 superstitiosi quales sint 86.12
 suum pestes 77.24

T.

T Atiani locus de Daemonum na-
 tura 34.36
 Tempestates an Lamiae excitare
 possint 50.21
 Tertulliani locus de Samuelis ap-
 paritione 20.5 de ieiunio in die
 Dominico 39.34
 testiculos carmine non adimi 62.8
 & 103.37
 Theodosij constitutio de magicis li-
 bris 22.24
 Theophrasti Paracelsi sectatores
 reprehensi 75.12
 Thomae opinio de incubo & suc-
 cubo 55.33
 Torturarum tyrannis 83.18

V.

V enenis tolli pecora 77.36
 ueneficae cur sint puniendae
 106.24 complures uno fere tē-
 pore uarijs in locis, supplicio ca-
 pitali afficiuntur 25.12
 ueneficarum nomen in quātum se
 extendat 9.8
 ueneficus qui dicatur 30.8
 uenefici & ueneficae qui & quae
 dicantur 22.45 quomodo Grae-
 cis dicantur. ibid. 40 capite
 plectendi uarijs modis ex sacris
 scripturis probantur 25.38
 ueneficorum quibus in locis sacrae
 scripturae mentio fiat 8.19
 ueneficia horrenda Romae 23.20
 ueneficijs qui interfecti sunt, ali-
 quot exempla. ibid.
 Venetianae uetulae abstinentia &
 commentitium ieiunium 136.5
 uentriculi dolores ex flatibus &
 humoribus 72.12
 Vianensis puella ieiunium 137.1
 Virgilij locus de peste iumentorum
 77.26
 uirgines daemoniacae 76.43

virginum aliquot sanctorum ieiunia
 114.24
 viri uenefici cur maiori pena quā
 mulieres sint afficiendi 90.14
 virorum quorundam ieiunia 114.3
 doctorum aliquot laus & com-
 mendatio 109.20
 vita in quibus consistat 115.14
 Vlpiani Iurisconsententia de ma-
 gici libris 23.29
 uingentium Lamiarum ex quibus
 conficiatur 48.2 ex infans

I N D E X

tibys an à Lanijis confici possit
 37.29 terribile Lamiarum 33.
 21
 Vancensis puella ieiunij ficti &
 detecti enarratio 117.19 dolus
 detectus à Viuero 112.10 nina
 effigies 125
 Voluntas quomodo sit distinguen-
 da 90.46
 voluntatis delictum tantum à Deo
 puniri 102.42
 uoluntatem omnem non esse punien-

dam 90.44
 Vueruolf qui sint 58.45
 Vucri ieiunium per quatuor dies
 116.38
 Vuolfgangus Iustus medicus 109.
 41
 Z.
 Zauberer qui in genere dicantur,
 & qui sint puniendi 29.42
 Zauberin quomodo Hebraice ap-
 pellentur 36.26

I N D I C I S F I N I S

